

Yohana

Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Yohana wo nigama

Jagɔ wu jɛ Yohana wɛ?

Yohana bɛ wu bye Yesu wo tudunmɔɔ kɛ ni shuun wu ni. Zebede ni Salomɛ yɛ wo ja wu bye wii. Wu ceborona wu bye Yakuba. Yawutu wu bye wii, fyashaa di jɛ wu labye. Kalaapiire taanri wemu fanha k'a bi jɛhɛ Yesu yiri xuuni ge, Yohana bɛ wu bye pee ni. Tuun wemu ni p'a Yesu kori tige ki na ge, wee Yohana we ninumɔ kenɛ ni w'a wu nu wu kaa le (Yohana 19:27).

Yohana ya ta sɔɔ na wuyɛ mɛgɛ yiri bada we Kitabu we ni wɛ. Ga na wuyɛ pyi na le li kalaapiire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge (Yohana 13:23; 19:26; 20:2; 21:20).

We Jozaama Kitabu we kakana jɔjɔ

Yohana Egilizi w'a wee na wee w'a we Kitabu we ka na wu yaha Efese kulo li ni. W'a Yesu kaa yu wɛɛ mu na wu bi se tɔɔjii nijɛhɛɛɛ ni Zheruzalemɛ ni kalɛɛɛ ni.

Yohana ya li shɛ na Yesu wu jɛ To Kilɛ wo Ja nigin pe we, wemu Kilɛ ya tun na pa kojɔ puga funjɔ ni ge. Yesu ya yi yu tɔɔjii nijɛhɛɛɛ ni we Kitabu we ni na Kilɛ wu jɛ wee To. W'a Yesu shɛɛ wɛɛ na na wee wu jɛ koo le, lee lemu l'a se jii sicuumɔ pu ni ge.

Jozaama Kitabu wu kafila jɔgbɔjɔ

Yohana ya li she na Yesu ya yu wu wo nɔɔɔ wu wo tuun wu keree na: Tuun wu sanha nɔ wɛ (Yohana 1-12); tuun w'a nɔ (Yohana 13-21).

Yohana 1 Yohana Batizelipye wo sɛɛri keree ni Yesu kalaapiire nizhiilee pee.

Yohana 2—12 Yesu ya wu sefɛɛɛ ti she wu labye wu ni sipyiire ti niɲɛ ni ni naha sheshɛɛɛ kakanhaɲaa gbarashuun ni.

Yohana 13—17 Yesu ya wu taanɲɛɛɛ ki she wu kalaapiire ti shizhaa na.

Yohana 18—21 Yesu na xu, na ɲɛ.

Jomɔ pe pu ɲɛ kpɛɛngɛ ni ɲi sicuumɔ ge

¹ Fo taashiine li ni, na ta koɲɔ sanha yàa wɛ, wemu w'a yiri Jomɔ ge, wee ya bye na xɔ. Pee Jomɔ pu ni Kilɛ wu bye shiizhan, pee Jomɔ pu ɲɛ Kilɛ. ² Fo taashiine ni pee Jomɔ pe ni Kilɛ wu bye shiizhan. ³ Pee gbɔɔɔ ni Kilɛ ya yanmuyɔ yi bɛɛri yàa. Yaaga yaaga k'a yàa ge, kee ka shishiin ya yàa pee kadugo na wɛ. ⁴ Pee ni ɲi sicuumɔ ya daa. Pee ɲi sicuumɔ pu bi kpɛɛngɛ yeege sipyii pu mu. ⁵ Kee kpɛɛngɛ k'a ɲi nibiige ki ni sipyii pu mu, ga nibiige ki sipyii p'i ya ta sɔɔ ki na wɛ.

⁶ A Kilɛ di ná wa tun, wee mɛɛɛ ki bye na Yohana. ⁷ Wee ya pa bye sɛɛri na kpɛɛngɛ ki kaa yu sipyii pu mu, kɔnhɔ pu bɛɛri di dà kee kpɛɛngɛ ki na, wee baraga ni. ⁸ Weeyɛ pyaa bi ta pye kpɛɛngɛ ki wɛ, ga wu kapana ɲuɲɔ k'a pye na kpɛɛngɛ ki kaa yu sipyii pu mu, ⁹ Pee jomɔ p'a bye kpɛɛngɛ can can wogo. Pee ya pa koɲɔ na, na ba ganha na kpɛɛngɛ yeege sipyii pu bɛɛri mu. ¹⁰ Pee bye koɲɔ na, pee shiin gbɔɔɔ ni koɲɔ ya yàa. Ga koɲɔ sipyii di ya ta sɔɔ pee na wɛ. ¹¹ P'a tigi puyɛ pyaa fiige shɛɛn mu,

ga pee di ya ta sɔɔ pu na wε. ¹² Ga lee bε na, shεεn nigin nigin ya sɔɔ pu na, na dà pu na; a Jomɔ p'i fanha kan pee mu na pu pye Kile nagoo. ¹³ Pee ya ta se sipyii segana na wε, p'i ya se sipyii wo daan na mu funɲɔ ni wε, p'i ya se ná bε wo jidaan funɲɔ ni wε. Ga Kile yε pyaa wo jidaan funɲɔ ni p'a pye wu nagoo.

Jomɔ p'a ɲeri sipya

¹⁴ Ayiwa, pee jomɔ pe, p'a ɲeri sipya, na ba diin wèe niɲe ni, a wèe di pu nɔɔrɔ wu wii, Ja nigin pe wu w'a foro Kile ni ge, na wu ta wee wo. Wee w'a sii fεrεmε ni can wu Kafɔɔ.

¹⁵ Wee kaa Yohana bi yu, na mujuu waa na sipyiiire ti pyi: «Ná wemu kaa nε jo, jo w'a ma nε kadugo ge, wee bye nε ɲaha na; bani yani nε wu se ge, wee bye na xɔ. Wee wu ɲε we.» ¹⁶ Wèe bεeri ya wù tahaa ta wu fεrεmε nigbɔ pu ni, na duba bε ta na fara duba na. ¹⁷ Kile tudunmɔɔ Musa baraga ni Kile ya wu saliya ɲɔmεhεε ki kan wèe mu. Ga Yesu Kirisa baraga ni wèe ya fεrεmε ni can cε. ¹⁸ Sipya wa shishiin sanha Kile ɲa bada wε. Ja nigin pe wu wu ɲε Kile, na ɲε ni wu To Kile ni shiizhan ge, wee w'a wèe pye wèe ya To Kile wu cε.

Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ yεrε (Macoo 3:1-12; Marika 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Pe p'a pye Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ pe, tuun wemu ni Yawutuu ɲuɲɔfεε p'a pa saraya ɲaha shɔɔnrivɔɔ ni Kile-pεεɲε pugbɔhɔ ki kapyebyii pu tun wu mu ge. Tudunmɔɔ p'a yiri Zheruzalemu ni na pa wu yiri na ba wu yege na: «Jɔgɔ mu di ɲε wε?» ²⁰ Yohana ya ta li pye ɲmɔhɔrɔ kaa wε, na yi tii jo pu mu na: «Nε ɲε Shɔvɔɔ wu wε.» ²¹ A p'i wu yege na:

«Wee tuun wu ni mu di $\eta\epsilon$ jɔgɔ wɛ? Kile tudunmɔ Eli gɛ?» A wu jo: «Nɛ $\eta\epsilon$ Eli wɛ.» A p'i wu pye sanha na: «P'a Kile tudunmɔ wemu kaa jo ge, mu wu wa gɛ?» A wu jo: «Ahayi.» ²² Wee tuun wu ni a p'i jo: «Mu d'a sii jɔgɔ wɛ? Ya jo wù mu gɛ, kɔnhɔ wù bɛ di shɛ yee jo wù tunvɛɛ pu mu. Jɔgɔ yɛ pyaa mu d'a sii wɛ?» ²³ A Yohana di pu $\eta\alpha$ shɔ ni Kile tudunmɔ Ezayi wo jomɔ pa ni na:

«Sipya wa w'a mujuu waa siponɔ ki ni na:

⟨Yi Kafɔɔ wu koo li tii!⟩*

Nɛ wu $\eta\epsilon$ wee sipya wɛ.»

²⁴ Piimu p'a bi tun Yohana mu ge, Farizhɛɛn pii bye pee ni. ²⁵ A pee di wu yege sanha na: «Mu bye mu di $\eta\epsilon$ Shɔvɔɔ wu wɛ, mu di $\eta\epsilon$ Eli wɛ, Kile tudunmɔ wemu kaa p'a jo ge, mu di $\eta\epsilon$ wee bɛ wɛ, wee tuun wu ni η aha na mu di batizeli pyi wɛ?» ²⁶ A Yohana di pu $\eta\alpha$ shɔ na: «Nɛ wi ge, nɛ sipyii batizeni lɔhɔ yɛ ni, ga sipya watii wa wà yee ninɛ ni na xɔ, yee di ya wee cɛ wɛ. ²⁷ Wee w'a ma nɛ kadugo, nɛ yaa ni wu tanhaya mɛɛɛɛ bɛ zanha ni wɛ.» ²⁸ Kii keree kii ya pye kulo lemu ni ge, lee mɛgɛ $\eta\epsilon$ Betani. Lee wa Zhurudɛn Gba wu Kile-nɔhɔ ki na. Wee xuu wu ni Yohana bi sipyii pu batizeni.

Kile wo Dubyapige ki $\eta\epsilon$ Yesu

²⁹ Kee caɲa ki η imuguro ti na, a Yohana di Yesu η a wu na ma wu mu, na jo: «Kile wo Dubyapige ke ki da ba konɔ ki jurumu wu lɔ laha wà ge, kee ki wa mɛ. ³⁰ Ná wemu kaa nɛ jo yee mu ge, jo: ⟨We w'a ma nɛ kadugo ge, wee bye wà fo taashiinɛ li ni. W'a pye wà na ta nɛ sanha se wɛ.⟩ Wee wu $\eta\epsilon$ we.

* **1:23** Ezayi 40:30

³¹ Ne kunnɩ bi sanha wu cɛ wɛ, ga nɛ pa sipyii pu batizeni lɔhɔ ni, kɔnhɔ di wu shɛ Izirayeli sipyii pu na.»

³² Yohana ya Yesu kaa jo sipyii pu mu na: «Ne Kile Munaa ja l'a tigi na yiri fugba we ni, na ba diin wu na ba gbegbe shazhira je wɛ. ³³ Neyɛ pyaa bi ta wu cɛ wɛ, ga Kile wemu w'a nɛ tun na nɛ w'a sipyii pu batizeni lɔhɔ ki ni ge, wee ya jo na: «Ma ba Kile Munaa ja l'a tigi na pa diin ná wemu na, wee w'a da ba batizeli wu pyi Fɛfɛɛɛ Munaa ni.» ³⁴ A nɛ shiin di li ja mu, na bye li sɛɛri, na pee jomɔ pe yu na Kile Ja wu je wee ná we.»

Yesu kalaapiire nizhiilee

³⁵ Kee caɲa ki jimuguro ti na, Yohana ni wu kalaapiire shuun wa bi yere wà sanha. ³⁶ A wu Yesu ja wu na doroo, na ganha na wu wii, na ba jo: «Kile wo Dubyapige ki ke!» ³⁷ Ba Yohana wo kalaapiire shuun w'a wee kafila wu logo wɛ, na daha Yesu fɛni. ³⁸ A Yesu di ηmahana jɛri, na pee ta p'a taha wu fɛni, na pee yege na: «Naha yee di zhaa wɛ?» A pee di wu pye: «Rabi, (Lee kɔri je «Karamɔgɔgbɔ».) mii mu d'a tigi wɛ?» ³⁹ A wu pu jɔ shɔ na: «Yi pa ki wii.» A p'i binne kari ni wu ni, na shɛ wu tatiginɛ ki ja. Lee bi caɲa ki ta k'a tigi na nɔ lɛɛɛɛ kɛ ni gbaara wu na (16h00), a p'i caɲa ki saɲa xɔ wà.

⁴⁰ Kalaapiire shuun wemu w'a Yohana kafila wu logo na daha Yesu fɛni ge, wa mɛgɛ bye Andire, wee je Simɔ Pyɛɛri cuun. ⁴¹ A Andire di fɛnhɛ shɛ wu jahafɔ Simɔ yiri na shɛ wu pye: «Wèe ya Kirisa wu ja,» (lee kɔri je «Kile ya wemu shɔnri lɔ ge.»)

⁴² Lee kadugo na a Andire di gari ni Simɔ ni Yesu

yíri. A Yesu di Simo wii na wu pye: «Yohana ja Simo wu je mu. Μεγε katii ki da le nime mu na, kee je Sefasi.» (Kee kori je «Faakagerenje.»)

Yesu ya Filipe ni Nataneli yiri; a p'i daha wu feni

⁴³ Kee cana ki jimuguro ti na, a Yesu di jo na wee da zhe Galile fiige ki ni. A wu nigariwo di jiri Filipe na na wu pye: «Taha na feni.» ⁴⁴ Filipe bi bye Betisayida kulo li shen wa, lee kulo le ninuno shen pu bye Andire ni Pyeri be. ⁴⁵ Lee kadugo na a Filipe di ba Nataneli na na wu pye: «Kile tudunmo Musa ya sipya wemu kaa jo Kile wo saliya Kitabu wu ni, a Kile tudunmo pusamaa be di wu kaa jo pu wo Kitabu pu ni ge, wee ya wee na. Wee je Yusufu ja Yesu na yiri Nazareti kulo li ni.» ⁴⁶ A Nataneli di wu pye: «Dii yasaanja di da ja voro Nazareti ni we?» A Filipe di wu jo sho na: «Pa wu wii.» ⁴⁷ Ba Yesu ya Nataneli nibawo na tuun wemu ni we, na jo: «Izirayeli see sipya wa we, nanmahara je wemu zo ni we.» ⁴⁸ A Nataneli di wu yege na: «Mii mu d'a ne ta ce we?» A Yesu di wu jo sho na: «Ne nii bye mu ni na mu yaha nitoodige ki taan, na ta Filipe sanha mu yiri we.» ⁴⁹ A Nataneli di gaala, na jo: «Wu Karamo, Kile Ja mu ya sii, Izirayeli wo saan we!» ⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Ne mu pye jo ne nii bye mu ni na mu yaha nitoodige ki taan ge, lee ye l'a mu pye mu ya da ne na ya? Ma na ba kagbohoo kii be na kiimu k'a ye le na ge!» ⁵¹ A wu jo sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu jo yi na ba fugba wu jo na k'a mugi, na Kile wo melekere pii naa pu na duri na diri Sipya Ja wu na.»

2

Cekaanra te t'a pye Kana kulo li ni ge

¹ Lee kadugo na, caṇa taanri wogo ki na, cekaanra bi bye kulo la ni, lee mεge ne na Kana. Lee bye Galile fiige ki kulo la. Yesu nu wu bye tee cekaanra ti ni. ² P'a bi Yesu ni wu kalaapiire ti be yiri tee cekaanra ti ni. ³ Ba duven w'a pa guuṇo we, a Yesu nu wu fulo wu na na wu pye: «Pu duven w'a kuuṇo.» ⁴ Ga, a Yesu di wu nu wu pye: «Nufoo we, ma ganha bu da le yaha li ma conri we, ne wo tuun w'a sanha no we.» ⁵ A Yesu nu wu kapyebyii pu pye: «Wu ba yemu beeri jo yi mu, yi lee pye.»

⁶ Yawutuu pu bi peye gbaara wa te na wolo faaya yi ni. Yee wo lɔho pu bi gori na daga na puye jii na be ni pu fεfεεεε kalεεεε ki ni. Lɔho litirilee xhuu nigin (100) shishiin bi jin pege ka beeri ni. ⁷ A Yesu di kapyebyii pu pye: «Yi ye peye ye ni ni lɔho ni.» A p'i yi ni fo yi nɔyo ye na. ⁸ A wu guri pu pye: «Yi ka ko she gan yalige ki naha shoonrivoo wu mu.» A pee di ka ko kari. ⁹ Lɔho ke k'a neri na pye duven wu ge, a yalige ki naha shoonrivoo wu kee nehe. Ga wee bi wee duven wu taforogo ce we. Ga kapyebyii piimu p'a bi lɔho ki ko ge, pee kunni bi wu taforogo ce. A yalige ki naha shoonrivoo wu cenabun poo wu yiri, ¹⁰ na wu pye: «Sipyii beeri ma fenhe duven nidan wu loolo. Pu bu wee nijeheme gba, wemu ya taan xuuni we, p'a na wee loolo. Ga, a mu kunni di dεε ma wo duven nidan wu yaha fo nime.»

¹¹ Le l'a pye Yesu naha sheshεεεε kakanhanjaa ki beeri nizhiine. Lee ya pye Kana ni, Galile fiige ki ni. Yesu ya wu sefεεεε she. Ba kalaapiire t'a lee na we, na da wu na.

¹² Lee nibyexhoo na, a Yesu ni wu nu, ni wu ceboronamaa, ni wu kalaapiire t'i gari Kaperinomɔ kulo li ni. A p'i cabyaa kii pye wà.

Yesu ya Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki pye fɛɛfɛɛ

(Macoo 21:12-13; Marika 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Ba Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalenɛ l'a tɛɛɛɛ wɛ, a Yesu di gari Zheruzalemu ni, ¹⁴ na she sipyii pii ta Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki kaɔɔa ki ni, pu na niyɛ, ni dubyaa, ni gbegbe shazhira pɛɛɛ saraya wolovɛɛ pu mu. Wari faavɛɛ pu bɛ d'a tiin wà pu tabalaa tãan, na saraya wolovɛɛ pu wari wu fari pu mu.

¹⁵ Ba w'a she pu ta mu wɛ, na she mɛɛɛɛ pye susɔ, na pee bɛɛri kɔri yege Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, ni pu niyɛ ni pu dubyaa ni, na wari faavɛɛ pu wo tabalaa pu jɛri buri, na pu wari wu wo jɛɛɛ na.

¹⁶ A wu gbegbe shazhɛɛɛ pɛɛɛɛɛ pu pye: «Yi te lɔ laha naha! Yi ganha da na To wu puga ki pye jagi tapyege wɛ!» ¹⁷ Ba Yesu ya lee pye wɛ, a wu kalaapiire ti funɔɔ di do Kitabu jomɔ pa na na:

«Mu puga ki kaa ya dan nɛ ni tɛhɛɛ baa,

n'a na funɔɔ shaa ni ki ni xuuni.»*

¹⁸ Lee kadugo na a Yawutuu jɔɔɔɛɛ p'i wu pye: «Naha sheshɛɛɛ teke mu di da já bye tee di li she na kɔɔii wa mu mu li bye na wɛ?» ¹⁹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Yi ke Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ke ja, di ki yerɛɛ cabyaa taanri funɔɔ ni.» ²⁰ A p'i wu pye: «Go yee kelɛɛ shishɛɛɛ ni gbaara (46) p'a pye na ke Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ke yerɛɛ dɛ! Wee tuun wu ni mu di mayɛ wii jɔɔɔ mu wu já kee yerɛɛvonɔ

* **2:17** Zaburuu 69:9

yerenɛ cabyaa taanri funɲɔ ni wɛ?» ²¹ Ga Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ kemu kaa Yesu bi yu ge, kee bye wuyɛ pyaa ceɓuuro. ²² Ba Yesu ya pa ɲɛ na foro xu ni wɛ, a wu kalaapiire ti funyɔ di do na w'a yi jo. A p'i dà Kile Kafila wu na, Yesu bi yemu bɛɛri jo ge, na dà yee bɛ na.

Yesu ya sipyii fungɔnyɔ keree cɛ

²³ Na Yesu yaha Zheruzalɛmu ni Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalenɛ li tuun wu ni, a sipyiɲɛhɛmɛɛ di wu ɲaha shɛshɛɛɛ kakanhaɲaa ki ɲa na dà wu na. ²⁴ Ga Yesu ya ta wuyɛ yaha pu keɲɛ na wɛ, bani w'a bi pu fungɔnyɔ keree bɛɛri cɛ. ²⁵ Wu mago bye li na nago sipya wa wu na sipya wa keree jo wu mu wɛ, bani wu bi sipyii bɛɛri fungɔnyɔ keree cɛ.

3

Yesu ni Nikodɛmu keree

¹ Farizhen wa bye wà, wu mɛgɛ bye Nikodɛmu. Yawutuu pu ɲɲɔfɔɔ wa wu bye wii. ² A wee di ba shɛ Yesu y'iri caɲa ka piige ni, na wu pye: «Wù Karamɔgɔ, ɲaha shɛshɛɛɛ kakanhaɲaa kii mu ya sii na byi ge, sipya wa shishiin da já da ki pyi ni Kile ɲɛ ni ma ni wɛ. Lee wuu na wèe ya li cɛ, jo Kile w'a mu tun mu wu pa wèe kalaa.» ³ A Yesu di wu pye: «Can can na, n'a da yi jo ma mu, sipya wemu ya sevonɔ se wɛ, weefɔɔ da já jé Kile wo saanra ti ni wɛ.» ⁴ A Nikodɛmu di Yesu pye: «Sipya wemu ya ɛ xɔ ge, dii weefɔɔ di da já sevonɔ se wɛ? Wu kunni wa da já guri jé wu nu funɲɔ ni pu kuri se wɛ?» ⁵ A Yesu di wu pye: «Sipya wemu ya se lɔhɔ ni Fɛfɛɛɛ Munaa gbɔɔrɔ ni wɛ, weefɔɔ da já jé Kile wo saanra ti ni wɛ. ⁶ Bani sipyii ya piimu se ge, pee ɲɛ

cepuuro wuu. Piimu p'a se Kile wo Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni ge, pee ya naari lee wo naarigana na. ⁷ Ne na ma pye, li waha l'i waha y'a yaa na sevonɔ se, lee ganha bu da ma fo we. ⁸ Ki jidaan tashεε ni kafεεε ya se m'a ki tunmɔ logo, ga ma di wa da ki taforogo ni ki tashεε be ce we. Sipyaa wemu beeri w'a se Kile Munaa li gbɔɔɔ ni ge, mu li je weefɔ shizhaa na.»

⁹ Ayiwa, a Nikodemu di Yesu pye: «Kii keree kii beeri di da ja bye pyegana leke na we?» ¹⁰ A Yesu di wu pye: «Mu na je Izirayeli karamɔgɔgbɔ, lee be na mu di ya kii keree kii naha ce-ε ya? ¹¹ Can can na, n'a da yi jo ma mu, le we ya ce ge, lee we ya yu; le we ya na ge, lee wo seere be we je. Ga yee wa giin y'i sɔɔ we wo seeri keree ki na we. ¹² Ne na jine ke wo keree naha yu yee mu, yee di ya daa kee na we, ne bu fugba we wo keree jo yee mu, yee na bye dii na da kee na we? ¹³ Wa shishiin wa sanha dugi na fugba we ni we, fo Sipyaa Ja wu ye, wee wemu w'a yiri fugba wu ni na tigi ge. ¹⁴ Kile tudunmɔ Musa wo tuun wu ni, na wu yaha siponɔ ki ni, w'a tɔɔɔ daɗaa ya na pye wɔ, na wu yirige suri tinne la ni sipyii pu ninε ni. Yirigegana lemu na w'a wɔ wu yirige ge, li waha l'i waha, mu Sipyaa Ja wu be ya ya na pa yirige lee yirigegana li na, ¹⁵ kɔnhɔ sipyaa sipyaa w'a da wu na ge, wee di ni sicuumɔ nixhɔbaama ta.»

¹⁶ Bani konɔ ya taan Kile mu tɛhene baa, fo w'a sɔɔ na wu Ja nigin pe wu kan na pye saraga, kɔnhɔ sipyaa sipyaa w'a da wu na ge, wee ganha bu gyεεgi we, ga wu ni sicuumɔ nixhɔbaama ta. ¹⁷ Kile ya ta wu Ja wu tun na pa konɔ na, kɔnhɔ wu ba kiiri kɔn sipyii na we, ga w'a wu tun na pa, kɔnhɔ konɔ sipyii

di shɔ wu baraga ni.

¹⁸ Sipyaa wemu bu dà wu na, Kilɛ da ga ba kiiri kɔn weefɔɔ na wɛ. Ga wemu bu bye wu ya dà wu na wɛ, kiiri ya kɔn xɔ weefɔɔ na. Bani Ja nigin wemu w'a foro Kilɛ ni ge, wu ya dà wee na wɛ. ¹⁹ Wee kiiri wu kakɔɔn le: Kilɛ wo kpɛɛngɛ k'a pa koŋɔ na, ga, a sipyii jurumu w'i pu pye p'a piige pɔrɔŋɔ kee kpɛɛngɛ ki na. ²⁰ Bani sipya wemu w'a kuumɔ pyi ge, Kilɛ wo kpɛɛngɛ ki ya dan wee ni wɛ. Wu ya sɔɔ bɛ wu foro kee kpɛɛngɛ ki na wɛ. Bani weefɔɔ ma fyagi, kɔnhɔ sipyii ganha bu wu kakuuyo cɛ wɛ. ²¹ Ga sipya wemu w'a can wu koo jaari ge, kpɛɛngɛ na weefɔɔ ma wu keree pyi, kɔnhɔ sipyii bɛeri di ki ja, p'i li cɛ na wee ya Kilɛ koo li jaari.

Yohana ya yemu jo Yesu shizhaa na ge

²² Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro Zheruzalɛmu ni na kari Zhude fiige ki xuu wa betii ni. A wu tuun wa pye wà ni pu ni na sipyiiire ti batizeni. ²³ Lee bi Yohana bɛ ta wu na sipyii pii batizeni xuu wa ni wee mɛgɛ jɛ Enɔ, wee xuu wu jɛ Salimu kulo li kabanugo. Bani gba lɔhɔ nijɛhɛɛɛ ki bye wee xuu wu ni. Sipyiire ti bi se wu yiri na wu pu batize. ²⁴ Lee ya pye na ta Yohana sanha le kaso wu ni wɛ.

²⁵ Cana ka, nakaara ya jé Yohana wo kalaapiire ta, ni Yawutu wa tɛ ni, fɛfɛɛɛɛ kalɛgɛɛ ki shizhaa na Yawutuu pu kabaŋa na. ²⁶ Tee nakaara ti wuu na a Yohana wo kalaapiire t'i shɛ wu pye: «Wù Karamɔgɔ, ma ni ná wemu wu bye Zhurudɛn Gba wu kadugo ge, ni mu ya wu kaa jo ge, li wii wee ya sipyii batizeni nime. Sipyii pu bɛeri di se wee yiri.»

²⁷ A Yohana di pu jɔ shɔ na: «Kilɛ ya lemu kan sipya

wemu mu wε, ta wu na já lee ta? ²⁸ Yeeyε pyaa wa li fiin na nε yee pye jo Kile ya Shəvəə wemu tun ge, wee wa nε wε, ga Kile ya nε tun na pa wu naha na yε.» ²⁹ Lee kadugo na a Yohana di talenε la jo na: «Cenabun poo wo wu nε wu cenabun. Cenabun poo wu napii wu kunni niyerege yε ki ma bye wu taan. Wu bu cenabun poo wu mujuu logo, w'a fundanga ta xuuni cenabun poo wu mujuu li wuu na. Kee fundanga ki tuugo ki nε nε wogo ke. Kee fundanga k'a pεle fo na nə ki tεhεnε na. ³⁰ Li waha l'i waha, la ya yaa na faraa wee wo pεεηε ki na nime, la di da foro nε wo pεεηε ki ni.»

Sipya we w'a yiri fugba wu ni na pa ge

³¹ A Yohana di jo sanha na: «Wemu w'a foro Kile ni ge, wee wu nε sipyii pu bεeri nɔŋə ni. Ga wemu w'a foro ninε ni ge, wee nε nəhədaan wo, ninε keree wee ya yu. Wemu w'a pa na yiri fugba wu ni ge, wee wu nε pu bεeri nɔŋəfəə. ³² W'a yemu nɔ na yemu logo ge, yee w'a yu. Ga wa shishiin ya ta səə wu nijoyo yi na wε, fo shεen nigin nigin yε. ³³ Sipya wemu bεeri w'a səə wu nijoyo yi na ge, wee ma li shεε na fiinne na can nε Kile ni. ³⁴ Bani Kile ya wemu tun ge, Kile jomə wee ya yu. Kile ya Fεfεεε Munaa taga wee ni. ³⁵ To Kile Ja wu kaa ya dan wu ni, w'a sefεεε ti le wu keηε ni yanmuyə bεeri na. ³⁶ Wemu w'a dā Kile Ja wu na ge, n̄i sicuumə nixhəbaama wa weefəə mu. Ga wemu ya dā Kile Ja wu na wε, wee da n̄i sicuumə pu ta wε. Ga Kile wo loyire li na gori yaha weefəə na.»

4

Yawutuu ya shi wemu kə ge, Yesu ya tigi wee mu

¹ Ayiwa, Farizhɛɛn p'a pa yi logo na Yesu ya kalaapiire niɲɛhɛɛ taa na toro Yohana t̄aan, na pu batizeni. ² Ga na ta Yesu yɛ pyaa bi ta na batizeli wu pyi wɛ, fo wu kalaapiire. ³ Tuun wemu ni Yesu ya pa pee jomɔ pu logo ge, a wu foro Zhude fiige ki ni na kari Galile fiige ki ni. ⁴ Wu nigariwo bi yaa na Samari fiige ki ja toro. ⁵ A wu shɛ nɔ Samari kulo la ni, lee mɛgɛ jɛ na Sikari. Yakuba bi tɛgɛ kemu kan wu ja Yusufu mu fo l'a mɔ ge, kee kabanugo Sikari bye. ⁶ Keenɛ ka ki bi bye Yakuba mu wà wee xuu wu ni. Ba Yesu ya kanha ɲara li t̄aan wɛ, na diin kee keenɛ ki jɔ na. Lee bi caɲa ki ta ɲiɲɛ niɲɛ ni.

⁷ A Samari shɛn cee wa di ba wà lɔhɔ takogo ni. A Yesu di wu pye: «Na kan lɔhɔ di gba!» ⁸ Lee bi Yesu kalaapiire ti ta t'a kari kanha ki ni yalige tashɔgɔ ni. ⁹ A wee Samari shɛn cee wu Yesu pye: «Ee, mu wemu wu jɛ Yawutu ge, ɲaha na mu d'a sɔɔ na logbaga jɛɛri nɛ mu na ta nɛ jɛ Samari shɛn wɛ?» Cee w'a yee jo bani Yawutuu bi ta sɔɔ kaa la shishiin li pu ni Samari shɛɛn pinne wɛ. ¹⁰ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Cee we, Kile ya yaaga kemu kaan ma ni ge, mu da bi kee cɛ, sipya wemu w'a logbaga ki jɛɛri mu mu ge, na wee bɛ cɛ, muyɛ pyaa ki bi da logbaga jɛɛri wu mu. Wu bi da lɔhɔ kan mu mu, kemu k'a ɲi sicuumɔ kaan sipyii bɛɛri mu ge.» ¹¹ A cee wu wu pye: «Karamɔgɔnɔ we, gonɔ jɛ mu mu wɛ, keenɛ ki d'a cogi, mii mu di da kee ɲi sicuumɔ lɔhɔ ki ta di gan nɛ mu wɛ? ¹² Wèe tolɛ Yakuba w'a ke keenɛ ke kan wèe mu. Wuyɛ pyaa, ni wu nagoo, ni wu yapɔɔyɔ yi bi kee lɔhɔ gbuu. Ayiwa, mu wa giin na mu ya ye wèe tolɛ Yakuba na gɛ?» ¹³ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Wa bɛɛri w'a ke keenɛ

ke lɔhɔ gba ge, waga na ba weefɔɔ ta sanha. ¹⁴ Ga lɔhɔ ke nɛ gaan ge, wa bɛɛri w'a kee gba ge, waga da ba weefɔɔ ta nige bada wɛ. Bani lɔhɔ ke n'a da gan weefɔɔ mu ge, kee na ba bye lobulowii na buloo na foro wu funɲɔ ni, na ɲii sicuumɔ nixhɔbaama kan wu mu.» ¹⁵ A cee wu Yesu pye: «Karamɔgɔna we, kee lɔhɔ ki kan na mu di gba, kɔnhɔ waga ganha bu na ta nige, di ba lɔhɔ shaa naha sanha wɛ.»

¹⁶ A Yesu di wu pye: «Shɛ ma poo wu yiri pa naha.» ¹⁷ A wu Yesu pye: «Ná wa na mu wɛ.» A Yesu di wu pye: «Can m'a jo na ná ɲɛ ma mu wɛ. ¹⁸ Bani m'a jé xɔ namaa kaguro mu. Ná wemu bɛ w'a jé ma mu nime ge, wee bɛ wa ma poo wɛ. Can m'a jo.» ¹⁹ A cee wu wu pye: «Karamɔgɔna we, nɛ mu sɛɛri na mu ta Kile tudunmɔ. ²⁰ Wèe Samari shɛɛn, ke faaboboɲɔ ke na wèe sefeleɛ ya Kile pɛle. Ga yee Yawutuu di yu na tapɛɛɲɛ katii wa Kile na ni Zheruzalemu bɛ wɛ.» ²¹ A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Dà na na! Canja ka wa ma, y'a da ba To Kile pɛle ke faaboboɲɔ ke na wɛ, kelee Zheruzalemu bɛ ni wɛ. ²² Wemu yee Samari shɛɛn ya beɛ ge, yee ya wu cɛ wɛ, ga wemu wèe Yawutuu ya beɛ ge, wèe ya wu cɛ, bani wèe Yawutuu ni Shɔvɔɔ w'à foro. ²³ Ga canja ka wa ma, kee ya nɔ xɔ. Piimu p'a To Kile pɛle see na ge, pee na ba wu pɛle munaa baraga ni, lee lemu l'a can wu shɛɛ ge. Bani piimu p'a kee pɛɛɲɛ ki tuugo pyi ge, pee To Kile ya zhaa. ²⁴ Kile ɲɛ Munaa. Piimu p'a wu pɛle ge, li waha l'i waha, pee ya yaa na wu pɛle munaa baraga ni, lee lemu l'a can wu shɛɛ ge.» ²⁵ A cee wu wu pye: «Nɛ li cɛ jo Shɔvɔɔ wu na ba ba, (lee kóri ɲɛ «Kile ya wemu shɔɔnri lɔ ge.») Wee ba ba tuun wemu ni, wu na ba keree ki bɛɛri ɲaha jo

wèe mu.» ²⁶ A Yesu di cee wu pye: «Nε wemu w'a yu ni mu ni ge, nε wu jε wii.»

²⁷ Na Yesu ni cee wu yaha pee jomɔ pu na, a kalaapiire t'i ba na yiri yalige ki tashɔɔ ni. Ba pee ya pa Yesu ta wu na yu ni cee wu ni wε, a l'i pu naha wɔ. Ga wa shishiin ya sɔɔ na wu pye: «Naha kaa m'a yegee cee wu mu wε?» kelee «Naha na m'a yu ni wu ni wε?» ²⁸ A cee wu kunni di wu lokoyaaga ki yaha keeɲε ki na, na guri kari kanha ki funɲɔ ni, na she sipyii pu pye: ²⁹ «Yi pa ná wa wii, w'a nε kapyeεεε bεeri jo nε mu. Kɔnhɔ wee di jε Shɔvɔɔ we-e dε?» ³⁰ A sipyii p'i yiri kanha ki funɲɔ ni na pa Yesu yiri.

³¹ Lee bi kalaapiire ti ta t'a Yesu jεeri na: «Wù Karamɔɔ, jɔ mayε na, m'a ganha li ba.» ³² Ga, a wu pu jɔ shɔ na: «Yalige ka wa nε mu na li, yee di wa kee cε wε.» ³³ A kalaapiire t'i ganha na tiyε yegee na: «Ba kɔnhɔ wa w'a pa yalige ka kan wu mu wε?» ³⁴ A Yesu di pu pye: «We w'a nε tun ge, nε na wee jidaan pyi; kapyeεεε kii w'a kan nε mu ge, na kee bε jɔ fa, lee jε jɔ yalige yaaga nε mu.»

³⁵ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Ta yee kunni ma yu we tuun we ni, na yeye shishεεε wu jε wèe ni yalɔɔɔ ti tε ni wε? Ga n'a da yi jo yi mu, «Yi kerεye yi wii xuuni!» Shinma w'a lε, wu kɔnduun w'a nɔ xɔ. ³⁶ Wemu w'a shinma wu kɔɔn ge, wee ya wu saraa taa na xɔ; w'a shinma pya wu pinne yaha jii sicuumɔ nixhɔbaama pu wuu na. Lee pyegana li na, shinma nuguvɔɔ we ni wu kɔnvɔɔ we, pu shuun wu bεeri na fundanga ta shiizhan. ³⁷ Bani talene lemu l'a yu na: «Wa na ba yemε nugi, watii na ba wee shinma wu kɔn ge,» lee jε can. ³⁸ Yee ya tεge kemu nugi wε, nε yee tun yee pu she kee shinma

kɔn. Piitiilee p'a kee pye, a yee di kuduun ta pee wo kapyenεε ki ni.»

³⁹ A Samari shεεn nijεhemεε di dà Yesu na le kulo le ni cee wu wo kafila wu wuu na. Bani cee w'a pu pye: «W'a nε kapyeεgεε bεeri jo nε mu.» ⁴⁰ Lee wuu na a Samari shεεn p'i yiri kanha ki funηɔ ni na shε Yesu yiri. Ba p'a nɔ wà wε, na Yesu jεeri na wu tiin pu yiri. A wu sɔɔ na cabyaa shuun pye pu yiri. ⁴¹ Yesu ya cabyaa shuun wemu pye lee kulo li ni ge, a sipyijεhemεε piitiilee di dà wu na sanha wu kafila wu wuu na. ⁴² A pee di cee wu pye: «Wèe ya ta dà wu na mu wo jomɔ pu ye wuu na-ε dε. Ga wèeyε pyaa ya wu jomɔ pu logo, a wèe di li cε can na na wee wu jε konɔ ki Shɔvɔɔ wuyε pyaa.»

Yesu ya Galile fiige ki sipyigbɔ wa wo ja cuunɔ

⁴³ Ba kee cabyaa shuun w'a toro wε, a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro Sikari kolo li ni na kari Galile fiige ki ni. ⁴⁴ Yesu ye pyaa bi jo na: «Kile tudunmɔ wa shishiin ya pεεηε taa wu to kulo ni wε.» ⁴⁵ Ga, ba p'a nɔ Galile fiige ki ni wε, a Galile shεεn di pu ηunηɔ círi ni fundanga ni. Bani Yesu bi keree kiimu bεeri pye Zheruzalemu ni Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalenε li ni ge, Galile shεεn pu bi kee bεeri ηa, bani puyε pyaa bε bi shε lee kalenε li ni.

⁴⁶ Wee tuun wu ni a Yesu di guri pa sanha Kana kulo li ni, Galile fiige ki ni. Wee xuu wu ni w'a bi lɔhɔ ki ηeri na pye duven. Lee bi fiige ki sipyigbɔ wa ta Kaperinɔmɔ kulo li ni; wee ja bi cuunɔ wε. ⁴⁷ Ba wee ná w'a logo na Yesu ya yiri Zhude ni na pa Galile ni wε, a wu gari wu yiri, na shε wu jεeri na wu pa Kaperinɔmɔ ni, na wee ja w'a taxuyo shaa, wu shε wu cuunɔ. ⁴⁸ A Yesu di wee ná wu pye:

«Ta le yahagana le na yee wa da yiye yaha ge? Yee ya naha sheshere kakanharaa ni kagboda ja we, yee da ga da bada we.» ⁴⁹ Ga, a wee na wu Yesu pye: «Karamona we, na maye na m'a ba nime, kaha wu ja wu ganha bu xhu we.» ⁵⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye: «Kuri m'a gaaji ma ja w'a cuunjo.» A wee na wu da Yesu kafi wu na, na guri kari. ⁵¹ Ba w'a kuri na gaaji we, a wu kapyeyi p'i she wu nuna cira koo li na, na wu pye: «Ma ja w'a cuunjo.» ⁵² A wu pu yege na tuun weke ni wu d'a cuunjo we? A p'i jo na tanaa ce fuuro t'a wu yaha na cana ki yaha k'a fiin (13h00). ⁵³ Taapile ni a pya wu to wu li ce na wee tuun wu ninuma ni Yesu ya wee pye: «Ma ja w'a cuunjo.» A wee na wu ni wu puga shen beri di da Yesu na.

⁵⁴ Ayiwa, ba Yesu ya foro Zhude fiige ki ni na kuri Galile fiige ki ni we, le l'a pye wu naha sheshere kakanhana shuun wuu.

5

Yesu ya faan wa cuunjo

¹ Ayiwa, lee kadugo na kalgoda la bye Yawutuu pu mu Zheruzalemu ni. A Yesu be di she lee ni. ² Zheruzalemu kulo li ni, kunda lemu ni dubyaa pu ma jin ge, loda ka bye wa wege ka ni lee kabanugo. P'a bi kee wege ki mege yiri Yawutuu joma pu ni na Betisayida. Gbalaa kaguro wu bi yerege kee wege ki kabanugo. ³ Yama fee ni jeheme pu bi sinne pee gbalaa pu oda ni. Fyenne, ni dogeye fee, ni faanna, [pee beri bi ma loda ki sigee, ki ba jehere. ⁴ Bani Kafoda wo meleke wa wu ma digi loda ki ni tuun wa ni, na ki jehere. Ba wee ya loda ki jehere xa we,

yama fɔɔ wemu bu fɛnhɛ tigi kee ni, yama tuugo kemu bɛɛri ki jɛ weefɔɔ na ge, pee na xhɔ.] ⁵ Ná wa bye wà wee bi yee kɛɛɛ taanri ni gbarataanri (38) ta na yá. ⁶ Ba Yesu ya wee ná wu ja w'a sinnɛ wɛ, na li cɛ na w'a mɔ wu yama pu na. A wu wu yege na: «Mu funɲɔ ki wa m'a juunɔ ge?» ⁷ A wu Yesu jɔ shɔ na: «Karamɔgɔna we, lɔhɔ ki ba jɛhɛ, sipya wa nɛ mu wemu na nɛ lɔ di dirige ki ni wɛ. Nɛ bu jo di yiri nayɛ mu, yani nɛ wu nɔ ge, watii na fyaala tigi nɛ jaha na.» ⁸ A Yesu di wee ná wu pye: «Yiri m'a ma yasinnege ki lɔ, ma da jaari.» ⁹ Taapile ni a wu juunɔ, a wu yiri na wu yasinnege ki lɔ, na ganha na jaari.

Lee ya pye Yawutuu cadɛɛngɛ ka na. ¹⁰ Ba Yawutuu juunɔfɛɛ p'a wee ná wu ja w'a cuunɔ wɛ, a p'i wu pye: «Nijaa jɛ cadɛɛngɛ dɛ! Na saha ni saliya wu ni, mu ya yaa mu wu ma yasinnege ki lɔ m'a jaari nijaa wɛ.» ¹¹ A ná wu Yawutuu pu pye: «Wemu w'a nɛ cuunɔ ge, wee w'a jo na: «Ma yasinnege ki lɔ, ma da jaari.»» ¹² A p'i wu yege na: «Jɔgɔ yɛ pyaa ki d'a mu pye mu wu ma yasinnege ki lɔ, ma da jaari wɛ?» ¹³ Ga sipya nigin wemu w'a bi ná wu cuunɔ ge, wu bi wee cɛ nige wɛ; bani sipyiire ti bi jɛhɛ. Lee bi Yesu ta w'a foro xɔ sipyiire ti ninɛ ni. ¹⁴ Lee kadugo na a Yesu di ba saha ni ná wu ni Kile-pɛɛɛ pugbɔhɔ ki funɲɔ ni na wu pye: «Wii, m'a cuunɔ nimɛ, ma ganha bu da da jurumu pyi nige wɛ, kɔnhɔ kaa la betii ganha ba ma ta lemu ya kolo le bɛ na ge wɛ.» ¹⁵ A wee ná wu shɛ yi jo Yawutuu juunɔfɛɛ pu mu, na Yesu w'a wee cuunɔ. ¹⁶ A Yawutuu p'i daha Yesu nɔhɔ ni na gana, na jaha na w'a ná wu cuunɔ cadɛɛngɛ ki na wɛ. ¹⁷ A

Yesu di pu nɔ shɔ na: «Nε To wu w'a kapyenεε pyi tuun bεeri ni, lee wuu na nε bε ya yaa na kapyenεε pyi.» ¹⁸ Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wε, a la di fara Yawutuu nɔnɔfεε pu loyire li na. A p'i ganha na wu shaa di gbo na bani wu jate ya ta nɔ cadεεngε ki na wε; na nɔhɔ na Kilε pyi na wee To, na wuyε taanna ni Kilε ni lee jogana le funnɔ ni.

Kilε ya kiirikɔɔn li sefεεε kan Yesu mu

¹⁹ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, Ja w'a da ga já yafin pye wu yε ni, na ta wu ya li na To wu mu wε. Le To w'a byi ge, lee tuugo Ja wu bε ya byi. ²⁰ Ja wu kaa ya taan To wu ni, lee wuu na w'a keree kiimu bεeri pyi ge, w'a kee bεeri she Ja wu na. Wu na ba keree kii bε she wu na sanha kiimu k'a ye kii bε na ge, kɔnhɔ kee di bye yee mu kakanhaŋaa. ²¹ To w'a xuu neni na niifεεεε kaan pu mu kangana lemu na ge, lee na Ja wu la nε wu nɔi sicuumɔ kan piimu mu ge, pee mu w'a da pu kan. ²² To wu da kiiri kɔn sipya wa shishiin na wε, ga w'a kiirikɔɔn li sefεεεε ti bεeri kan wu Ja wu mu, ²³ kɔnhɔ sipyii bεeri di da Ja wu pεε, ba p'a To wu pεε pεεgana lemu na wε. Sipya wemu ya sɔɔ na Ja wu pεε wε, To we w'a wu tun ge, wee w'a she pεεnε na.»

²⁴ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu bu nε jomɔ pu logo, na dà nε tunvɔɔ wu bε na, wee na nɔi sicuumɔ nixhɔbaama ta. Kiiri da ba gɔn nige weefɔɔ na wε, weefɔɔ ya foro xu ni na jé nɔi sicuumɔ ni.» ²⁵ A Yesu di jo sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, caŋa ka na ba nɔ, kee ya nɔ xɔ bε yεε nime; xuu na ba Kilε Ja wu mujuu logo, piimu bεeri ba li logo na sɔɔ wu

na, pee bæeri na ba ɲi sicuumɔ ta. ²⁶ Bani ba To Kile ɲe ɲi sicuumɔ fɔɔ wɛ, mu w'a sefɛɛɛ kan Ja wu be mu wu pye ɲi sicuumɔ fɔɔ. ²⁷ W'a fanha kan wu Ja wu mu w'a kiiri wu kɔɔn, bani wee wu ɲe Sipya Ja we. ²⁸ Lee ganha bu da yi fo wɛ, bani tuun wa w'a ma xuu bæeri na ba wu mujuu logo na ɲe ²⁹ na foro faya ni. Piimu p'a kasaanɔaa pye ge, pee na ba ɲe kɔnhɔ p'i jé ɲi sicuumɔ nixhɔbaama pu ni. Ga jurumupyii pu kunni na ba ɲe kɔnhɔ p'i jé kiiri ni.

Yesu ya jo na wee jomɔ pu ɲe can

³⁰ «N'a da já kaa la shishiin pye naye ni wɛ. Ye Kile ya jo ne mu ge, yee ni ne kiiri wu kɔɔn na sahanj. Ne wo kiiri w'a tii, bani ne wu kɔɔn na be ni naye pyaa ɲidaan ni wɛ. Ga, ne wu kɔɔn na be ni na tunvɔɔ wu ɲidaan ni.

³¹ «Li da bi da kanna neye pyaa k'a naye pyaa wo seeri keree yu, ne jomɔ pu da bi bye can wɛ. ³² Ga watii wu ɲe ne seeri. Ne li ce jo yemu w'a yu ne shizhaa na ge, jo yee be ɲe can. ³³ Ayiwa, yee ya pii tun Yohana Batizelipye mu. W'a seeri keree kiimu jo yee mu ne shizhaa na ge, kee ɲe can. ³⁴ Ne yee yu, kɔnhɔ sipyii di da seeri keree yu na shizhaa na ye nigin wɛ de! Ga ne yi yu, kɔnhɔ yee di ɲuwuuro ta. ³⁵ Yohana bye ba sokinna kpeenge ɲe wɛ, na kpeenge yeege yee niɲe ni, a yee di sɔɔ na fundanga ta jeri wu kpeenge ki na. ³⁶ Ga ne wi ge, yaaga katii be ki ɲe ne seeri kemu ya ye Yohana wo seeri keree ki na ge. Bani kapyenɛɛ kiimu To Kile ya kan ne mu ge, ne kee be pyi. Kee kapyenɛɛ ki be ɲe ne seeri. Lee ya li shɛɛ na To Kile w'a ne tun. ³⁷ Ne To Kile wemu w'a ne tun ge, weeye pyaa ki wa yu ne shizhaa na, ga yee ya ta sɔɔ bada na wee ɲomɛɛ co wɛ. Le be

w'a shε yee na ge, yee ya ta lee ɲaha cε wε. ³⁸ Yee ya ta sɔɔ wu jomɔ pu na yi zɔlɔɔ pu na wε. Bani w'a wemu tun ge, yee ya ta dà wee na wε. ³⁹ Samɔhɔɔ wa yee ni na Kile Kafila kalaa xuuni, bani yee w'a giin na lee l'a da ba ɲii sicuumɔ nixhɔbaama kan yee mu, na ta wee Kafila we bε di nε ninumɔ kaa yu. ⁴⁰ Lee bε na, yee funyɔ di ɲε yee pu pa nε mu, kɔnhɔ y'i ɲii sicuumɔ ta wε.

⁴¹ «Nε sipyii wo pεεɲε ke shaa wε, bani yee ɲε sipyii piimu ge, nε yee cε. ⁴² Nε li cε bε jo Kile taanɲεεge wa yee funyɔ ni wε. ⁴³ Nε pa na To Kile mεge na, yee di ya ta sɔɔ nε na wε. Ga watii da bi ba wuyε pyaa mεge na, yee bi da zɔɔ wee na. ⁴⁴ Pεεɲε ke k'a foro sipyii ni ge, kee k'a dan yee ni tashaga ni; pεεɲε ke k'a daa Kile yε nigin ni ge, yee ya kee shaa wε. Yee ma já dà dii nε na na yee yaha pee yahama pu ni wε? ⁴⁵ Ga yi ganha ba giin na nε w'a da ba yi jaagi To Kile ɲaha tàan wε dε! Ahayi! Ga Kile tudunmɔɔ Musa wemu wu wa yee tadanɲa ge dε, wee wu ɲε yee jaagivɔɔ. ⁴⁶ Yee da bi dà wee na, yee bi da dà nε bε na, bani nε kaa Musa ya jo wu Kitabu wu ni. ⁴⁷ Jomɔ pemu Kile tudunmɔɔ Musa ya ka nε shizhaa na ge, yee bye yee di ya dà pee na wε, yee na ba dà dagana leke na nε jomɔ pu na wε?»

6

*Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoɲɔɔ kaguro mu
(Macoo 14:13-21; Marika 6:30-44; Luka 9:10-17)*

¹ Ayiwa, lee kadugo na Yesu ya kari Galile Gba wu kadugo. Wee gba we ninumɔ mεge ki ɲε na Tibεreyade Gba. ² Sipyiiire ti bi ma daha Yesu

fɛni, bani p'a bi wu ɲaa wu na yama fɛɛ cuuŋɔ na kakanhaɲaa pyi. ³ Ba Yesu ni wu kalaapiire t'a nɔ wà wɛ, na dugi tiin faaboboŋɔ ka na. ⁴ Lee bi Yawutuu pu ɲuwuuro ti wo Kalenɛ li ta l'a tɛɛŋɛ.

⁵ A Yesu di ba wu ɲuŋɔ yirige, na sii sipyii niɲɛhɛmɛɛ ɲa pu na ma wu yiri. A wu Filipe pye: «Mii wèe di wa da já yalige ta di zhɔ pii sipyii pii bɛɛri mu wɛ?» ⁶ Yesu ya yee jo kɔnhɔ wu logo yɛ Filipe ɲɔ na, lee bɛ wɛ, w'a bi yaa na lemu pye ge, wu bi lee cɛ. ⁷ A Filipe di wu ɲɔ shɔ na: «Wù funŋɔ bi ɲɛ nago kanna pu bɛɛri di pu ɲɔyɔ piri-para yɛ, ali wèe ɲɛhɛ wari dɛɲɛɛ* xhuu shuun (200) bɛ taga yalige shɔ, kee da ga yafiin bɛ ɲɔ pii na wɛ.» ⁸ Na pu yaha pee jomɔ pu na, Yesu kalaapiire lemu mɛgɛ ki ɲɛ na Andire ge, w'i ɲɛ Pyɛɛri cuun ge, a wee di jo: ⁹ «Funana la wa naha, buuri ɲuyɔ kaguro ni fyaa shuun wu wa li mu, ga ɲaha yee di wa da ɲɔ pii sipyiiɲɛhɛmɛɛ pii na wɛ?»

¹⁰ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi sipyiiire ti tenɛ ɲiɲɛ ki na.» ɲagara niɲɛhɛɛ ti bye wee xuu wu ni. A sipyiiire t'i diin diin. P'a bi namaa kabɔfoŋɔɔ kaguro (5.000) shi tɔrɔ pee sipyii pu ni. ¹¹ A Yesu di wee buuri we lɔ na baraga taha Kilɛ na, na wu kan p'a loolo pee sipyii pu na. A wu fyaa pu bɛ pye mu. A pu bɛɛri di li na din. ¹² Ba sipyiiire t'a li xɔ wɛ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi buuri ɲukoroyo yi saya lɔ, kɔnhɔ yi ganha bu gyɛɛgi wɛ.» ¹³ A p'i yee buuri ɲukoroyo yi lɔ, na taga saganɲaa kɛ ni shuun ɲi. Sipyiiire t'a li xɔ buuri ɲuyɔ kaguro wu ni, a wemu di gori ge, wee kaa l'a jo mɛ.

* **6:7 Dɛɲɛɛ xhuu shuun:** Wee ɲɛ baaripyɛ yeye gbarataanri saraa.

14 Ba sipyii p'a Yesu wo kakanhana li ja wε, na jo: «Can na Kile tudunmō wemu kaa l'a jo na wu na ba ba koṅṅ na ge, wee w'a sii we.» 15 Ba Yesu ya pa li ce na fanha be na p'a giin di wee co di bye saan wε, a wu laha pu tãan, na gari faaboboṅṅ katii na wu ye.

*Yesu ya jaari gba lōhō jūṅṅ ni
(Macoo 14:22-33; Marika 6:45-52)*

16 Ba caṅa k'a pa do wε, a kalaapiire t'i digi kari gba wu jō ki na. 17 Lee di Yesu ta wu sanha she pu yiri wε. A p'i jé kōrōṅṅ ka ni na se Kaperinōmō ni. Lee bi piige ki ta k'a wō xō. 18 Na pu yaha lōhō ki jūṅṅ ni, a kafεεgbōhō ka di ba yiri, na ganha na lōhō ki pyi ki na jeri xuuni. 19 Ba p'a kiloo kaguro kelee gbaara shishiin paa lōhō ki jūṅṅ ni tuun wemu ni wε, a p'i Yesu ja wu na jaari lōhō ki jūṅṅ ni na se kōrōṅṅ ki mu. A pu jaalaa di yiri xuuni. 20 A Yesu di pu pye: «Nε wu wa, yi ganha bu da vya we!» 21 Kalaapiire ti funṅṅ ki bi bye wu jé ni pu ni kōrōṅṅ ki ni, ga xuu wemu ni pu bi se ge, taapile ni a p'i nō wee xuu wu kogoṅṅ ki na.

Sipyiire t'a Yesu shaa

22 Ba jiga k'a mugi wε, sipyiire ti t'a bye gba wu kadugo yiri ge, a pee di li seeri, na kōrōṅṅ nigin ye ta wà. A p'i li ce na Yesu ya ta jé ni wu kalaapiire ti ni ke ki kōrōṅṅ ki ni wε, ga na kalaapiire ti t'a jé ti ye na kee kōrōṅṅ ki ni na kari. 23 Lee bi kōrōyō ya be ta y'a yiri Tiberεyade kulo li ni na pa. Xuu wemu ni Kafō bi baraga taha Kile na, na buuri wu kan p'a loolo sipyiire ti na ge, a yee di ba yere wee xuu wu tãan. 24 Sipyiire t'a pa Yesu ta wu je wà wε, wu

kalaapiire ti be di ne wà-ε ge, a p'i jé yee kórɔyɔ yi ni na kari wu tashaga ni Kaperinómɔ ni.

Yesu ne yalige, kemu k'a ni sicuumɔ kaan ge

²⁵ Ba p'a kari Yesu yiri gba wu kadugo we, a p'i wu pye: «Wù Karamɔgɔ, dii mu d'a pye na ba naha we?» ²⁶ A Yesu di pu no shɔ na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee ya kakanhanɔaa kiimu na ge, yee wa ne shaa kee wuu na-ε de! Ga yalige ke yee ya li na tin keki cana ge, kee ka wuu na yee wa ne shaa.

²⁷ Ayiwa, yalige kemu ki da ja gyεεgi ge, yi ganha ba kapyenεε pyi kee wuu na we. Ga yalige kemu ki ne ki ya gyεεgi we, na ni sicuumɔ be kaan ge, y'a kapyenεε pyi kee wuu na. Kee yalige ke, Sipya Ja wu da ba kee kan yee mu. Bani wee na To Kile ya wu fanha ki fe pu kpɔn.»

²⁸ Wee tuun wu ni a p'i Yesu yege na: «Lekε wèe d'a yaa na pye lee di bye Kile nidaan we?» ²⁹ A Yesu di pu no shɔ na: «Lemu Kile ya zhaa yee mu ge, lee li wa me na wee ya sipya wemu tun yee mu ge, na yi da wee na.» ³⁰ A p'i Yesu pye sanha na: «Ga naha sheshεεε kakanhana leke mu di da bye di zhεε wèe na, lee di wèe pye wèe p'a daa mu na we? Kaa leke mu di da bye di zhεε wèe na we? ³¹ Li wii, Kile ya maanε* kan wèe sefelεε pu mu p'a li siponɔ ki ni ma na jo ba l'a ka Kile wo Kitabu wu ni we na:

«W'a buuri tirige fugba we ni, na kan pu mu p'a li.»»

³² Ga, a Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yalige ke k'a yiri fugba wu ni ge, kee ya pye Kile

* **6:31** Maanε ne yalige ka Kile ye pyaa ya kemu kan Izirayeli nagoo pu mu na pu yaha siponɔ ki ni ge. Ekizode 16: 4,15

tudunmɔɔ Musa wo niganga-ε dε! Nε To Kile wu jε fugba yalijenε ki kanvɔɔ. ³³ Bani Kile ya yalige kemu kaan ge, kee jε wemu w'a tigi na yiri fugba we ni ge. Wee shiin w'a jiiifεεεε kaan koηɔ mu.» ³⁴ Ayiwa, a p'i Yesu pye: «Karamɔgɔna we, ta kee yalige ki kaan tuun bεeri ni wu mu gε!» ³⁵ A Yesu di pu pye: «Yalige kemu k'a jii sicuumɔ pu kaan ge, nεyε pyaa ki jε kee yalige ke. Sipyaa wemu bu ba nε mu, xuugo da ga weefɔɔ ta sanha bada wε. Sipyaa wemu bu dā nε na, waga da ga weefɔɔ ta sanha bada wε. ³⁶ Ga nε yi jo xɔ yee mu; yee d'a nε ja bε. Ali lee bε na, yee di ya dā nε na wε. ³⁷ Nε To Kile ya piimu bεeri kan nε mu ge, pee bεeri na ba nε mu. Sipyaa sipyaa bu ba nε mu, nε da ga weefɔɔ kɔri bada wε. ³⁸ Nε ta yiri fugba we ni na pa nayε pyaa jidaan tapyege ni wε. Ga na tunvɔɔ jidaan nε pa di ba bye. ³⁹ Wemu w'a nε tun ge, wee jidaan wu wa mε na, sipyaa sipyaa w'a kan nε mu ge, na wee wa shishiin ganha da biin wε. Nε ba pee jε di yeege xu ni koηɔ caxhɔgɔ bε na. ⁴⁰ Nε To wu jidaan wu wa mε na, sipyaa sipyaa w'a wu Ja wu ja na dā wu na ge, wee di jii sicuumɔ nixhɔbaama ta, bani nε na ba pee jε di yeege xu ni koηɔ caxhɔgɔ.»

⁴¹ Ba Yesu ya jo na yalige ke k'a yiri fugba we ni ge, na wee wu jε kere wε, pee jomɔ pe ya ta taan Yawutuu pu ni wε. A p'i ganha na ηmunu-ηmunɔ puyε taa. ⁴² A p'i jo: «εεn! Ta Yusufu ja Yesu bε wu jε we wε? Wèe ya wu to wu cε, na wu nu wu bε cε. Naha na wu yu na fugba we ni wee ya yiri wε?» ⁴³ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Yee di ηmunu-ηmunɔ dɔ! Yi ηmunu-ηmunumɔ pu bεeri jɔ yaha! ⁴⁴ Nε To we w'a nε tun ge, wa shishiin da já ba nε mu ni wee

ya wufɔɔ yaha pa nε mu wε. Wa bεeri bu ba nε mu, nε na ba weefɔɔ jε na yeege xu ni, konɔ caxhɔɔ.
 45 Ayiwa, ta Kile wo tudunmɔ wa ya li ka na:

«Kile yε pyaa na ba pu bεeri kalaa wε?»*

Sipyaa sipya w'a To Kile Kafila nuri na sɔɔ wu kalaa wu na ge, pee bεeri na ba nε mu. 46 Ga li wa nago sipya wa w'a jii taha Kile na wε. Wemu yε w'a pa na yiri wu yiri ge, wee yε w'a wu ja. 47 Can na wa bεeri bu dā nε na, weefɔɔ na ba jii sicuumɔ nixhɔbaama ta. 48 Yalige ke k'a jii sicuumɔ kaan sipyii mu ge, nε wu jε kere. 49 Yalige ka ya fεnhε yiri fugba we ni, na pa gan yee sefεlεε pu mu p'a li siponɔ ki ni, ga lee bε na, pu bεeri ya xu. 50 Ga nime, yalige ke ki jε naha ki d'a yiri fugba we ni ge, wa bu kee li, weefɔɔ na ba jii sicuumɔ ta pemu da xhɔ wε. 51 Nε jε jii sicuumɔ yalige kemu k'a yiri fugba we ni ge, wa bu kee li, weefɔɔ na jii sicuumɔ ta pemu da ga xhɔ wε. Yalige ke nε gaan ge, kee jε nεyε pyaa ceepuuro te. Nε tee kan saraga kɔnhɔ di ba konɔ sipyii munahaa jɔnɔ wolo.»

52 Pee jomɔ pu wuu na, a nakaagbɔɔɔ di jé Yawutuu pu tε ni. A p'i jo: «Kangana leke na we ná we di da já wu ceepuuro kan wèe mu wèe pu li wε?» 53 A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee bye yee di ya Sipya Ja wu ceepuuro ti li, na wu shishan pu bε gba wε, yee da ga jii sicuumɔ ta wε. 54 Wemu bu nε ceepuuro ti li, na nε shishan pu bε gba, weefɔɔ na jii sicuumɔ ta pemu da ga xhɔ wε. Nε na ba weefɔɔ jε na yeege xu ni konɔ caxhɔɔ. 55 Bani nε ceepuuro ti jε yalige nijenε, nε shishan pu bε di jε yagbaga nijenε 56 Sipya wemu

* 6:45 Ezayi 54:13

bu ne ceepuuro ti li, na ne shishan pu be gba, weefɔɔ na bye ni ne ni kariɲεεge ni, ne be di bye ni weefɔɔ ni kariɲεεge ni. ⁵⁷ To Kile wemu w'a ne tun ge, wee wa ɲi na, wee gbɔɔɔ ni ne be wa ɲiifεεε ni. Lee na wa bu ne ceepuuro ti li, weefɔɔ be na bye ɲiifεεε ni ne gbɔɔɔ ni. ⁵⁸ Yalige ke k'a tigi na yiri fugba wu ni ge, kee ki wa ke. Yee sefelεε piimu p'a xu siponɔ ki ni ge, pee ya yalige kemu li wà ge, kee ni ke wa nigin we. Wemu bu ke yalige ke li, weefɔɔ na ɲi sicuumɔ ta pemu da xhɔ we.» ⁵⁹ Yesu ya pe jomɔ pe jo na pye kalaa sipyiire ti beeri mu Kaperinomɔ kulo li ni, na wu yaha Kile-peɲɲε puga ki ni.

Yesu jomɔ p'a ɲi sicuumɔ nixhɔbaama kaan

⁶⁰ Ayiwa, ba Yesu ya pee jomɔ pu jo we, a kalaapi-ire niɲεherε di jo: «Pe jomɔ pe ya waha de! Ma jo sipya na gbara wu lee pye ge?» ⁶¹ A Yesu di li ce wuyε ni na pee jomɔ pe p'a pu pye pu na ηmunu-ηmunɔ. A wu pu pye: «Pe jomɔ pe ya digi yee na ge? ⁶² Xuu wemu ni Sipya Ja bye ge, yee ba wu ɲa wu na duri wà, yee di da ba yeke jo we? ⁶³ Kile Munaa l'a ɲi sicuumɔ kaan sipya mu. Lee be we, sipya ye pyaa fanha ɲε yafiin be we. Jomɔ pe ne yu yee mu ge, pee ɲε Kile Munaa ni ɲi sicuumɔ. ⁶⁴ Ga pii wa yee ni, pee ya dà li na we.» Yesu ya yee jo bani fo ɲɔkɔɔnrɔ ti na, piimu pu bye pu ya dà wu na-ε ge, w'a bi pee ce. Wemu be w'a bi da ba wu le keɲε ni ge, w'a bi wee be ce. ⁶⁵ A Yesu di la fara wu jomɔ pu na sanha na: «Lee wuu na ne yee pye jo wa shishiin da já ba ne mu, ni To Kile ya lee wo sefelεε kan weefɔɔ mu we.»

66 Na lɔ wee tuun wu na, a wu kalaapiire nɪɛhɛrɛ di guri wu fɛni. Pee ya ta sɔɔ na taha nige wu fɛni wɛ. 67 A Yesu di wu kalaapiire kɛ ni shuun wu yege na: «Yee do, yee bɛ funɲɔ ki wa y'i guri na fɛni gɛ?» 68 A Simɔ Pyɛɛri di wu ɲɔ shɔ na: «Karamɔgɔ, jɔgɔ yiri wɛɛ di wa da zhe sanha wɛ? Nii sicuumɔ nixhɔbaama jomɔ pe, muyɛ nigin mu pu wa. 69 Wɛɛ ya dɔ mu na. Wɛɛ ya li cɛ bɛ nimɛ jo Fɛfɛɛɛ Ja we w'a foro Kile ni ge, jo mu wu ɲɛ wii.» 70 A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Ta nɛ bɛ w'a yee sipyii kɛ ni shuun wu bɛɛri ɲaha bulo wɛ? Lee bɛ na shɛn nigin di ɲɛ yee ni wee na ɲɛ Shitaanni sipya.» 71 Zhudasi kaa Yesu bi byi, wee wemu wu ɲɛ Isikariyɔti shɛɛn Simɔ ja wu ge. Wee wu bi da ba Yesu le kɛɲɛ ni, wee di ɲɛ bɛ Yesu kalaapiire kɛ ni shuun wu wa nigin wa.

7

Yesu cebooloo pu ya ta dɔ wu na wɛ

1 Lee kadugo na Yesu bi ɲaari na mari Galile fiige ki ni. Wu funɲɔ bye wu shɛ Zhude fiige ki ni wɛ, bani Yawutuu ɲunɔfɛɛ p'a bi wu shaa di gbo wà. 2 Kalenɛ la bye Yawutuu pu mu, p'a buguloo yàa. Ba lee ya tɛɛɲɛ wɛ, 3 a Yesu cebooloo p'i ba wu fɛni na ba wu pye: «Foro naha, m'a shɛ Zhude fiige ki ni, kɔnhɔ kakanhanɲaa kii m'a byi ge, ma kalaapiire te ti wa wà ge, pee bɛ di shɛ kee ɲa. 4 Bani sipya wemu funɲɔ ki wa sipyii di wu cɛ ge, wee ya keree ɲmɔhɔni na byi wɛ. Kakanhanɲaa kiimu mu ya byi ge, m'a yaa na mayɛ shɛɛ, kɔnhɔ kɔɲɔ sipyii pu bɛɛri di ma cɛ.» 5 Ali Yesu cebooloo puyɛ pyaa bi ta dɔ wu na wɛ.

⁶ A Yesu di wu ciinnεε pu jɔ shɔ na: «Lee pyeduun sanha nɔ nε mu wε. Lemu bu yee taan tuun wemu ni go lee yee ya byi. ⁷ Konɔ sipyii da já yee kɔ wε, ga, nε p'a kɔ, bani kakuuyo yemu pu wa byi ge, nε yee bεeri yu kpεengε na. ⁸ Yee pu sii y'a se kalenε li ni, ga, nε kunni wa da zhe nime wε, bani nε sheduun sanha nɔ wε.» ⁹ Ba Yesu ya yee jo pu mu wε, na gori Galile ni.

Yesu ya she buguloo kalenε li ni

¹⁰ Ba Yesu cebooloo p'a kari xɔ kalenε li ni wε, a wuyε pyaa di na kari. W'a kari sipyiire ti kategee, wu ya ta wuyε yaha wa shishiin ya ja wε. ¹¹ Lee bi Yawutuu jɔnɔfεε pu ta pu na Yesu shaa kalenε li sipyii pu tε ni, na ganha na puyε yegee na: «Mii wu wa wε?» ¹² Pii bi jɔnehεmε peele na yu sipyiire ti ni Yesu shizhaa na. A pii di jo: «Sipyisaama wu wa we ná we.» Pii bε di yu: «Kafineyε dε! Sipyii we ya biinjε.» ¹³ P'a bi pee jomɔ pe bεeri peele na yu, bani pu bi fyagi Yawutuu jɔnɔfεε pu na.

¹⁴ Ba kalenε l'a pa nɔ li ninε ni tuun wemu ni wε, a Yesu di she jé Kilε-pεεnε pugbɔhɔ ki kaanɔa ki ni, na ganha na sipyiire ti kalaa. ¹⁵ A wu kalaa wu Yawutuu pu jaha wɔ, a p'i jo: «Mii we ná we d'a pe cεmε pe bεeri ta, na ta w'i ya kalaa pye-e wε?» ¹⁶ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Kalaa wemu nε gaan ge, wee ya ta foro nεyε pyaa ni wε, ga nε tunvɔɔ Kilε ni w'a foro. ¹⁷ Wemu bi giin wu da Kilε jidaan pyi, weefɔɔ na ba li cε, nε kalaa wu bi foro Kilε ni, kelee wu bi foro nε ni. ¹⁸ Sipyia wemu w'a yu ni wuyε pyaa fanha ni ge, pεεnε weefɔɔ ya zhaa wuyε ni. Ga wemu funjɔ wa wu tunvɔɔ wu w'a bεε ge, wee wu jε can fɔɔ we, nanmahara ta shishiin jε weefɔɔ

keree ni wε. ¹⁹ Ta Kilε tudunmɔɔ Musa bε w'a Kilε wo saliya wu kan yee mu wε? Ga yee wa shishiin ya se wu koo ni wε. Naha na yee di nε shaa di gbo na nε saliya kyεεgi wε?» ²⁰ A p'i Yesu pye sipyiire ti niηε ni na: «Jina wu wa mu ni. Jɔɔ w'a mu shaa di gbo wε?»

²¹ A Yesu di pu ηɔ shɔ na: «Kakanhana nigin wemu nε pye ge, lee l'a sipyiire ti bεeri ηaha wɔ mε gε? ²² Kilε tudunmɔɔ Musa mu yee ya saliya ta na funaηaa k'a gɔɔn, ga lee bε na yi li cε na wee ya ta pye li nɔhɔ shanvɔɔ-i dε. Ga wèe wo sefεlεε pu p'a li nɔhɔ shan. Lee l'a li pye yee na funaηaa ki kɔɔn ali cadεεngε ki bε ni. ²³ Lemu l'a yee pye yee na funaηaa ki kɔɔn cadεεngε ni, kɔnhɔ yi ganha bu da Musa wo saliya wu kyεεgi-i ge, ηaha d'a li pye nε na sipyipomɔ cuuηɔ cadεεngε ki na, a yee di logoo yirige nε taaan wε? ²⁴ Yi ganha ba kiiri kɔɔn keree ηεηaa feni wε, ga y'a kiiri wu kɔɔn can ηuηɔ ni.»

Ta Yesu wu ηε Shɔvɔɔ we?

²⁵ Na Yesu yaha wu na yu, a Zheruzalεmu sipyii pii bε di ganha na yu: «Ná we p'a zhaa di gbo ge, ta wee bε wu ηε we wε? ²⁶ Wu wii wu na yu ni sipyiire ti bεeri ni tafaga ni, pu d'a tiin na wu wii. Kilε ya Shɔvɔɔ wemu ηɔmεε lɔ wèe mu ge, kɔnhɔ wèe ηuηɔfεε p'a giin na wee wu ηε we-e dε? ²⁷ Wèe kunni ya we ná we tayirige cε, ga na ta Shɔvɔɔ wu ba ba, wa shishiin da ba wu tayirige cε wε.» ²⁸ Na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa Kilε-pεεηε pugbɔhɔ ki kaanηa ki ni, a wu ba jo ni fanha ni na: «Yee ya jo na yee ya nε cε, na nε tayirige ki bε cε gε? Ga yi li cε bε na nε ta pa naye ni wε, na nε tunvɔɔ wu

ƚε bε can fɔɔ. Ga yee di ya wu cε wε. ²⁹ Nε kunni ya wu cε, bani wee ni nε foro. Wee w'a nε tun bε.»

³⁰ Ba Yesu ya yee jo wε, a p'i ganha na cogana shaa wu na. Ga wa shishiin ya ta já wu co wε, bani wu wo tuun wu ƚɔ bi sanha fa wε. ³¹ Lee bε na shenƚehemεε ya dà Yesu na. A p'i ganha na yu: «Ali Shɔvɔɔ wu ƚehε ba ba, kakanhana lekε w'i da bye lemu l'a ye we ná we wuu le na wε?»

Yawutuu ƚunɔfεε p'a pii tun na pu shε Yesu co

³² Sipyiire ti bi yemu yu Yesu shizhaa na ge, ba Farizheen ni saraya ƚaha shɔɔnrivεε ƚunɔfεε p'a yee logo wε, a p'i Kilε-pεenƚε pugbɔhɔ ki gɛdii pu tun na pu shε Yesu co. ³³ Ba pee ya nɔ Yesu yíri wε, a wu pu pye: «N'a da piiye ya bε pye ni yi ni sanha, lee kadugo na di na da se na tunvɔɔ wu yíri. ³⁴ Ga yee na ba nε sha ganha yee da nε ƚa wε; bani xuu wemu ni n'a da ba bye ge, yee wa da já zhε wà wε.» ³⁵ A Yawutuu ƚunɔfεε p'i ganha na puyε pyi na: «Wee tuun wu ni mii we ná we di giin di zhε na yu na wèe da ga ba já wee ƚa-ε wε? Yawutuu pii p'a caaga na shε diin Girekii pu yíri ge, kɔnhɔ pee yíri w'a se, wu shε pee kalaa-i dε? ³⁶ Jomɔ pe w'a jo na: <Yee na ba nε sha ganha yee da nε ƚa wε.> ni <Nε na ba bye xuu wemu ni ge, yee da já zhε wee xuu wu ni-i ge,>» pee jomɔ pu kɔri ƚε dii wε?

Yesu ya Fεfεεε Munaa ƚɔmεε lɔ wu n'a daa fεε pu mu

³⁷ Kalenε li cabisana li p'a bi wii li cagbɔhɔ kiyε pyaa ge, ba lee ya nɔ wε, a Yesu di yere sipyii pu ƚahagbaa na na ganha na yu ni fanha ni na: «Waga bi ƚε wa na, wu pa na yíri wu ba gba. ³⁸ Wemu bu dà nε na, lɔhɔ kemu k'a ƚi sicuumɔ kaan ge, kee na

ba fúu weefɔɔ zɔ wu ni ba gba lɔhɔ jɛ wɛ» ma na jo ba l'a ka Kilɛ Kafila wu ni wɛ. ³⁹ Fɛfɛɛɛɛ Munaa kaa Yesu bi yu mu, wu n'a daa fɛɛ pu mu na pee na ba lee ta. Wee tuun wu bi Fɛfɛɛɛɛ Munaa li ta li sanha gan pu mu wɛ. Bani Yesu bi sanha guri shɛ jé wu nɔɔɔ wu ni fugba wu ni wɛ.

Yesu keree ya bɛganhara lenɛ sipyiire ti tɛ ni, a p'i daa

⁴⁰ Ba sipyii p'a Yesu jomɔ pu logo wɛ, a pii di ganha na yu pu ni na: «Nakaara baa Kilɛ tudunmɔ wemu kaa l'a jo ge, wee wu jɛ wɛ.» ⁴¹ Pii bɛ di yu: «Kilɛ ya Shɔvɔɔ wemu jɔmɛɛ lɔ ge, wee wu jɛ wii.» Ga, a pii di jo: «Dii Shɔvɔɔ wu da já voro Galile fiige ki ni wɛ? ⁴² Kilɛ wo Kitabu w'a yi jo na saannaa Dawuda shi ni Shɔvɔɔ wu da ba foro. Na wu na ba foro Bɛtilɛhɛmu ni, kulo lemu ni saannaa Dawuda ya wu wo cana nii li pye ge.» ⁴³ A Yesu kaa di bɛganhara lenɛ sipyiire ti tɛ ni, a t'i daa taaya shuun. ⁴⁴ Pii funɲɔ bye pu Yesu co, ga wa shishiin ya ta já wu co wɛ.

Yawutuu jɲɲɔfɛɛ pu wo n'a daa baara te

⁴⁵ Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki gedii piimu p'a bi shɛ Yesu fɛni ge, a pee di guri kari saraya jaha shɔɔnrivɛɛ jɲɲɔfɛɛ ni Farizhɛɛn pu yiri. A p'i pu yege na: «Naha na yee di ya ta wu co na pa-ɛ wɛ?» ⁴⁶ A p'i pu jɔ shɔ na: «Wèe sanha we ná we wo jomɔ pe tuugo logo ja bada wɛ!» ⁴⁷ A Farizhɛɛn p'i pu pye: «Kɔnhɔ yee bɛ di ya yiyɛ yaha w'a piinjɛ-ɛ dɛ? ⁴⁸ Mii yee d'a li logo, kelee na li ja, na wèe jɲɲɔfɔɔ wa, kelee Farizhɛn wa nigin bɛ ya dà we ná we na wɛ? ⁴⁹ Pii sipyii pii p'a dà wu na ge, we wa shishiin ya Kilɛ tudunmɔɔ Musa wo saliya wu

ce we, pii beeri na ba gyeeegi!» ⁵⁰ Farizhen wa be bye wa wu mege ne na Nikodemu. Wee bi kari Yesu yiri piige ka ni. A wee di jomɔ pu lo na Farizhen pu pye: ⁵¹ «Na be ni wee wo saliya wu ni, ta l'a saha na kiiri kon sipya wa na, na ta wee ya fenne wu yege na wu nibyii ce-e ya?» ⁵² Ga, a p'i wee no sho na: «Payi! Ta ma be yere w'a jeri Galile shen wa? Maye pyaa ki be ki Kile Kafila wu kalaa, ma na li na wa na Kile tudunmo wa shishiin da ga ba foro Galile fiige ki ni we.» [⁵³ Ba p'a pee jomɔ pu jo xo we, a pu beeri di yiri caaga na kari pu piyeye.

8

P'a pa ni cee wa ni Yesu yiri na dɔdɔrɔ w'a pye

¹ A Yesu di gari Oliviye faabobono ki na. ² Ayiwa, kee cana ki jimuguro nisoo go ki na, a Yesu di soo kari sanha Kile-peene pugbaho ki kaana ki ni. Sipyiire ti beeri bi pinne wu taan. A wu diin na ganha na pu kalaa. ³ Na Yesu yaha wu na sipyiire ti kalaa, a saliya karamogolo ni Farizhen p'i ba ni cee wa ni wu yiri, na ba wu yere ne sipyiire ti nahagbaa na. ⁴ A p'i Yesu pye: «Karamogo, wee ya we cee we co dɔdɔrɔ na ni na watii ni. ⁵ Na ta Kile tudunmo Musa wo saliya wu ni l'a ka na we cee we tuugo ya yaa ni yafin be ni, ni na kagereye taga wu wa gbo ye be we. Mu di w'a yeke yu lee shizhaa na we?»

⁶ Kafila tufuuyo pu bi zhaan Yesu taan konho wuyee pyaa nojomɔ di wu le ke ne ni. Ga, a Yesu di leele, na ganha na kama kani jine ki na ni wu kabee ni. ⁷ Ba ma na jo saliya karamogolo ni Farizhen p'a noro yaha wu na na yegee we, a Yesu di wu nojo yirige na pu pye: «Wemu wu wa yee

ni wu sanha kakuunɔ pye na bada-ε ge, wee wu kagerenε nizhiige ki wá wu na.» ⁸ Ba w'a yee jo wε, na wu nuɔɔ sozi, na ganha na wu kama kani sanha niɔε ki na. ⁹ Piimu p'a she ni cee wu ni ge, ba pee ya Yesu jomɔ pu logo wε, [a pu zɔɔɔ di pu jaagi]; a pu beeri di ganha na foro nigin nigin na gaanji, na lɔ nɔhɔlee pu na, fo na she yaha Yesu ni cee wu ye Kile-pεenε pugbɔhɔ ki kaanɔ ki ni. ¹⁰ Ba Yesu ya pa wu nuɔɔ yirige wε, wu ya ta sipya wa shishiin na nige ni cee wu ye be wε. A wu jo: «Mii ma jaagivεε p'i jε wε? Shen nigin be ya ta ma nuɔɔ le nige-e ya?» ¹¹ A cee wu Yesu jɔ shɔ na: «Wu Karamɔgɔ, shen nigin be wε.» A Yesu di jo: «Ayiwa, ne be da ma nuɔɔ le wε. Ta gaanji, ga m'a jurumu wu jɔ yaha.»]

Yesu jε Kile wo kpεengε, kemu k'a pa konɔ na ge

¹² Lee kadugo na a Yesu di ba jomɔ pu lɔ sanha na sipyiiire ti pye: «Ne wu jε kpεengε ke konɔ sipyii pu mu. Sipya wemu bu daha ne feni wee da ga naari nibiige ni nige wε. Ga wee na ba kpεengε ta kemu k'a jii sicuumɔ kaan ge.» ¹³ A Farizheen p'i wu pye: «Muyε pyaa na tεε na mayε kaa yu ya? Can jε mu kaa li ni wε.» ¹⁴ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ali neye pyaa jehε da naye kaa yu be, ne kafila wu jε can. Bani xuu wemu ni ne yiri ge, ne wee ce; na na tashεge be ce sanha. Ga ne tayirige fara ne tashεge na, yee ya kee ka shishiin ce wε. ¹⁵ Yee kunni wa kiiri kɔɔn sipyii na na be ni yee sipyii wo kiiri kɔngana ni. Ne kunni da ga kiiri kɔn sipya wa shishiin na wε. ¹⁶ Ali ne jehε da ne na da wa kiiri kɔn, ne na wu kɔn na be ni Kile wo can wu ni. Bani n'a da da kiiri wu kɔɔn na ye wε. Ne To Kile wu w'a ne tun ge, wee wa ni ne ni. ¹⁷ Ayiwa, ta li ya ka yee

wo saliya wu ni na sipyii shuun bu bye kaa lemu wo sɛɛri, na lee ɲɛ can wɛ? ¹⁸ Ayiwa, nɛ nayɛ kaa yu; nɛ To we w'a nɛ tun ge, wee bɛ ya nɛ kaa yu.» ¹⁹ A p'i Yesu pye: «Mii mu to wuyɛ pyaa di ɲɛ wɛ?» A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Yee ya nɛyɛ pyaa cɛ di da nɔ nɛ To wu na wɛ. Yee da bi nɛ cɛ can na, yee bi da nɛ To wu bɛ cɛ.» ²⁰ Yesu ya pe jomɔ pe jo na wu yaha wu na kalaa kaan Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki kaɲa ki ni, keshii piimu ni p'a Kilɛ yakanya yi leni ge, pee tãan. Sipya wa shishiin di ya ta wu co wɛ, bani wu wo tuun wu bi sanha nɔ wɛ.

Yesu ya wu gari jo wu To Kilɛ y'iri

²¹ Ayiwa, a Yesu di pu pye sanha na: «Nɛ na ba gari, nɛ nigarixhɔgɔ na, yee na ba nɛ shaa. Ga yee kunni na ba xhu na yee yaha yi jurumu wu ni, bani xuu wemu ni n'a da ba shɛ ge, yee wa da já zhɛ wà wɛ.» ²² Ba w'a yee jo wɛ, a Yawutuu ɲunɔfɛɛ p'i jo: «Aa! Wee tuun wu ni w'a giin wu wuyɛ gbo gɛ? W'a jo na wee na ba shɛ xuu wemu ni ge, na wèe da já zhɛ wà wɛ!» ²³ A Yesu di pu pye: «Yee ɲɛ ɲinɛ ke wo sipyii, ga nɛ ɲɛ fugba we wo. Yee ɲɛ konɔ wuu, ga nɛ ɲɛ konɔ wo-e dɛ. ²⁴ Lee wuu na nɛ yee pye jo yee na ba xhu yi jurumu wu ni. Nakaara baa, yi dà li na na: «Nɛ ɲɛ wemu nɛ ɲɛ ge.»* Yee bye yee di ya dà lee na wɛ, yee na xhuu yi jurumu wu ni.» ²⁵ A p'i Yesu pye: «Wee tuun wu ni jɔgɔ mu di ɲɛ wɛ?» A Yesu di jo: «Fo taashiinɛ li ni nɛ ɲɛ wemu ge, nɛ yee jo yee mu. ²⁶ Keree ɲinɛhɛɲɛɛ wa wà, nɛ na já ki jo yee mu, na kiiri kɔn yee na ki wuu na. Ga wemu w'a nɛ tun ge, wee wu ɲɛ can we. Yemu nɛ logo wu mu ge, yee nɛ yu konɔ sipyii pu mu.»

* **8:24** Ekizode 3:14; Ezayi 43:10

27 Yawutuu pu bi ta li cε na To Kilε kaa Yesu bi yu pu mu wε. 28 Lee wuu na a Yesu di pu pye: «Yee ba Sipya Ja yirige fugba we ni tuun wemu ni, yee na ba li cε wee tuun wu ni na <Nε jε wemu nε jε ge.> Nε kaa la shishiin pyi nayε ni wε, ga To Kilε ya nε kalaa lemu ni ge, lee nε yu. 29 We w'a nε tun ge, wee wa ni nε ni. Wu ya ta nε yaha na yε nigin wε, bani le l'a dan wu ni ge, lee nε byi tuun bεeri ni.» 30 Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wε, a shεnɲεhemεε di dà wu na.

Piimu pu jε Ibirayima wo nagoo puyε pyaa pyaa ge

31 Yawutuu piimu p'a dà Yesu na ge, a Yesu di pee pye: «Jomɔ pe n'a da jo yi mu ge, yi bu pee logo, na pu koro ɲaari, yi na ba bye nε kalaapiire can na. 32 Lee na yee da ba can cε. Wee can wu jε na ba yee shɔ bulooro na.» 33 A p'i Yesu pye: «Ibirayima shi shεen wèe jε, wèe ya ta bulooro pye ɲa sipya wa shishiin bε mu wε. Naha na mu di yu na wèe na zhɔ bulooro na wε?» 34 A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a jurumu pyi ge, wee jε jurumu wo bulo. 35 Na ta bulo jε kpɔɔn lemu na ge, wu da ga já bye lee kpɔɔn li shεn yε pyaa bada wε. Ga kpɔɔn fɔɔ ja w'a sii kpɔɔn li shεn yε pyaa gbee. 36 Kilε Ja wu bu yee pye yiyε wuu, wee tuun wu ni yi na na bye yiyε wuu can can na. 37 Nε li cε yee jε Ibirayima shi shεen, ga lee bε na yee di nε shaa di gbo, bani yee wa nε jomɔ pu feni wε. 38 Nε lemu ɲa na To wu mu ge, lee nε yu; le yee bε ya ta yi to wu mu ge, lee yee bε ya byi.» 39 A Yawutuu p'i wu jɔ shɔ na: «Ibirayima wu jε wèe to.» A Yesu di pu pye: «Ibirayima da bi bye

yee to can can na, yee kapyege ni Ibirayima wogo bi da bye nigin. ⁴⁰ Ga ni ϵ , can we n ϵ ta Kile mu ge, wee n ϵ yu yee mu, a yee di ganha na n ϵ shaa di gbo. Ibirayima ya ta lee tuugo pye-e d ϵ ! ⁴¹ Yee to w'a keree kiimu pyi ge, kee tuugo yee b ϵ ya byi.» A p'i Yesu pye: «W ϵ e ya ta se d α d α r α ni-i d ϵ ! To nigin wu n ϵ w ϵ e mu wee n ϵ Kile.»

Piimu pu n ϵ Shitaanni wo nagoo pu ge

⁴² A Yesu di pu pye: «Kile da bi n ϵ yee to can na, n ϵ kaa bi da da dan yee ni, bani wee ni n ϵ foro. N ϵ ta pa nay ϵ ni-i d ϵ , ga wee w'a n ϵ tun. ⁴³ Jom α pe n ϵ yu yee mu ge, yee ya pu tash ϵ g ϵ c ϵ w ϵ . Naha na w ϵ ? Bani y'a da gbara yi pu logo w ϵ . ⁴⁴ Bani Shitaanni wu n ϵ yee to. Le l'a dan yee to Shitaanni ni ge, lee yee wa giin di bye. Fo taashiin ϵ ni sipyii gbov α wu n ϵ were. Wu sanha can jo n α w ϵ , bani can nigin b ϵ wa wu funn α ni w ϵ . Wu ba da kafin ϵ y ϵ jo, w'a yi jo na b ϵ ni wuy ϵ pyaa funn α keree ni; bani kafin ϵ jo wu n ϵ wii, na n ϵ b ϵ kafin ϵ y ϵ wo to. ⁴⁵ Ga n ϵ kunni di can yu. Lee shiin l'a yee pye yee ya daa n ϵ na w ϵ . ⁴⁶ J α g α wu wa yee ni wemu na j α li she na n ϵ jurumu wa pye w ϵ ? N ϵ bi can yu yee mu, naha na yee di ya d α n ϵ na- ϵ w ϵ ? ⁴⁷ Sipyia wemu bu bye Kile sipya, wee ya Kile jom α nuri na gbara b ϵ pu na. Ga yee n ϵ Kile sipyii w ϵ . Lee wuu na yee ya s α na Kile jom α nuri w ϵ .»

Yesu ya ye Ibirayima na

⁴⁸ A Yawutuu p'i Yesu pye: «Kanii wa w ϵ e mu na jo Samari shen mu n ϵ , na jinaa pu n ϵ mu ni b ϵ .» ⁴⁹ A Yesu di pu pye: «Jina wa n ϵ ni-i d ϵ , ga na To Kile n'a b ϵ l ϵ . Yee kunni wa n ϵ fanri. ⁵⁰ N ϵ ta na nay ϵ pyaa p ϵ ϵ n ϵ shaa-i d ϵ , ga wa wu wa ki shaa

ne mu, wee shiin wu ne be kiiri konvoo we. ⁵¹ Can can na, n'a da yi jo yi mu, wa bu ne jomɔ pu logo, na soo pu na, weefoo da ga xhu bada we.» ⁵² A Yawutuu p'i jo: «Nime kunni wee ya li ce nakaara baa jo jinaa pu wa mu ni. Ibirayima ya xu, Kile tudunmoo pusamaa be d'a xu, mu di yu na wemu bu mu jomɔ pu co, na weefoo da ba xhu bada we. ⁵³ Wee tuun wu ni mu w'a ye wee tole Ibirayima na ge? Wee ya xu, a Kile tudunmoo pusamaa be di xhu. Wee tuun wu ni mu di maye wii jogo we?» ⁵⁴ A Yesu di pu jo shɔ na: «Ne da bi naye pele, kee pene ki bi da bye jujo baa wogo. Ne To Kile w'a ne pele, wee wemu yee wa byi na yi Kile ge; ⁵⁵ na ta yeeye pyaa ya ta wu ce we. Ne w'a wu ce. Ne da bi jo ne wu ce we, ne be bi da bye yee tuugo kafinejo. Ga ne wu ce, na soo wu jomɔ pu na, na pu pyi. ⁵⁶ Yee to Ibirayima ya fundanga ta na wee na ba ne cana nii li ja. Ba w'a li ja we, a l'i bye fundangbaho wu mu.» ⁵⁷ A Yawutuu p'i wu pye: «Ali mu sanha yee kele kaguro (50) ye pyaa be ta we, mu di yu na mu ya Ibirayima ja ya?» ⁵⁸ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yani Ibirayima wu se ge, ne ne wemu ne ne ge.» ⁵⁹ Pee jomɔ pu wuu na, a Yawutuu p'i kagereye lo wu na na p'i wu wa, ga, a Yesu di beele foro Kile-pene pugbaho ki ni, na gari.

9

Yesu ya fyenna wa cuunjo

¹ Na Yesu yaha wu na gaaji koo li ni, a wu fyenna wa ja, wu fyen wo na se. ² A Yesu kalaapiire t'i wu yege na: «Wu Karamogɔ, jaha na we na we d'a se fyen we? Wu wo jurumu w'a wu pye mu

laa, wu sefεε wo jurumu?» ³ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Li wa wuyε pyaa wo jurumu wε; ga l'a pye, kɔnhɔ Kilε wo sefεεε t'i tiyε shε we ná we wo keree ki funɲɔ ni. ⁴ Wemu w'a nε tun ge, li waha l'i waha wèe ya yaa na wee wo kapyenεε ki pyi na caɲa kpεεnge ki yaha, ni lee bε wε, piige ki wa ma, ki ba nɔ, wa shishiin da já kapyenεε pye nige wε. ⁵ Na nε yaha koɲɔ na naha, kpεεnge nε ɲε koɲɔ sipyii mu.» ⁶ Ba Yesu ya yee jo wε, na wu ɲɔlɔhɔ wo ɲiɲε ki na, na kee taga pogoo kii yɔrɔɲɔ, na kee fara fyen wu ɲii ki na. ⁷ Na wu pye na wu shε wu ɲaha je Silowε lowege ki ni. (Silowε kɔri ɲε: «Tudunmɔ.») Ba ná w'a shε wu ɲaha ki je wà wε, a wu ɲii k'i mugi, a wu guri kari. ⁸ Ayiwa, yaɲmuyɔ we ná we bi ma ɲεeri. Wu tiinɲii ni wu cεvεε piimu p'a bi wu ɲaa wu na ɲεrεge ki pyi taashiine li ni ge, a pee di jo: «Fyen we wu bi ma ɲεrεge ki pyi ge, ta wee bε wu ɲε we wε?» ⁹ A pii di jo: «Wee wu wa.» A pii bε di jo: «Wu ɲε were wε, w'a foro yε wee feni.» Ga, a ná wuyε pyaa di jo: «Neyε pyaa ki ɲε kii.» ¹⁰ A p'i wu pye: «Wee tuun wu ni a mu ɲii k'i bye dii na mugi wε?» ¹¹ A wu pu ɲɔ shɔ na: «Ná wemu mεge ki ɲε Yesu ge, wee w'a puuro fara nε ɲii na, na nε pye na nε wu shε naye je Silowε lowege ki ni. Ba nε shε na ɲaha ki je wà wε, a nε ɲii k'i mugi.» ¹² A p'i wu yege na: «Mii wu wa wε?» A wu jo: «Nε cε wε.»

Fyenna wu w'a cuunɔ ge, Farizhεen p'a wuyiri na yegee

¹³ Fyenna wu w'a cuunɔ ge, p'a kari ni wee ni Farizhεen pu yiri. ¹⁴ Yesu ya puuro ti fara fyen wu ɲii ki na na wu cuunɔ caɲa kemu ge, kee bye

Yawutuu pu wo cadεεngε. ¹⁵ Lee wuu na Farizhεεn p'a fyεn wu nijuunɔ ki yiri, na wu yege na dii wu n̄i k'a pye na mugi wε. A wu pu nɔ shɔ na: «Puuro w'a fara nε n̄i ki na, a nε shε na naha je, a nε n̄i k'i mugi.» ¹⁶ Ba w'a yee jo wε, a Farizhεεn pii di jo: «Ná wemu w'a le pye ge, wee da já voro Kile ni wε, bani wu ya wèe cadεεngε ki wii yafin bε wε.» Ga, a pii bε di jo: «Jurumupye na já le kakanhana le la tuugo pye ya?» Yee nijoyo na, a nakaara di jé pu tε ni. ¹⁷ Fyεn wu w'a cuunɔ ge, a p'i wu yege sanha na: «Ná we w'a mu n̄i ki mugi ge, yekε yi wá mu mu na yu wu shizhaa na wε?» A wu pu nɔ shɔ na: «Kile wo tudunmɔ wa wu nε wii.»

¹⁸ Ga Yawutuu n̄unɔfεε pu bi ta dà yi na na we ná we fyεn wo w'a se, a wu n̄i di na pa mugi wε. Lee wuu na a p'i wu sefεε pu yiri pa, ¹⁹ na ba pu yege na: «Yee ja wu nε we ya? Yee na já yi jo can na na fyεngεrε ni w'a se ya? Wu d'a pye dii na naa nime wε?» ²⁰ A wu sefεε p'i Yawutuu n̄unɔfεε pu nɔ shɔ na: «Wèe kunni ya li cε jo wèe ja wu wu nε we, wu d'a se bε fyεn. ²¹ Ga lemu l'a wu pye wu na naa nime ge, wèe ya lee cε wε. Sipyaa wemu bε w'a wu n̄i ki bε mugi ge, wèe ya wee bε cε wε. Yi wuyε pyaa ki yege, wu wa nige nɔhɔcεrεε wε, wuyε pyaa ki na yi naha jo yi mu.» ²² Yawutuu n̄unɔfεε pu n̄i fyaara wuu na ná wu sefεε p'a ye jo, bani p'a bi bε yi na na sipya sipya w'a yere li na na Shɔvɔɔ wu nε Yesu ge, p'i weefɔɔ tɔɔɔ wolo pu Kile-pεεnε puga ki keree ki ni fεεfεε. ²³ Lee wuu na ná wu sefεε p'a jo na: «Wu wa nige nɔhɔcεrεε wε, yi wuyε pyaa ki yege.»

²⁴ Ayiwa, ná wu fyεngεrε ti t'a xɔ ge, a p'i nɔhɔ wu yiri sanha tɔɔnii shuun wuu li ni na wu pye: «Can

jo Kile jii na, ná wemu w'a mu jii ki mugi ge, wèe ya li ce na jo jurumupye wu je wii.» ²⁵ A wu pu jɔ shɔ na: «Jurumupye wu je la, wu je jurumupye-e la, ne ce we; ga kaa nigin kunni ne ce, lee je: Ne kunni bye fyen, ga nime ne w'a jaa, lee ne ce.» ²⁶ A p'i wu pye: «Naha wu d'a pye mu na we? Dii wu d'a mu jii ki mugi we?» ²⁷ A ná wu pu jɔ shɔ na: «Ne yee jo xɔ yee mu, ga yee ya ta dà yee na we. Naha na yee di giin y'i yee logo sanha we? Yee be funyɔ yi wa y'i bye wu kalaapiire ge?» ²⁸ Ayiwa, a p'i ganha na wu shehele na yu: «Mu wu je we ná we wo kalaapiire; wèe kunni di je Kile tudunmɔ Musa wo kalaapiire. ²⁹ Bani wèe ya li ce jo Kile ya jo ni Kile tudunmɔ Musa ni. Ga we ná we kunni wèe ya we tayirige ce we.» ³⁰ Fyen wu w'a cuɔɔ ge, a wee di Yawutuu jɔɔfeɔ pu jɔ shɔ na: «Le je kakanhana de, yee na yu na yee ya we tayirige ce we, na ta wu d'a ne jii mugi. ³¹ Wèe ya li ce jo Kile ya jurumupye nijoyo nuri we, ga fo wemu bu bye Kile jii fyaara sipya, na wu jidaan pyi, weefɔ nijoyo w'a nuri. ³² Fo taashiine li ni koɔ jɔkɔɔnrɔ na, wa shishiin sanha logo na wa ya se fyen, a wa di wu jii mugi we. ³³ We ná we da bye wu ya foro Kile ni we, wu bi da já yafin be pye we.» ³⁴ A p'i wu jɔ shɔ na: «Jurumupye mu ya sii tii se, mu di giin da wèe kalaa nime ge?» Ba p'a yee jo we, na ná wu kɔri yeege Kile-peɛɛɛ puga ki ni.

Yesu ya jo na fyenmɛɛ pu je Farizheen pee

³⁵ Ayiwa, Yesu ya logo na Farizheen p'a ná wu kɔri ge; ba w'a she jiri wu na we, na jo: «Ta mu ya dà Sipya Ja wu na?» ³⁶ A ná wu wu jɔ shɔ na: «Karamɔgɔna we, jɔgɔ wu je wii we? Wu she na na,

kɔnhɔ di dā wu na.» ³⁷ A Yesu di jo: «Weeye pyaa mu wa naa me wu na yu ni ma ni.» ³⁸ A ná wu jo: «Kafɔɔ, ne dā ma na.» A wu nuguro sin Yesu fεε ni na wu pεε. ³⁹ A Yesu di jo sanha: «Kiiri kaa na ne pa koŋɔ na, kɔnhɔ piimu ya naa wε, pee di da naa; piimu p'a naa ge, pee di bye fyεnmεε.» ⁴⁰ Farizhεεn piimu pu bye Yesu tãan ge, ba pee ya yee logo wε, na wu yege na: «Wèe be pu ne fyεnmεε p'a gε?» ⁴¹ A Yesu di pu na shɔ na: «Yee da bi bye fyεnmεε, yee bi da jaagi wε. Ga yee d'a jo na yee wa naa, lee l'a yee wo jurumu wu pye w'a kori yee na ni.»

10

Yatɔnahama ni dubyaa pu wo talenε le

¹ Ayiwa, a Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu w'a li she wu da jé yatɔgbaha ki kujɔɔ li ni wε, fo na sirani na duri kasɔrɔgɔ na na jin ge, wee ne nagaa, na nɔhɔ na dun sipyii na. ² Ga wemu w'a jin kujɔɔ li ni ge, wee wu ne yatɔnahama wuyε pyaa. ³ Yatɔgbaha ki kasεεge pyevɔɔ wu na yiri na gbura ki mugi wee mu. Dubyaa pu ma wee na mεε con. Wee ma wu dubyaa pu beeri nigin nigin yiri pu meye na, na foro ni pu ni kpεεnge na. ⁴ Wu bu foro ni pu ni kpεεnge na, w'a doro pu nahagbaa na. Dubyaa pu beeri nigin nigin be na daha wu feni, bani p'a wu mujuu li ce. ⁵ Ga dubyaa pu ya deri sipya watii feni wε, p'a ganha na fe na gbee be yeε weefɔɔ na na, bani pu ya sipya watii mujuu ce wε. ⁶ Yesu ya le talenε le jo sipyii pu mu, ga pu ya ta li kori ce wε.»

Yesu wu ne yatɔnaha-jemε we

7 A Yesu di pu pye sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, ne wu ne yatɔɔgbaha ki kuɔɔ le. 8 Piimu beeri p'a pa ne naha na ge, pee beeri ne nagaalaa ni pii p'a dun sipyii na ge. Dubyaa pu ya ta sɔɔ na pee jomɔ logo we. 9 Ne wu ne kuɔɔ le. Sipyaa sipya w'a jé lee kuɔɔ li ni ge, wee na ba shɔ. Wee na da jin, na fòro narinε na. Ne na da yalige be kaan wu mu. 10 Nagaa ya ma yafiin na, ni nagaara, ni gbuuro, ni kakara wuu na be we. Ga ne kunni ya pa, kɔnhɔ sipyii di nii sicuumɔ nijemε ta, p'i sii pu funɔɔ jinε wo ta.»

11 A Yesu di jo sanha na: «Ne wu ne yatɔɔnaha-jemε we. Yatɔɔnaha-jemε ya wu munaa kaan wu dubyaa pu wuu na. 12 Ga kapyebye we w'a dubyaa pu kasεεε pyi saraa na ge, wee ne pu nahavɔɔ we. Dubyaa pu be di ne wu wuu we. Lee wuu na, ba w'a yacoɔɔ na ki na ma we, w'a baa na dubyaa pu yaha. Yacoɔɔ ki na dubyaa pii co, pusamaa na jaaga. 13 Kapyebye wu ma baa na dubyaa pu yaha bani wari shavɔɔ wee ne. Dubyaa pu funzhaga ne ma bye wu ni we. 14 Ne kunni wu ne yatɔɔnaha-jemε we. 15 Ba To Kile ya ne ce cegana lemu na, a ne be di wu ce cegana lemu na we, mu ne be ya na wo dubyaa pu ce, a ne wo dubyaa pu be di ne ce mu. Ne na na munaa li kan na wo dubyaa pu wuu na. 16 Dubyaa piitiilee be pu wa ne mu piimu ne ke yatɔɔgbaha ke ni we. Li waha l'i waha, ne yaa na pee be kəri pa; pu na ba ne jomɔ nuri. Pu beeri na ba binnε bye dubyagbaha nigin. Yatɔɔnahama nigin na ba bye pu nɔɔ ni. 17 Lee wuu na ne kaa ya dan na To Kile ni. Bani ne na na munaa kan na xhu, kɔnhɔ di guri ba li ta sanha. 18 Sipya wa shishiin da ga já ne munaa karamu wolo we. Naye ni n'a da li

kan. Se wa ne ni na li kan, se wa ne ni na li sho be sanha. Yee ne To Kile ya jo ne mu.»

¹⁹ A Yawutuu p'i daa sanha Yesu jomɔ pu wuu na. ²⁰ A pu nijehemee di jo: «Jina wu wa wu ni, lee l'a wu nunmuu yirige. Naha na yee di wu jomɔ nuri we?» ²¹ A pii be di jo: «Eyi! Pe ne nunmoyiri-jomɔ we de! Dii nunmoyirine fɔɔ di da já fyen ñi mugi we?»

Yawutuu p'a Yesu she

²² Ayiwa, Yawutuu pu wo Kile-peene pugbɔhɔ ki wo kalene lemu l'a byi, p'i li pyi na Kile-peene pugbɔhɔ ki wo Dedikasi wu ge, a lee di ba nɔ Zheruzalɛmu ni. Lee bi byi yee beeri wiire see see wuuro tiye pyaa tuun ni. ²³ Yesu bi ñaari ñaari Kile-peene pugbɔhɔ ki kaɗa ki ni gba wa nɔhɔ ni. P'a bi wee gba wu pyi na saannaa Solomani gba. ²⁴ A Yawutuu p'i ba binne Yesu tãan na wu pye: «Tuun weke ni mu di da ga ba nakaara wolo wee zɔɔɔ pu ni we? Ma bi sii Shɔvɔɔ we, yi tii jo wu mu.» ²⁵ A Yesu di pu ñɔ sho na: «Ne yi jo xɔ yee mu, ga yee ya dà yi na we. Kapyegee kiimu ne pye na To Kile mege na ge, kee wa li shee na ye ne yu yee mu ge, na yee ne can. ²⁶ Lee be na yee kunni ya giin di dà ne na we, bani yee ne wo dubyaa pu ni we. ²⁷ Ne wo dubyaa p'a ne jomɔ nuri. Ne pu ce, p'i ðeri be ne feni. ²⁸ Ne pee sho na ñi sicuumɔ kan pu mu, ñi sicuumɔ pemu da xhɔ we. Pee da ga gyee gi bada we, wa shishiin di wa da já pu sho ne na we. ²⁹ Ne To Kile wemu w'a pu kan ne mu ge, wee wo sefeere t'a ye yanmuyɔ yi beeri wuuro na. Wa shishiin da já pu sho ne To Kile na we. ³⁰ Ne ni na To Kile wu ne nigin.»

31 Ba Yesu ya lee n̄mεε li jo wε, a Yawutuu p'i n̄h̄o kagereye l̄o na p'i wu wá gbo. 32 A Yesu di pu pye: «Nε kasaan̄aa nīn̄eh̄eh̄εε pye yee n̄ii na kiimu nε ta na To Kilε mu ge. Kee kapyegeε ki ni, nigin wekε wuu na yee di wa giin di nε wá gbo ni kagereye ni wε?» 33 A p'i Yesu pye: «Wèe ya giin di mu wá ni kagereye ni ma kasaan̄aa ki wuu na-ε dε. Ga Kilε m̄ekyεεgεε jom̄o pemu m'a jo ge, pee wuu na wèe ya giin di ma wá. Mu sipyitiire, mu di mayε taanna ni Kilε ni.» 34 A Yesu di pu pye: «Ta li ya ka Kilε Kafila wu ni xuu wà ni wε na Kilε ya jo: «Yee n̄ε kilεl̄εε wε?» 35 Na ta wèe d'a li cε na lemu l'a ka Kilε Kafila wu ni ge, lee wa da já n̄eri wε. Ayiwa, Kilε ya wu jom̄o pu kan piimu mu ge, ni w'a pee yiri kilεl̄εε, 36 wee tuun wu ni Kilε ya wemu n̄aha bulo na wu tun kon̄o mu ge, wee na jo na Kilε Ja wee n̄ε, n̄aha na yee di yu na Kilε m̄εge w'a gyεεgi wε? 37 Nε bu da nε na To Kilε kapyegeε pyi wε, wee tuun wu ni, yi ganha bu dà na na wε. 38 Ga nε kapyegeε ki bye ki d'a saha ni na To Kilε wu n̄idaan ni, ali yi n̄eh̄ε bye yi ya daa na na wε, yee ya yaa na dà li na na Kilε ni kii kapyegeε kii ya foro; k̄on̄h̄o y'i li cε fiin̄ε na nε To Kilε wu n̄ε nε ni, nε bε di n̄ε na To Kilε wu ni.» 39 A sipyii p'i ganha na wu shaa di joo sanha pee jom̄o pe wuu na, ga, a wu sh̄o pu na.

40 Yohana Batizelipye bi sipyii pu batizeni xuu wemu ni taashiinε li ni Zhurud̄en Gba wu kadugo ge, A Yesu di shε diin wà. 41 A sh̄en̄n̄eh̄em̄εε di gari wu f̄eni wà. Pee sipyii p'a bi puyε pyi na: «Yohana Batizelipye ya ta kakanh̄ana la shishiin pye wèe mu wε. Ga yemu b̄eri w'a jo we ná we shizhaa na ge, yee b̄eri y'a pye can.» 42 A sh̄en̄n̄eh̄em̄εε di dà

Yesu na wee xuu wu ni.

11

Lazari xu keree

¹ Ayiwa, nà wa bye Betani kulo li ni ni yama pa ni, wu mεεε ηε na Lazari. Wu ni wu ceboroshaa shuun wu bye: Marite ni Mariyama. ² Wee Mariyama we wu bi lasikoli wu wo Kafɔɔ Yesu tɔɔyɔ na, na wu ηuzhiire taga yi jɔɔɔ. Wee wo ceborona Lazari wu w'a bye ni yama pu ni. ³ A pee ceboroshaa shuun wu tuduro yaha p'a shε jo Yesu mu na: «Wu Kafɔɔ, ma nanii wu ya cuuηɔ wε dε!» ⁴ Ba tee tuduro t'a nɔ Yesu na wε, a wu jo: «Pe yama pe ya ta ηɔ wolo p'i Lazari tii gbo wε, ga pεεηε pu da ba daha Kile mεεε na. Pu na ba bye kaηuηɔ na pεεηε taha Kile Ja wu mεεε ki na.» ⁵ Marite ni Mariyama ni Lazari ni, lee bi pee taanri wu bεeri kaa ta li na dan Yesu ni fo xuuni. ⁶ Ba Yesu ya Lazari sicuubaara ti kaa logo mu wε, xuu wemu ni wu bye ge, a wu sanha di diin wà fo na ta cabyaa shuun. ⁷ Lee kadugo na a wu ba wu kalaapiire ti pye: «Yi pa wu guri shε Zhude fiige ki ni.» ⁸ A kalaapiire t'i wu pye: «Wù Karamɔɔɔ, Yawutuu pu na bi mu shaa wee xuu wu ni p'i mu wá gbo ni kagereye ni li sanha mɔ wε, mu sanha di giin m'a guri m'a se wà ya?» ⁹ A Yesu di pu pye: «Ta lεεεε ke ni shuun bε wu ηε caηa ηii funηɔ ni wε? Sipyba ba ηaari caηa kpεεngε na wu da da guruηɔ wε, bani wu ma ηaa xuuni. ¹⁰ Ga sipyba ba ηaari nibiige ni, w'a ganha na guruηɔ, bani kpεεngε ηε ma bye wε.» ¹¹ Lee kadugo na a wu pu pye: «Wèe nanii Lazari w'a ηmunɔɔ, ga n'a da zhε di shε wu ηε.» ¹² A kalaapiire t'i wu pye: «Wù Kafɔɔ, wu bi ta wu na

ηmunᵅᵅ yε, go wu na ba juunᵅᵅ γε.» ¹³ Yesu jomᵅᵅ pu bi li shεε na Lazari ya xu. Ga, a wu kalaapiire t'i ganha na giin na ηmunumᵅᵅ nidiime kaa w'a byi. ¹⁴ Wee tuun wu ni a Yesu di na yi fiinne jo pu mu na: «Lazari ya xu. ¹⁵ Ga ne pye ne she wà we a wu xhu ge, lee ya taan ne ni yee wuu na. Bani lee kaa le na ba bye kapunᵅᵅ, na yee pye yee ya dà ne na fo xuuni. Yi yiri wù she wu yiri!» ¹⁶ Kalaapire la mege ki bye na Tomasi, p'i wu pyi na «ηmami.» A wee di wu kaafεε pusamaa pye: «Wee tuun wu ni wù be pu pinne w'à se ni wu ni, wù na zhe xhu ni wu ni wà shiizhan.»

Yesu wu ne ni sicuumᵅᵅ kanvᵅᵅ

¹⁷ Ayiwa, tuun wemu ni Yesu ya nᵅᵅ Betani kulo li ni ge, lee bi Lazari ta p'a wu le fo wu nixhugo k'a cabyaa shishεεε ta xᵅᵅ faᵅᵅ ni. ¹⁸ Betani kulo li bi lii Zheruzalemu kulo li na we, laraga ki bi kiloo taanri xᵅᵅ we. ¹⁹ A Yawutuu ni ηnehεmεε di ba na pa diin Marite ni Mariyama tãan, na ganha na seεge tan pu na pu ceborona wu xhu wu na. ²⁰ Ba Marite ya pa Yesu kaa logo na w'a ma we, a wu yiri kari di zhe jiri wu na. Ga, a Mariyama di diin deeye ni. ²¹ Ba w'a she jiri wu na we, na wu pye: «Wù Kafᵅᵅ, mu da bi bye naha, ne ceborona wu bi da xhuu we. ²² Ga, ali nime we be ni, ne li ce sanha jo mu bu yaaga beeri ηεeri Kile mu, wu na kee kan mu mu.» ²³ A Yesu di wu pye: «Marite, ma ceborona wu na ba ηε.» ²⁴ A Marite di wu pye: «Ne li ce jo ne ceborona wu na ba ηε xuu pu ηεduun wu ni konᵅᵅ ki caxhᵅᵅᵅ ki na.» ²⁵ A Yesu di wu pye: «Ne w'a xuu pu ηeni, na ni sicuumᵅᵅ pu be kaan. Sipyaa sipya w'a daa ne na ge, ali wufᵅᵅ ηehe xhu be, ne na ni sicuumᵅᵅ nivomᵅᵅ

kan wu mu. ²⁶ Wemu di bu ɲì sicuumɔ nivomɔ pu ta, na daa nɛ na, weefɔɔ da xhuu bada wɛ. Mu wa daa yee na gɛ, Marite?» ²⁷ A Marite di jo: «Uun, wù Kafɔɔ, nɛ dà li na jo mu w'a sii pye Shɔvɔɔ we, Kile Ja we, wemu wu bi yaa wu pa koŋɔ ki na ge, mu wu ɲɛ wii.»

Yesu ya mɛɛ su Lazari kaa na

²⁸ Ayiwa, Marite ya yee jo mu ge, na guri pa deeye ni, na ba wu cuun Mariyama peelee yiri, na wu pye: «Wèe Karamɔgɔ w'a pa, w'a ma yiri na ma she.» ²⁹ Ba Mariyama ya yee logo wɛ, a wu gɔn yìri, na gari tɔvuyo na Yesu yìri. ³⁰ Lee bi Yesu ta wu sanha jé kanha ki ni wɛ. Marite ya she wu ɲuŋɔ círi xuu wemu ni ge, wee xuu wu ni wu bye sanha. ³¹ Yawutuu piimu pu bi pa diin na sɛɛgɛ tan Mariyama na puga ki ni ge, ba pee ya wu ɲa w'a yìri foro mu tɔvuyo na wɛ, a pu bɛ di yìri taha wu feni. Pu bi giin na w'a gaanɔ di zhe mɛɛ suu faɲa ki na. ³² Xuu wemu ni Yesu ɲɛ ge, a Mariyama di she nɔ wà. Ba w'a Yesu ɲa wɛ, na she nuguro sin wu fɛɛ ni na wu pye: «Wù Kafɔɔ, mu da bi bye naha, nɛ ceborona wu bi da xhuu wɛ.» ³³ Ba Yesu ya Mariyama ɲa wu na mɛɛ suu wɛ, Yawutuu piimu p'a taha wu feni ge, pu bɛ di mehɛɛ suu wɛ, a lee di waha wu na fo xuuni, a wu hakili di wuregi. ³⁴ A Yesu di pu pye: «Mii y'a wu le wɛ?» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Kafɔɔ, pa ma na zhe xuu wu ɲa.» ³⁵ A mɛɛ di shɔ Yesu ye pyaa bɛ na. ³⁶ Yawutuu piimu p'a wu ɲa wu na mɛɛ li suu ge, a pee di jo: «Yi wii! we ná we kaa bi dan wu ni de!» ³⁷ Ga, a pii di jo pu ni na: «Wee wemu w'a fyɛn wu ɲì mugi ge, ta wu bi já Lazari bɛ ɲaha kɔn wu ganha bu xhu wɛ?»

Yesu ya Lazari jε yeege xu ni

³⁸ A pee jomɔ pe bε di nɔhɔ waha Yesu na fo na doro. A p'i gari faɲa ki na. Faaga wege ki bye faɲa ke, a p'i kageegbɔhɔ ka taga ki jɔ tɔ. ³⁹ Ba p'a shε nɔ ki na wε, a Yesu di pu pye: «Yi kagerenε ki laha faɲa ki jɔ na!» Gbo wu ceboroshɔ wemu bε wu bye ni pu ni na Marite ge, a wee di Yesu pye: «Wù Kafɔɔ, wu nugo ya karaa yaa ki ta ki na foro dε, bani nijaa jε wu caɲa shisheεεε wogo faɲa ki ni.» ⁴⁰ A Yesu di wu pye: «Marite, ta nε mu pye jo mu bu da mu na daa nε na jo nimε ma da Kile wo sefeεεε ti ja wε?» ⁴¹ Wee tuun wu ni a p'i kagerenε ki laha faɲa ki jɔ na. A Yesu di wu jaha yirige fugba we ni na Kile jεeri na: «Na To Kile, m'a na jεrege ki shɔ, n'a baraga taha ma na lee wuu na. ⁴² Nε sii li cε jo tuun bεeri ni mu ya nε jεrege shuu. Ga sipyii pii p'a nε maha mε ge, pee wuu na nε ye jo, kɔnhɔ p'i dà li na na muyε pyaa k'a nε tun.» ⁴³ Ba Yesu ya yee jo wε, na mujuu wá na: «Lazari, foro naha kpεenge ke na!» ⁴⁴ A Lazari di jε na foro faɲa ki ni. Fasicoro li bi taga keye ye ni tɔɔɔ ye pɔ wu mu, na faxuugo ka taga jaha ke migile. A Yesu di pu pye: «Yi fàya yi sanha laha wu na, y'i wu yaha wu da se!»

*Yawutuu jɔɲɔfεε p'a woni pye Yesu kaa na
(Maco 26:1-5; Marika 14:1-2; Luka 22:1-2)*

⁴⁵ Yawutuu piimu p'a bi pa na pa diin Mariyama ye tàan kpɔn pu ni ge, le Yesu ya pye ge, ba p'a lee ja wε, a pu nijehemεε di dà Yesu na. ⁴⁶ Ga, a pii di gari pu ni, na shε kii keree kii paari Farizhεen pu mu. ⁴⁷ Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔɔnrivεε jɔɲɔfεε ni Farizhεen p'i kiirikɔɔn kurunɔ ki yiri na jo: «Leke wèe di da bye nimε wε? Bani we ná we,

kakanhan̄aa nīneh̄ēn̄ēe w'a byi l'a toro! ⁴⁸ Wèe di bu sii we yaha wu na kii pyi le pyegana le na, sipyii pu b̄eri pu da ba dà wu na. Lee di bu bye b̄e, Orom̄e s̄or̄s̄ii pu na ba wù Kil̄e-p̄ēn̄ē pugb̄oh̄o ki ja, na ki kȳēgi, na wù shi wu b̄e kȳēgi!» ⁴⁹ Ná wa bye pu ni wee m̄ēgē n̄e na Kayif̄e, wee wu bye saraya n̄aha sh̄ōnriv̄ēe wo n̄un̄of̄ogb̄o we lee yee le. A wee di pu pye: «Yee kunni ya keree n̄aha c̄eni w̄e! ⁵⁰ Ta yee ya li c̄e na jo l'a p̄or̄o yee mu na sh̄en nigin wu xu sipyii pu b̄eri wuu na, k̄nh̄o wèe shi wu b̄eri di sh̄o w̄e?» ⁵¹ Ayiwa, Kayif̄e bi ta pe jom̄o pe ta wuȳe ni na jo w̄e. Ga ma na jo w'a pye lee yee le saraya n̄aha sh̄ōnriv̄ēe wo n̄un̄of̄ogb̄o wu ge, lee fun̄o ni Kil̄e ya pe jom̄o pe tirige wu fun̄o ni w'a jo m̄e na Yesu w'a yaa wu xu Iziraȳeli sh̄en pu b̄eri wuu na. ⁵² Ga wu bi da ba xhu Iziraȳeli sh̄en ȳe nigin wuu na w̄e. Kil̄e wo sipyii piimu b̄eri p'a caaga kōo ke b̄eri na ge, wu na ba xhu k̄nh̄o wu pee b̄eri pinne wu pu pye nigin. ⁵³ A Yawutuu n̄un̄of̄ēe p'i li sh̄e kee cāna kiȳe pyaa na p'a yaa na Yesu gbo. ⁵⁴ A Yesu di bye wu ya s̄o w'a n̄aari nige Yawutuu pu t̄e ni ni sipyiire ti ni w̄e. A wu ȳiri wee xuu wu ni, na gari kulo la ni sipon̄o ki kabanugo ki na. Lee kulo li m̄ēgē ki bye na Efirayimu. A wu ni wu kalaapiire t'i sh̄e diin w̄a. ⁵⁵ Lee bi Yawutuu pu wo Nuwuuro ti wo Kalen̄e li ta l'a t̄ēn̄ē. A fiige ki sipyii nīneh̄em̄ē di digi na pa Zheruzalem̄u ni na ta kalen̄e li sanha n̄o w̄e, k̄nh̄o p'i ba puȳe pye f̄ēf̄ēe na b̄e ni pu wo kal̄ēgēe ki ni. ⁵⁶ A sipyii p'i ganha na Yesu shaa. A p'i sh̄e puȳe pinne Kil̄e-p̄ēn̄ē pugb̄oh̄o ki kaan̄a ki ni, na ganha na puȳe yegee na: «Ēe, y'i wa dii w̄e? Wu w'a ma kalen̄e li ni-i ḡe?» ⁵⁷ Lee bi saraya n̄aha

shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni Farizhɛɛn pu ta p'a yi jo sipyii pu mu na wa bɛɛri ba Yesu sanha ɛɛ, na wu she yi jo pee mu, kɔnhɔ p'i she wu co.

12

Mariyama ya lasikoli wo Yesu tɔɔyɔ na (Macoo 26:6-13; Marika 14:3-9)

¹ Ayiwa, cabyaa gbaara wu bi kori Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalenɛ l'i nɔ, a Yesu di gari Betani ni. Lazari wemu nixhugo Yesu bi ɲɛ ge, wee wu bye lee kulo li ni. ² A p'i yalige ka yàa wà lee kulo li ni Yesu mu. Marite wu bi kee yalige ki keree shɔɔnri. Sipyii piimu pu bye na li ni Yesu ni ge, Lazari bɛ di ɲɛ pee ni. ³ Wee tuun wu ni a Mariyama di pu yaha pu na li, na she lasikoli gbuu la lɔ, lemu mɛɛɛ ki ɲɛ na naari ge, li pɛɛɛɛ bɛ d'a waha. A wu ba wee lasikoli wu wo Yesu tɔɔyɔ na; na xhɔ na wu ɲuzhiire taga tɔɔyɔ yi tuu tuu. Wee lasikoli wu bi litiri taaga xɔ. A wu nugo k'i puga ki bɛɛri círi. ⁴ Yesu kalaapire la mɛɛɛ ki bye na Zhuda Isikariyɔti, wee wu bi da ba Yesu le keɲɛ ni, a wee di jo: ⁵ «Naha na we lasikoli we di ya ta pɛɛ kabɔfonɔɔ kelɛɛ shishɛɛɛ ni kaguro (w 45.000) shishiin, na wee kan funmɔ fɛɛ mu-i wɛ?» ⁶ Zhudasi bi ta ye jo funmɔ fɛɛ wo ɲiɲaara wuu na-ɛ dɛ, ga nagaa wu bye wii. Wee mu wari keshi wu bye. Wari we pu bi leni wu ni ge, wu bi ma wee wo. ⁷ Ga, a Yesu di wu pye: «Yi laha wu na! Caɲa ke p'a da ba na le faɲa ni ge, kee caɲa ke wuu na wu wa ni we lasikoli we ni. ⁸ Bani funmɔ fɛɛ na ba bye ni yee ni tuun bɛɛri ni, ga nɛ wa da ba bye ni yee ni tuun bɛɛri ni naha wɛ.»

Saraya naha shɔɔnrivɛɛ nɔnɔfɛɛ p'a jo na pee da Lazari gbo

⁹ Ayiwa, ba Yawutuu p'a pa logo na Yesu wa Bɛtani ni wɛ, a pu niɲɛhɛmɛɛ di gari wà. Pu bi gaanɲi wà Yesu yɛ nigin wuu na wɛ, ga w'a Lazari wemu ɲɛ na yeege xu ni ge, wee bɛ tanaga ni p'a bi se. ¹⁰ Ba Saraya naha shɔɔnrivɛɛ nɔnɔfɛɛ p'a yee logo wɛ, na jo na ni li wa mu, na pee da Lazari bɛ gbo. ¹¹ Bani Yawutuu niɲɛhɛmɛɛ pu bi guroo pu fɛni na ma na daa Yesu na Lazari wuu na.

Yesu ya jé Zheruzalɛmu ni ba saan ɲɛ wɛ

(Macoo 21:1-11; Marika 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Ayiwa, kee caɲa ki ɲimuguro, sipyiɲɛhɛnɛ lemu li bi pa Zheruzalɛmu ni Nuwuuro Kalenɛ li ni ge, a pee di yi logo na Yesu wa koo na na se Zheruzalɛmu ni. ¹³ A p'i fɛnhɛgeye kɔn, na foro na gaanɲi di zhɛ Yesu círi ni yee ni. A p'i ganha na xhuulo na yu na:

«Hosana! W'à Kile sɔni!

We w'a ma mɛ Kafɔɔ mɛgɛ na ge,
Izirayɛli wo saan wu ɲɛ wii,
duba w'a byi wee mu!»*

¹⁴ Lee bi Yesu ta w'a kafabige ka ta na dugi kee na ma na jo ba l'a ka Kile wo Kitabu wu ni wɛ na:

¹⁵ «Siyɔn kulo, ma ganha bu fya wɛ!

Wii, ma saan wu wa ma;
kafabige na w'a dugi tiin.»*

¹⁶ Kalaapiire ti bi ta kii keree kii naha cɛ wee tuun wuyɛ pyaa ni wɛ. Ga ba Yesu ya pa ɲɛ na foro

* **12:13** Zaburuu 118:26 * **12:15** Zakari 9:9

xu ni, na jé Kile wo nɔɔɔ wu ni wε, a pu funyɔ di na to na Yesu shizhaa jomɔ pu bye Kile Kafila we, lee shiin p'i bi pye bε wu na.

¹⁷ Sipyii piimu bεeri pu bye ni Yesu ni a wu Lazari yiri yeege faɲa ki ni, na wu ɲε na yeege xu ni ge, pee bi kii keree kii ɲaha yu sipyii pu mu. ¹⁸ Yesu ya le kakanhana le pye, a sipyii p'i li kaa logo, lee wuu na bε p'a bi foro na she wu ɲuɲɔ círi. ¹⁹ Wee tuun wu ni a Farizhεen p'i ganha na puyε pyi: «Go yiye pyaa ɲii wa li ni ge, yee da já yafiin bε na wε; bani sipyii pu bεeri p'a taha wu na.»

Girékii pii ya Yesu shaa p'i jo ni wu ni

²⁰ Sipyii piimu pu bi pa kalenε li ni Zheruzalεmu ni di ba Kile pεle ge, Girékii piimu pu bi jé Yawutuu pu wo koo li ni ge, pee p'a bε bye pii sipyii pii ni.

²¹ A pee Girékii p'i fulo Filipe na, na jo ni wee ni. Filipe bi bye Betisayida shen, Galile fiige ki ni. A p'i wu pye: «Nan̄ii, wù funɲɔ ki wa wù Yesu ɲa, wù jo ni wu ni.»

²² A Filipe di gari na she yee ɲaha jo Andire mu, a pu shuun wu bεeri di na pinne kari na she yi jo Yesu mu. ²³ A Yesu di pu pye: «Kile na ba pεɲε taha Sipyaa Ja wu na tuun wemu ni ge, wee tuun wu w'a nɔ nimε.

²⁴ Can can na, n'a da yi jo yi mu, shinma pile bye l'i ya le ɲiɲε ni l'i fɔnhɔ wε, li yε li da gori, ga li bu le ɲiɲε ni na fɔnhɔ, wee tuun wu ni l'a fin, na nagoo ɲiɲεmεε pye. ²⁵ Sipyaa wemu munaa kaa l'a dan wu ni ke koɲɔ ke na ge, wee na ba buun li ni ɲiga na. Ga sipyaa wemu munaa kaa l'a pεn wu mu ke koɲɔ ke na ge, weefɔɔ w'a li gbegele yaha ɲii sicuumɔ nixhɔbaama kaa na.

²⁶ Sipyaa sipyaa w'a giin wu da kapyenεε pyi nε mu ge, w'a yaa wu taha na feni. Bani xuu wemu ni

nε nε ge, nε kapyebye wu bε na ba bye wà. Sipya wemu ba kapyenεε pyi nε mu, nε To Kile na ba weefɔɔ pελε.

Yesu ya wu xhu jo

²⁷ «Nime we ni, nε zɔ we bεeri w'a wuregi. Dii n'a da jo wε? Di jo Kile wu na tanha we tuun we wo kanhama pu na laa? N'a da já yee jo wε, bani we tuun we wo kanhama pu wuu na nε pa koŋɔ na.»
²⁸ A Yesu di jo sanha na: «Na To Kile, ma mεge ki pελε!» Ba w'a yee jo wε, a mujuu la di foro fugba we ni na: «Nε ki pελε na xɔ, di wa da ba la fara sanha ki pεenε ki na.»
²⁹ Sipyiire te ti bye wà na le mujuu le logo ge, a pee di jo: «Kile w'a tin mε!» A pii bε di jo: «Mελεke wa w'a pa jo ni wu ni!»
³⁰ Ga, a Yesu di pu pye: «Le mujuu le ya ta foro nε wuu na wε, ga yee wuu na l'a foro.»
³¹ Nime kiiri w'a da ba gɔn ke koŋɔ ke wo sefεere ti na. Nime ke koŋɔ ke wo ŋuŋɔfɔɔ wu wa da ba gɔri wá.
³² Sipyii pu ba nε yirige na laha ŋiŋε ke na tuun wemu ni, nε na ba sipyii bεeri yiri na pa naye mu.»
³³ Xugana lemu na Yesu bi da ba xhu ge, lee xugana le w'a zhεε pe jomɔ pe funŋɔ ni.
³⁴ A sipyiire t'i wu ŋɔ shɔ na: «L'a ka Kile wo saliya wu ni na Shɔvɔɔ wu da ba xhu bada wε. Mu di yu dii na li waha l'i waha, na sipyii na ba Sipya Ja wu yirige na laha ŋiŋε ke na wε? Wee tuun wu ni, weke di nε wee Sipya Ja wu wε?»
³⁵ A Yesu di pu ŋɔ shɔ na: «Kpεengε ki wa sanha yee tε ni, ga jeri ye k'a da bye. Na kpεengε ki yaha yi tε ni, y'a ŋaari ki na kɔnhɔ nibiige ki ganha bu ba yi fo di joo wε; bani sipya wemu ba ŋaari nibiige ni, wee ya wu tashεge ceni wε.»
³⁶ Na kpεengε ki yaha yi tε ni, y'a daa ki na kɔnhɔ yiye pyaa bε di ba bye kpεengε nagoo.» Ba

Yesu ya pee jo wε, na laha pu tàan, na she lara xuu wa ni.

Yawutuu ya dà Yesu na wε

³⁷ Ayiwa, na Yesu yaha w'a sii kakanhanjaa niɲehɛɲɛɛ pye Yawutuu pu ɲii na. Ali pu ya dà wu na lee bε na wε. ³⁸ Lee ya pye mu kɔnhɔ Kilɛ tudunmɔɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo ge, pee ɲɔ di fa na:

«Kafɔɔ, wèe ya kafila wemu wo yεɛɛ pye ge,
wekε wu d'a dà wee na wε?

Wekε wu d'a Kafɔɔ wo sefεεɛɛ ti cε wε?»*

³⁹ Lemu bε l'a bi pu pye pu bi da ga já dà Yesu na sanha wε ge, lee li wa mε na jo Kilɛ tudunmɔɔ Ezayi ya jo sanha na:

⁴⁰ «Kilɛ ya pu pye fyɛnmεε na pu fungɔnyɔ tɔ,
kɔnhɔ pu ɲii ki ganha ba ɲaa wε,
pu fungɔnyɔ ganha bu yi cε wε.
Lee funɲɔ ni pu da ba nε mu,
kɔnhɔ nε pu cuunɔ wε.»*

⁴¹ Kilɛ tudunmɔɔ Ezayi ya yee jo bani Yesu wo nɔɔɔ wu bi she wu na, a wu ye jo wu shizhaa na. ⁴² Ali lee bε na Yawutuu ɲunɔfεε pu niɲehemεε pu bi dà Yesu na, ga Farizhεen pu wuu na, pu ya sɔɔ na puyε yeege kpεengε na wε, kɔnhɔ pu ganha bu pu niɲε kɔn wolo Kilɛ-pεɛɲε puga ki wo sipyii pu ni wε. ⁴³ Bani sipyii na pu pεlε, lee li bi dan pu ni na toro Kilɛ w'a pu pεlε na.

Yesu jomɔ pu na ba kiiri kɔn sipyii na

⁴⁴ Caɲa ka Yesu ya pa sii jo fanha na na: «Sipya wemu bu dà nε na, wu ya ta dà nε ye nigin na wε,

* **12:38** Ezayi 53:1 * **12:40** Ezayi 6:10

ga wemu w'a ne tun ge, wee be na w'a dà. ⁴⁵ Sipyaa wemu bu ne ja, we w'a ne tun ge, wee be w'a ja. ⁴⁶ Ne ne ba kpeenge ne we, ne pa koŋɔ puga ni, kɔnhɔ sipyaa sipya w'a dà ne na ge, weefɔɔ ganha ba jaari nibiige ni nige we? ⁴⁷ Wa bu ne jomɔ logo, wu ya pu koro jaari we, n'a da kiiri kɔn wufɔɔ na we. Bani ne ta pa di ba kiiri kɔn koŋɔ sipyii na we, ga ne pa di ba pu juŋɔ wolo. ⁴⁸ Sipyaa wemu bu zhe ne ni, w'i ya sɔɔ na ne jomɔ logo we, weefɔɔ ya kiiri kɔnvɔɔ ta xɔ wuyɛ na. Ne jomɔ pemu jo ge, pee pu da ba kiiri kɔn wufɔɔ na koŋɔ caxhɔgɔ. ⁴⁹ Bani ne ta pe jomɔ pe ta nayɛ ni na jo we. Ga ne To Kile wu w'a ne tun ge, wee w'a ne wo nijoyo yi beeri she ne na. ⁵⁰ Ne d'a li ce be na jo jomɔ pe w'a yu ge, pee pu wa jɔi sicuumɔ nixhɔbaama kaan sipya mu. Ba To Kile ya pu she na da ne na we, mu ne w'a pu yu na dani.»

13

Yesu ya wu kalaapiire ti tɔɔyɔ je

¹ Ayiwa, caŋa nigin wu bi kori Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalene l'i nɔ. Yesu bi li ce na wee foroduun w'a nɔ xɔ koŋɔ puga na se wu To Kile yiri. Sipyii pii pu bi dà wu na ge, pee kaa bi dan wu ni; a pu kaa di sii taan wu ni fo na doro. ² Yesu ni wu kalaapiire ti bye na pu piige yalige li, lee bi Shitaanni ta w'a she fungɔngɔ ka tirige Zhuda Isikariyɔti zɔ na, Simɔ ja we, na wu Yesu le keŋɛ ni. ³ Yesu bi li ce be na Kile ya sefere ti beeri kan wee mu. Wu bi li ce na Kile ni wee ya foro, wee di wa da ba guri gari be Kile mu. ⁴ Ayiwa, a Yesu di yiri yalige ki juŋɔ ni na wu fadegbɔhɔ wolo yaha,

na fàŋa ka lɔ na kee taga wuyɛ pɔ niŋɛ ke ni. ⁵ Lee kadugo na a wu lɔhɔ le yaaga ka ni, na ganha na wu kalaapiire ti tɔɔyɔ jii nigin nigin na; fàŋa ke w'a taga wuyɛ pɔ ge, na kee taga na yi turi.

⁶ A wu ba shɛ nɔ Simɔ Pyɛɛri na, a Pyɛɛri di wu pye: «Wù Kafɔɔ, mu w'a da na nɛ tɔɔyɔ je ya?» ⁷ A Yesu di wu pye: «Le nɛ byi mɛ ge, mu wa da li kɔri cɛ nimɛ wɛ, ga kadugo yiri ma na ba li kɔri cɛ.» ⁸ A Pyɛɛri di wu pye: «Nɛ kunni wa da gbara mu wu na tɔɔyɔ je bada wɛ.» A Yesu di wu pye: «Mu bye mu di ya yere nɛ ma tɔɔyɔ je wɛ, mu niŋɛ wa da bye ni nɛ ni kaa la shishiin ni wɛ.» ⁹ A Pyɛɛri di jo: «Wee tuun wu ni Kafɔɔ, ma ganha bu da na tɔɔyɔ ye ye na wɛ, ga na keye ye ni na ŋuŋɔ ke bɛ je.» ¹⁰ A Yesu di wu pye: «Sipya wemu w'a wuu ge, wee kawuunɔ ŋuŋɔ nɛ nige wee tuun we ninumɔ ni wɛ, bani wu bɛɛri wu ma bye fɛɛfɛɛ; ga wu kunni na já wu tɔɔyɔ je. Yee bɛ pu wa fɛɛfɛɛ, ga yee bɛɛri bɛ wɛ dɛ!» ¹¹ Kalaapire le li bi da ba Yesu le kenɛ ni ge, wu bi lee cɛ, lee wuu na w'a jo na pu bɛɛri ya ta pye fɛɛfɛɛ wɛ.

¹² Ba Yesu ya pu tɔɔyɔ yi je xɔ wɛ, na wu fadegbɔhɔ ki lɔ le, na shɛ diin wu tatɛɛngɛ ni. A wu wu kalaapiire ti pye: «Kaa le nɛ pye mɛ yee na ge, yee ya li kɔri cɛ ya?» ¹³ Yee wa nɛ pyi: «Wù Karamɔgɔ» kelee «Wù Kafɔɔ.» L'a saha, bani wee nɛ nɛ. ¹⁴ Ayiwa, nɛ wemu wu nɛ yee Karamɔgɔ ni yee Kafɔɔ ge, nɛ bi yee tɔɔyɔ je, wee tuun wu ni yee bɛ ya yaa na yiyɛ tɔɔyɔ jii lee jegana li na. ¹⁵ Nɛ le pye na shɛ yee na. Nɛ li pye pyegana lemu na ge, yi bɛ di da li pyi yiyɛ na lee pyegana li na. ¹⁶ Can can na, n'a da yi jo yi mu, kapyebye ya pɛɛ wu ŋuŋɔfɔɔ

na wε; tudunmɔ bε di ya pεlε wu tunvɔɔ na wε. ¹⁷Yi wa li ɲaha cε nimε, yi ba li pyi, yi na ba bye duba nagoo.

¹⁸ «Di wa ta na yi bεeri kaa pyi-i dε, nε piimu shɔɔnri ge, nε w'a pee cε. Ga Kile tudunmɔ p'a yemu jo Kitabu wu ni ge, fo yee ɲɔ bu fa na: «Wemu wu wa li ni nε ni ge, wee w'a nε pye wu pεn.»* ¹⁹N'a yi yu na yeri yi mu nimε, yani li pyeduun wu pa nɔ ge, kɔnhɔ li ba ba bye, y'i li cε na: «Nε ɲε wemu nε ge.» ²⁰Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a nε tudunmɔ wa bεeri co na ɲɔ ge, nεyε pyaa m'a co na ɲɔ; wemu di bu nε co na ɲɔ, we w'a nε tun ge, weefɔɔ m'a co na ɲɔ.»

Yesu ya jo na Zhudasi na ba wee nɔhɔ yaha

(Macoo 26:20-25; Marika 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹Ba Yesu ya yee jo xɔ wε, a wu hakili wu wuregi fo xuuni. A wu yi fiinɲε jo pu mu na: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba nε le keɲε ni yee ni.» ²²Ba w'a yee jo wε, a wu kalaapiire t'i ganha na puyε wii, pu ya cε shen nigin weke kaa w'a byi pu ni wε. ²³Yesu kalaapire la bye wà, lee kaa bi dan wù ni fo xuuni, lee bi tiin na sogi wu na. ²⁴A Simɔ Pyεeri di keɲε ka lee kalaapire li mu na wu Yesu yege wee sipya we keree na. ²⁵A wee di wu ɲaha ɲeri Yesu yíri, na fulo wu na, na wu pye: «Wù Kafɔɔ, wee ɲε weke wε?» ²⁶A Yesu di wu pye: «Wemu mu n'a da ba buuri we niɲε di gan ge, wee wu wa.» A wu buuri wa lɔ na wu niɲε na kan Simɔ Isikariyɔti ja Zhudasi mu. ²⁷Buuri w'a kan yε Zhudasi mu, a Shitaanni di ba diin wu zɔ na. A Yesu di wu pye: «Le m'a giin di bye

* **13:18** Zaburuu 41:9

ge, fyaala li pye.» ²⁸ Ga sipyii piimu beeri pu bi li ni Yesu ni ge, wa shishiin ya ce pu ni leke na w'a yee jo ni Zhudasi ni we. ²⁹ Zhudasi wu bi bye pu wari yahavɔɔ, a pii di ganha na giin na Yesu w'a wu pyi na wu she yanmuyɔ ya shɔ, wu ba Nuwuuro Kalene li yalige ki gbegele ni yee ni; kelee na wu she funmɔ feɛ pii kan. ³⁰ Ba Zhudasi ya buuri wu li ye we, na yiri foro kpεεnge ki na. Lee bi piige ki ta k'a wɔ.

Yesu ya jɔmεε nivoɔ la jo wu kalaapiire ti mu

³¹ Ayiwa ba Zhuda Isikariyɔti ya foro we, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Nime kunni, sipyii pu beeri p'a da ba Sipya Ja wu wo sefeere ti ce. Wee w'a da ba sipyii pu beeri pye p'a Kile be wo sefeere ti ce. [³² Ba ni wee na ba sipyii beeri pye p'a Kile wo sefeere ti ce,] Kile ye pyaa be na ba sipyii pye p'a Sipya Ja wu wo sefeere ti ce, lee w'a da mɔ l'i bye we. ³³ Na nagoo, n'a da ja gori yaha ni yee ni di mɔ nige we. Yee na ba ne xuu shaa, ga ne yemu jo Yawutuu jɔɔɔɔ pu mu ge, yee ninuyɔ n'a da jo yi be mu jo ne na ba she xuu wemu ni ge, yee wa da ja zhe wa we. ³⁴ Lee wuu na jɔmεε nivoɔ n'a da jo yi mu, yi taan yiyε mu. Yee ya taan ne mu taangana lemu na ge, y'a yaa yi taan yiyε mu lee taangana li na. ³⁵ Taan jεεge bu bye yee te ni, sipyii beeri na ba li ce lee na na yee jε ne wo kalaapiire.»

Yesu ya jo na Pyεeri na ba foro wee kaa taan

(Macoo 26:31-35; Marika 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ A Simɔ Pyεeri di Yesu yege na: «Wu Kafɔɔ, wee tuun wu ni mu di wa se mii we.» A Yesu di wu pye: «Xuu wemu ni ne se ge, mu wa da ja binne zhe wa ni ne ni nime we; ga cana ka wa ma, ma na ba she

ne yíri.» ³⁷ A Pyεeri di wu pye: «Wù Kafɔɔ, ɲaha na ne da já binne ni mu ni-i wε? Ali ne na zɔɔ na na munaa li kan, na xhu be mu wuu na.» ³⁸ A Yesu di wu pye: «Can na mu na zɔɔ na ma munaa li kan, na xhu ne wuu na ya? Can can na, n'a da yi jo ma mu, yani xhupoo wu pa mεε su ge, mu na ba foro ne kaa tàan tɔɔɲii taanri.»

14

Yesu ya jo na wee wu ɲε koo le na se Kile yíri

¹ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Yi funyɔ ganha bu da ben wε. Y'a daa Kile na, yi da daa ne be na. ² Tatiinyε ɲiɲehεyε yi wa ne To Kile mu, yee da bye yi ɲε can wε, ne bi da ga yee pye jo n'a da zhe tatiinyε yaa yi mu wε. ³ Ne ba she tatiinyε yi yaa xɔ tuun wemu ni, n'a da guri ba na ba yee lɔ, ne wa xuu wemu ni ge, kɔnhɔ yi be di she bye wà. ⁴ Xuu wemu ni ne w'a gaanji ge, yee wa lee koo li ce xɔ.» ⁵ A Tomasi di wu pye: «Wù Kafɔɔ, xuu wemu ni mu wa se ge, wèe ya wee xuu wuyε pyaa ce wε, wèe na bye dii na lee koo li ce wε?» ⁶ A Yesu di wu pye: «Ne wu ɲε koo le, ni can we, ni ɲì sicuumɔ fɔɔ we. Sipyaa sipya wu ɲε wu ya toro ne yíri wε ge, weefɔɔ da nɔ To Kile na wε. ⁷ Yee bi ta yee ya ne ce, yee na ba ne To Kile wu be ce; yee d'a wu ce xɔ nime do, na wu ɲa be.» ⁸ A Filipe di wu pye: «Wù Kafɔɔ, To Kile wu she wù na, lee na wèe yaa.» ⁹ A Yesu di wu pye: «Filipe, ɲiɲaa shi kaa ya ne yaha ni yee ni shiizhan wε, mu di sanha ne ce-ε ya Filipe? Sipyaa wemu w'a ne ɲa ge, To Kile w'a ɲa. Mu di yu dii na ne wu To Kile she yi na wε? ¹⁰ Wee tuun wu ni mu ya dà li na na ne wu ɲε ni To Kile ni nigin; To Kile be di ɲε

ni ne ni nigin we ge? Jomɔ pe ne yu me yee mu ge, ne pu taa naye ni we; ga ne To Kile we wu wa ni ne ni ge, wee w'a wu nidaan keree pyi. ¹¹ Yi da na na! Ne ni na To wu beeri wu ne nigin; ne To wu be ni ne ni, we beeri pu ne nigin. Lee bu bye l'i wa yi yaa we, kapyegee kiimu n'a byi yi nii na ge, yi da na na kee wuu na. ¹² Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu bu da ne na, keree kiimu beeri ne byi ge, wu na ba kee tuugo pyi. Wufɔɔ na ba keree kii pyi be kiimu ya pele ne wogoo ki na ge, bani ne wa gaanji na To Kile wu yiri. ¹³ Yi ba yaaga tuugo beeri neeri Kile mu wee tuun wu ni ne mege na, ne na kee kan yi mu; kɔnhɔ Jafɔɔ wu To Kile wu wo sefeere ti she. ¹⁴ Yi bu yaaga tuugo beeri neeri ne mege na, ne na kee kan yi mu.»

Yesu ya Fefere Munaa nɔmɛɛ lɔ n'a daa fɛɛ pu mu

¹⁵ «Ne bu da ne kaa ya dan yi ni can can na, ne nɔmehɛɛ kiimu jo yi mu ge, yi na da ki koro naari. ¹⁶ Ne na ba na To Kile wu neeri wu Tεgeɛvɔɔ watii kan yi mu, kɔnhɔ wee di ba bye ni yi ni gbee. ¹⁷ Wee ne Fefere Munaa lemu l'a Kile wo can wu shee sipyii pu na ge. Kɔɔ ke sipyii wa da ja wee ta we, bani pu wa wu naa we, p'i wa wu ce be we. Ga yee kunni d'a wu ce, bani wu wa ni yee ni, wu na ba bye yee zɔɔɔ pu na. ¹⁸ N'a da ga yi yaha ba cirimeɛ ne we. Ne na ba she guri ba yi mu sanha. ¹⁹ Jɛri bu bye ke kɔɔ ke sipyii na wii vɔɔ ne ni. Ga yee kunni na ba ne na, bani ne ne niifere ni, lee wuu na yee be na ba bye niifere ni. ²⁰ Kee cana ki ba nɔ, yee na ba li ce na ne ni na To wu ni, na we beeri pu ne nigin; yee ni ne be di ne nigin, ne be ni yee beeri be di ne nigin. ²¹ Sipya wemu ba ne jomɔ nuri na pu koro naari,

weefɔɔ ni nε kaa ya dan can can na. Nε kaa ba dan sipya wemu ni, weefɔɔ kaa na da dan To Kile bε ni; wu kaa na da dan nε bε ni, nε na ganha na naye shεε wu na.» ²² Yesu kalaapire la bε mεge ki bye na Zhuda, (wee ni Zhuda Isikariyɔti wa nigin wε.) A wee di wu yege na: «Wù Kafɔɔ, ɲaha na mu di da ba mayε shε wèe na, mu di da mayε shε koɲɔ ki sipyii pusamaa na-ε wε?» ²³ A Yesu di wu pye: «Nε ba dan sipya wemu ni, jomɔ pemu nε jo ge, wufɔɔ na da pee koro ɲaari. Lee funɲɔ ni, weefɔɔ na da dan nε To Kile bε ni. Nε ni na To Kile na ba ba weefɔɔ mu na ba bye ni wu ni. ²⁴ Nε bu bye nε ya dan sipya wemu ni wε, wee da da nε jomɔ pu bε koro ɲaari wε. Jomɔ pe nε di wa yu yee mu ge, pee ya foro nεye pyaa ni wε, ga nε tunvɔɔ To Kile ni p'a yiri.

²⁵ «Na nε yaha ni yee ni shiizhan nime, nε ye bεeri jo yee mu. ²⁶ To Kile na ba Fεfεεε Munaa lemu kan yee mu nε mεge na l'i bye yee Tεγεvɔɔ ge, lee na ba yee kalaa keree bεeri ni. Nε keree kiimu bεeri jo yee mu ge, li na ba yi funyɔ tirige kee bεeri na. ²⁷ N'a da loɲine kan yi mu. Loɲine le li wa nε ni ge, lee tuugo n'a da ba gan yi mu. Ga n'a da li kan ke koɲɔ ke wuu li kangana na wε. Yi ganha bu fyaara yaha yi zɔɔɔ pu na wε, yi ganha bu yi hakilee pu bε yirige wε. ²⁸ Nε yi jo xɔ yi mu jo: «Nε gaanji, ga n'a da zhε guri ba yi mu sanha.» Nε bu da nε na dan yee ni, nε na se To Kile yiri, lee ya yaa li pye yee mu fundanga. Bani To Kile ya pele nε na. ²⁹ Ayiwa, nε kii keree kii jo yi mu nime, yani ki pyeduun wu pa nɔ ge, kɔnhɔ ki pyeduun ba nɔ, y'i dā na jomɔ pu na. ³⁰ N'a da já jo di mɔ nige ni yi ni wε, bani ke koɲɔ ke wo ɲuɲɔfɔɔ wu w'a ma. Wu se wa nε na kaa la shishiin na wε. ³¹ Ga koɲɔ sipyii bεeri ya yaa pu li

ce na ne To Kile ya dan ne ni, keree kii w'a yu ne mu ge, ne di kee be pyi.» Ba Yesu ya yee jo xɔ we, na jo: «Yi yiri wu da se, wu laha naha!»

15

Yesu ne erenzen tige can can wogo

¹ Ayiwa Yesu ya jo na: «Ne ne erenzen tige can can wogo, ne To Kile di ne ki faapyevɔɔ. ² Genɛ beeri k'a foro ne na, k'i ya nagoo pyi we, wu na kee kɔn. Ga genɛ beeri k'a foro ne na na nagoo pyi ge, wu na ba kee yiile, kɔnhɔ ki da nagoo niɛhemɛɛ pyi na toro taashiine li tɔan. ³ Ne kalaa wemu kan na xɔ yee mu ge, wee kalaa w'a yee pye fɛɛfɛɛ. ⁴ Yi kori yaha ne wo kariɛɛge ki ni, ne be na gori yaha ni yi ni kariɛɛge ni. Ba erenzen genɛ ne me we, ki da ja nagoo pye kiyɛ mu ni ki ya kori yaha tige ki ceefuu li na we, mu yee be ne. Yee bye yee di ya kori yaha ne wo kariɛɛge ki ni we, yee da ja nagoo pye piimu kaa na daan Kile ni we.

⁵ «Ne wu ne erenzen tige ke, yee di ne geye ye. Sipya wemu w'a kori yaha ne wo kariɛɛge ki ni, a ne be di gori yaha kariɛɛge ni ni wufɔɔ ni ge, weefɔɔ wu da ja nagoo niɛhemɛɛ pye. Bani ne bye ne ne ni yee ni we, yee da ja yafin be pye Kile mu we. ⁶ Sipya wemu bu bye wu ya sɔɔ na gori yaha ne wo kariɛɛge ki ni we, wee na ba wa kpɛenge na. Wu na ba bye ba erenzen genɛ ne we, p'a kemu kɔn na laha tige ki na ge, k'a waha. Yee gewaye yi na ba binnɛ na yi le na ni, y'a sogi. ⁷ Yi bu gori yaha ne wo kariɛɛge ki ni, a ne jomɔ be di gori yaha yi funyɔ ni, yaaga beeri kaa li ne yi na ge, yi ki neeri, kee na gan yi mu. ⁸ Yee bu nagoo niɛhemɛɛ pye, lee l'a li sheɛ na yee ne ne wo kalaapiire, lee shiin l'i wa Kile

mεγε πελε. ⁹ Νε taan na To Kile mu taangana lemu na ge, lee taangana le ninuno na yee be ya taan ne mu. Lee na nime, yi kori yaha ne wo taanηεεγε ki ni. ¹⁰ Yi ba ne wo ηομεεjogoo ki coni, yi na ba gori yaha ne wo taanηεεγε ki ni. Ba ne ya na To Kile wo ηομεεjogoo ki koro ηaari, na gori yaha wu wo taanηεεγε ki be ni we.

¹¹ «Νε kii keree kii beeri jo yee mu, kοnhο ne wo fundanga ki ja pye yi ni, kοnhο yi wo fundanga ki ηο di fa. ¹² Νομεε le n'a da jo yi mu ge, lee li wa me. Yee ya taan ne mu taangana lemu na ge, yi taan yiyε mu lee taangana li na. ¹³ Na ma munaa kan na xhu ma ηaηiineε wuu na, taanηεεγε ka shishiin ya πελε kee na we. ¹⁴ Keree kiimu ne yu yee mu ge, yi ba kee pyi, wee tuun wu ni y'a ηeri na ηaηiineε. ¹⁵ Νε da da yee pyi nige kapyebyii we, bani kapyebye ya wu ηuηοfοο kapyegeε beeri ceni we. Ga ne yee pye na ηaηiineε, bani kaa lemu beeri ne ta na To Kile mu ge, ne yee kalaa kee beeri ni. ¹⁶ Yi ganha ba giin na yee pu wa ne ηaha bulo we de! Ga ne wu wa yee ηaha bulo, na yee pye na tudunmοο. Y'a kapyegeε nizaanηaa pyi, kiimu wo kuduun wu da gori yaha ge; kοnhο yi ba yaaga beeri ηeri To Kile mu ne mage na, wu kee kan yi mu. ¹⁷ Le n'a zhaa yi mu ge, lee li wa me jo yi taan ni yiyε ni.

Kοηο sipyii na ba n'a daa fεε pu ko

¹⁸ «Κοηο sipyii bu yi ko, y'a yaa yi fenhe li ce na ne κοηο ya fenhe ko yee ηaha na. ¹⁹ Yee da bi bye ni κοηο ke wo sipyii ni nigin, yee bi da da dan κοηο ke ni, bani yee bi da bye κοηο wuu. Ga yee ηε ke κοηο ke wuu we, bani ne yee ηaha bulo, na yee niηε

wolo ke konɔ ke ni. Lee wuu na konɔ k'a tɔnbεεnrε shan yee na. ²⁰ Nε fεnhε jomɔ pemu jo yi mu ge, yi pee yaha yiyε funyɔ ni na jo: «Kapyebye ya pελε wu jɔnɔfɔɔ na wε.» Pu bi ta p'a nε kanha, pu na ba yee bε kanha mu. Pu bi ta p'a nε jomɔ pu co, pu na ba yee bε wo jomɔ pu co. ²¹ Ga pu na ba kee keree ki bεeri pye yee na nε wuu na, bani wemu w'a nε tun ge, pu ya wee cε wε. ²² Nε da bye nε pa na ba jo ni pu ni wε, pu bi da ba jaagi pu jurumu wu na wε. Ga nime, kapii tagana wa pu mu pu jurumu wu na wε. ²³ Sipywa wemu bu nε kɔ, nε To Kile wu bε ma w'a kɔ. ²⁴ Kakanhanɔaa kii ki jε sipywa wa shishiin sanha ki pye ja-ε ge, nε da bye nε kee pye pu ni nε ni wε, pu bi da ba jaagi pu jurumu wu na wε. Ga nime kunni p'a kee bεeri ja pu jii na, na nɔhɔ nε ni na To Kile wu kɔ. ²⁵ Ga kee bεeri ya pye mu, kɔnhɔ yemu y'a ka pu wo saliya wu ni ge, yee jɔ di fa na:

«P'a na kɔ tawaga ni.»*

²⁶ «Ayiwa, Tεγεvɔɔ we n'a da ba dun na pa yi mu na yiri To Kile yiri ge, wee jε Fεfεεε Munaa, lemu l'a can wu shεε sipyii pu na ge. Lee ba ba, lee na ba nε kaa yu. ²⁷ Yi bε di ba na kaa yu sipyii pu mu, bani nε ni yee pu bye shiizhan fo nε keree ki jɔ kɔnduun wu ni.

16

Fεfεεε Munaa li na ba lemu pyi ge

¹ «Nε kii keree kii bεeri jo yi mu, kɔnhɔ kaa la shishiin ganha bu yi yeege n'a daa wu ni wε. ² Pu na ba yi ni nε kɔɔn na wo Kile-pεεnε piyεyε sipyii ni. Caɔa ka yεε wa ma, wa ba yee wa gbo, wufɔɔ na

* **15:25** Zaburuu 35:19; 69:5; 109:3

wuyε ta na pεεηε kaa wee ya pye Kile mu. ³ Pu na ba kee keree ki bεeri pyi yi na, bani pu ya nε To Kile cε wε, p'i wa nεyε pyaa ki bε cε wε. ⁴ Nε kii keree kii bεeri yu yi mu, kɔnhɔ ki pyeduun ba nɔ, yi funyɔ di do li na na nε ki bεeri jo toro yi mu.

«Nε ta ye ɲaha jo yee mu fo taashiine li ni wε, bani nεyε pyaa ki bi bye ni yee ni. ⁵ Ga we w'a nε tun ge, wee yiri n'a da guri da gaaji nime; sipya bε di wa ta yee ni na nε pye: «Mii m'a se wε?» ⁶ Nε pe jomɔ pe jo yee mu ge, lee l'a yee ɲahaya pye y'a tanha. ⁷ Ga lee bε na can n'a yu mε yi mu, nε na kari, lee l'a pɔrɔ yee mu, bani nε bu bye nε ya kari wε, Tεγεvɔɔ wu da ba yee mu wε. Ga nε bu gari nε na zhe wu tun ba yi mu. ⁸ Ga wee Tεγεvɔɔ wu ba ba, wu na ba li she koɲɔ sipyii na, na puyε pu wa faanna jurumu shizhaa na, na puyε faanna Kile wo tiime pu keree shizhaa na, na puyε faanna Kile wo kiiri wu keree shizhaa na. ⁹ Puyε pu wa faanna jurumu shizhaa na, bani pu ya dā nε na wε. ¹⁰ Puyε pu wa faanna Kile wo tiime keree ki shizhaa na, bani nε gaaji na To Kile yiri; lee funɲɔ ni yi wa da ba na ɲa nige wε. ¹¹ Puyε pu wa faanna Kile wo kiiri wu keree shizhaa na, bani kiiri ya kɔn xɔ ke koɲɔ ke wo ɲuɲɔfɔɔ wu na.

¹² «Keree niɲehεηεε wa nε mu na jo yee mu sanha, ga l'a waha yee mu yee pu já kee ɲaha cε nime. ¹³ Can Munaa lemu l'a can wu sheε ge, lee ba ba tuun wemu ni, lee na ba yi ɲaha co, na can wu bεeri sheε yi na. Bani jomɔ pe l'a da ba yu yi mu ge, l'a da ba pee yu liyε pyaa wo sefεεε ni wε. Ga jomɔ pemu l'a da ba nuri Kile ɲɔ na ge, li na ba pee yu yi mu. Li na ba keree nibaɲaa bε yu yi mu. ¹⁴ Li na ba nε

mεge ki pεle, bani jomɔ pe pu wa nε mu ge, li na ba pee luu na yu yi mu. ¹⁵ Yaaga tuugo bεeri ki jε To Kile mu ge, yee bεeri jε nε woyo. Lee wuu na nε yu jo Kile Munaa l'a da ba nε wo kafila wu luu na yu yee mu.»

Natanhaka li na ba jeri fundanga kaa

¹⁶ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Jeri tapyege ni y'a da wii vɔɔ na ni; ga jeri wa bε bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja.» ¹⁷ Ba Yesu ya yee jo wε, a wu kalaapiire ta di ganha na puyε yegee na: «Aa, ye w'a jo mε ge, yee kɔri di wa dii wε? W'a jo na: «Jeri tapyege ni y'a da wii vɔɔ na ni, ga jeri wa bε bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja.» Na jo sanha na: «Nε gaaji To Kile yiri.» ¹⁸ Wee «Jeri» we kaa w'a yu ge, wee kɔri jε dii wε? Ye w'a yu ge, wεe kunni ya yee ja wε.»

¹⁹ A Yesu di li ce na kalaapiire ti funɔ ki bye t'i wu yege, a wu pu pye: «Nε yee pye jo: «Jeri tapyege ni y'a da wii vɔɔ na ni, ga jeri wa bε bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja ge,» pee jomɔ pe na bε yee wa yiyε yegee wε? ²⁰ Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee kunni na ba sii mεhεε su xuuni, na tataara jomɔ yu; lee di ke koɔ ke sipyii ta pee na fundanga pyi. Yee jahaya na ba danha, ga yi jatanha ja ki na ba jeri yi mu fundanga. ²¹ Cee yacεε bu yiri, wu jaha ki ma danha fo xuuni, bani wu tigiduun wu ma nɔ. Ga wu bu digi xɔ, pya wemu na w'a tigi ge, wee pya wu wo jεnaa wo fundanga funɔ ni, wu funɔ na wɔ wu kanhama pu bεeri na. ²² Mu li wa yee bε mu, yee jahaya kunni wa tanha nime. Ga nε na ba guri yee ja sanha, yee zɔɔ pu na ji fundanga na. Kee fundanga ke, wa shishiin wa da

já ba kee shɔ yi na wɛ. ²³ Kee caɲa ki ba jo k'a nɔ ge, yee wa da nɛ yege nige kaa la shishiin na wɛ. Can can na, n'a da yi jo yi mu, yaaga tuugo bɛɛri y'a da ba ɲɛri To Kile mu nɛ mɛgɛ na ge, wu na kee kan yi mu. ²⁴ Ali nime bɛ ni yee sanha yaaga ɲɛri To Kile mu nɛ mɛgɛ na wɛ. Y'a Kile ɲɛri, wu na da yi kaan, kɔnhɔ yi fundanga ki ɲɔ di fa.»

Yesu ya se ta na xɔ ke koɲɔ ke na

²⁵ A Yesu di jo sanha na: «Ayiwa, nɛ kunni wa kafila talenɛɛ taga yee kalaa kii keree kii bɛɛri ni. Ga caɲa ka na ba nɔ, n'a da ba yee kalaa nige ni kafila talenɛɛ ni wɛ; n'a da ba To Kile wo keree ki fiinɲɛ da yu yi mu. ²⁶ Kee caɲa ki ba nɔ, yi na ba yi ɲidaa ɲɛri To Kile mu nɛ mɛgɛ na. ɲunɔ wa da ba bye lee na kanna nɛ wu na pa To Kile ɲɛri yee mu, wu na yee wo ɲɛɛgɛ ki co wɛ. ²⁷ Bani yee ya dan To Kile yɛ pyaa ki ni. Yee ya dan wu ni, bani nɛ bɛ ya dan yee ni, yee d'a nɔhɔ dà bɛ li na na Kile ni nɛ foro. ²⁸ Can wu ɲɛ wii To Kile yíri nɛ yíri na pa koɲɔ puga; nime n'a da voro koɲɔ puga di guri da se To Kile yíri.»

²⁹ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Nime kunni, m'a yi fiinɲɛ na yu wù mu, nime woyo yi wa kafila talenɛɛ wɛ. ³⁰ Nime kunni, w'à li cɛ na m'a keree bɛɛri cɛ, yegeye yemu bɛ yi da ba bye mu na ge, mu ya yee bɛ cɛ na ta pu sanha yi pye mu na wɛ. Lee na wèe ya dà li na na Kile ni mu ya foro.» ³¹ A Yesu di pu pye: «Y'a jo na yee wa daa nɛ na nime gɛ? ³² Ayiwa, caɲa ka wa ma, k'a nɔ xɔ bɛ, yee bɛɛri na ba baa jaaga na nɛ yɛ nigin yaha wà, wa bɛɛri w'a ganha na gaanɲi wu kaban. Ga nɛ wa da ba bye na yɛ nigin wɛ dɛ, bani na To Kile wu wa ni na ni. ³³ Nɛ kii keree kii

bɛeri jo yi mu, kɔnhɔ y'i loɲinɛ ta nɛ wo kariɲɛɛɛ ki ni. Kanhama nigbɔ na ba nɔ yi na ke koɲɔ ke na, ga yi la le yiyɛ ni! Nɛ kunni ya se ta na xɔ koɲɔ na.»

17

Yesu ya Kile ɲɛeri wuyɛ pyaa ki mu

¹ Ba Yesu ya yee jo mu wɛ, na wu ɲuɲɔ yirige fugba we ni na Kile ɲɛeri na: «To Kile, tuun w'a nɔ nimɛ. Pɛɛɲɛ taha ma Ja wu na, kɔnhɔ ma Ja wu bɛ di pɛɛɲɛ taha ma na. ² Bani m'a sefɛɛɛ kan wu mu, na wu tenɛ koɲɔ ke sipyii pu bɛeri ɲuɲɔ ni, sipyii piimu bɛeri m'a yiri pa wu mu ge, kɔnhɔ wu ɲii sicuumɔ nixhɔbaama kan pee mu. ³ ɲii sicuumɔ nixhɔbaama pe, pee ɲɛ na mu Kile cɛ, mu wemu wu ɲɛ nigin pe na ɲɛ can can wo ge. Yesu Kirisa wemu bɛ m'a tun na pa ge, p'i wee bɛ cɛ. ⁴ Nɛ mu pɛɛɲɛ ki na; kapyɛɲɛ kii ma bi kan na mu di bye ge, nɛ kee bɛeri pye na ki ɲɔ fa. ⁵ Nɔɔɔ taha na na nimɛ To Kile, di binne bye ni ma ni. Nɔɔɔ we wu bi fɛnhɛ pye nɛ na na koɲɔ ta ki sanha ɲɔ kɔn wɛ ge, wee nɔɔɔ we taha na na.»

Yesu ya Kile ɲɛeri wu kalaapiire ti mu

⁶ «Sipyii piimu m'a lɔ koɲɔ sipyii pu ni na kan nɛ mu ge, nɛ mu kaa jo pu mu, kɔnhɔ p'i ma cɛ. Mu wuu pu bye pii, a mu di pu kan nɛ mu. A pu bɛ di sɔɔ na ma jomɔ pu co. ⁷ Nimɛ kunni, p'a li cɛ na lemu bɛeri mu ya kan nɛ mu ge, na lee bɛeri ya foro muyɛ pyaa ki ni. ⁸ Bani jomɔ pemu mu ya kan nɛ mu ge, pee jomɔ pe nɛ kan pu mu, a p'i sɔɔ pu na. P'a li cɛ can can na na mu ni nɛ foro, na dɔ bɛ li na na mu w'a nɛ tun. ⁹ Pee wuu na nɛ mu ɲɛeri. Nɛ ta na ma ɲɛeri koɲɔ ke wo sipyii pii wuu na-ɛ dɛ, ga piimu

m'a kan ne mu ge, pee wuu na, bani mu wuu pu je pii. ¹⁰ Yaaga kemu beeri ki je ne wogo ge, mu wogo ki je kii, yaaga kemu beeri ki je mu be wogo ge, ne be wogo ki je kii. Peeje ke ki wa ne na ge, Kalaapiire ti t'a kee peje ki shee. ¹¹ Ne na ba foro kojo puga ni, ga pee kunni na gori naha ke kojo ke na. Ne na ba she ma yiri. To Kile, mu wemu wu wa feefe ge, pu mara ma mege ki sefeere ti gboro ni, tee sefeere temu m'a kan na mu ge; kono p'i binne, p'i bye nigin ba ne ni mu wa nigin me we. ¹² Ne bye ni pu ni kojo na tuun wemu ni ge, ne bi pu mara ni mu wo sefeere ti ni, m'a bi tee sefeere temu kan ne mu ge. Ne pu beeri mara, nigin be ya ta buun wu munaa ni we, fo wemu wu bi yaa wu buun wu munaa ni, kono yemu y'a ka Kile wo Kitabu wu ni ge, yee jo di fa ge, fo wee ye.

¹³ «Ga mu yiri n'a da zhe nime. Ne ye beeri yu na na yaha naha sanha kojo ke na, kono fundanga ke ki je ne ni, ki jo na fa ge, kee di bye pu be ni. ¹⁴ Ne mu wo jomo pu kan pu mu, a kojo sipyii di pu ko; bani pu je ke kojo ke wuu we, ma na jo ba ne be wa me ne je ke kojo ke wo we. ¹⁵ Di w'a ma jeeri na go ma pu lo yeege ke kojo puga ke ni we, ga n'a ma jeeri jo ma pu mara, m'a pu tanha Shitaanni na. ¹⁶ Pu je ke kojo ke wuu we, ma na jo ba ne be wa me ne je ke kojo ke wo we. ¹⁷ Ma wo can wu taga pu pye feefe. Mu wo kafila wu wu je can we. ¹⁸ Tungana lemu na m'a na tun na pa kojo puga ge, lee tungana le na ne be ya pu tun she kojo ki na. ¹⁹ Ne naye waa yaha fefeere ni mu mu pee wuu na, kono pu be di puye waa yaha p'i bye feefe can wu ni.

Yesu ya Kile jɛeri wu n'a daa fɛɛ pu bɛeri mu

²⁰ «Nɛ ta na ma jɛeri pii yɛ wuu na-ɛ dɛ, ga piimu bɛ pu da ba dà nɛ na pu jomɔ pu funɲɔ ni ge, pee bɛ wuu na n'a ma jɛeri, ²¹ kɔnhɔ pu bɛeri di binne, p'i bye nigin, ba mu To Kile jɛ mɛ ni nɛ ni, nɛ bɛ di jɛ mu ni mu ni wɛ. P'i binne, p'i bye nigin ni wèe bɛ ni, kɔnhɔ kɔɲɔ sipyii di dà li na na mu w'a nɛ tun. ²² Pɛɛɲɛ ke mu ya kan nɛ mu ge, kee pɛɛɲɛ ke nɛ kan pu bɛ mu, kɔnhɔ p'i binne p'i bye nigin ba nɛ ni mu jɛ mɛ nigin wɛ. ²³ Nɛ pinne ni pee ni na pye nigin, mu bɛ d'a pinne ni nɛ ni na pye nigin; kɔnhɔ pu bɛ di já pinne p'i bye nigin can can na. Lee bu bye, kɔɲɔ sipyii na li cɛ na mu w'a nɛ tun, na pee bɛ ya taan mu mu ba nɛ taan mu mu wɛ.

²⁴ «Na To Kile, piimu m'a kan nɛ mu ge, nɛ na ba shɛ bye xuu wemu ni ge, na funɲɔ ki wa pu bɛ di ba shɛ bye wà ni na ni. Nɔɔɔ we m'a kan na mu ge, kɔnhɔ p'i wee nɔɔɔ we ja, bani nɛ taan mu mu na ta kɔɲɔ sanha nɔhɔ shan wɛ. ²⁵ To Kile, mu wemu w'a tii ge, kɔɲɔ ya ta mu cɛ wɛ; ga nɛ kunni d'a mu cɛ. Piimu m'a kan nɛ mu ge, pee bɛ ya li cɛ na mu w'a nɛ tun. ²⁶ Nɛ pu pye p'a mu cɛ, nɛ sanha di wa da da pu pyi p'a ma cɛni. N'a taan ma mu taangana lemu na ge, kɔnhɔ kee taan jɛɛge ke tuugo di já pye pu tɛ ni, nɛ bɛ di binne bye ni pu ni nigin.»

18

Yawutuu p'a Yesu co

(Macao 26:47-56; Marika 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya yee jo xɔ wɛ, a wu ni wu kalaapiire t'i yiri kari Sedɔɔɔn dugo ki kadugo yiri.

Tiire kereye ya yi bye wee xuu wu ni, a p'i she jé yee ni.

² Zhudasi we wu bi da ba Yesu nõhõ yaha ge, lee bi wee ta wee be ya yee tiire kereye yi sanha ce. Bani Yesu bi tee na se wà ni wu kalaapiire ti ni. ³ Na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha wee xuu wu ni, a Zhudasi di nõ. Wu ni sãrãsii ni Kile-pereɲe pugbõhõ ki gedi pii pu bye. Saraya naha shõnriwe ni nãfãni ni Farizheen pu bi pee pinne ni Zhudasi ni. Namuuyõ ni sokinnaa ni pu bye, yagboyo be di ne pu mu.

⁴ Keree kiimu beeri ki bi da ba bye Yesu na ge, wu bi kee beeri ce xõ. A wu fulo pii sipyii pii na na pu yege na: «Jõgõ yee di zhaa we?» ⁵ A p'i jo: «Nazareti sheen Yesu.» A Yesu di pu pye: «Ne wu ne wii!» Zhudasi we wu bi Yesu nõhõ yaha ge, lee bi wee be ta ni pu ni. ⁶ Ba Yesu ya pu pye: «Ne wu ne wii!» we, a p'i guri guri kaduma, na laha laha to ni ne na. ⁷ A Yesu di guri pu yege sanha na: «Jõgõ yee di zhaa we?» A p'i wu nõ shõ na: «Nazareti sheen Yesu.» ⁸ A Yesu di pu pye: «Go ne yee pye jo ne wu ne wii. Yee bu da yee na ne shaa, yi pii samaa yaha pee di da gaaji.» ⁹ Lee funõ ni jomõ pemu Yesu bi jo ge, a pee di bye can, na: «Na To Kile, piimu beeri m'a kan ne mu ge, nigin be ya piin ne mu pu ni we.» ¹⁰ Lee bi ñmõpara la ta Simõ Pyeri mu, a wee di lee kã li forogo ni, na saraya naha shõnriwe wo nãfãngbõ wu wo bulo kanige ce niweɲe paa laha. Wee kapyebye we mege ki bye na Malikusi. ¹¹ A Yesu di Pyeri pye: «Ma ñmõpara le le wà li forogo ki ni! Wee tuun wu ni, ne To Kile w'a kanhama pemu gbegele yaha ne naha na ge, mu funõ wa ne wu jé pee ni-i ge?»

¹² Ayiwa, ba Yesu ya yee jo wε, a sɔrɔsii ni pu wo ɲuɲɔfɔɔ we, ni Yawutuu gɛdii p'i Yesu co na wu keye ye pɔ. ¹³ A p'i fɛnhɛ shɛ ni wu ni Anɛ mu, wee bye Kayifɛ wo yafena; Kayifɛ di bi bye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ we lee yee le. ¹⁴ Wee Kayifɛ wu w'a bi pe jomɔ pe taga Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ pu yeri na: «Ta yee ya li cɛ na jo l'a pɔrɔ yee mu na shɛn nigin wu xu sipyii pu bɛɛri wuu na wɛ?»

Pyɛɛri ya foro Yesu kaa tɔan

(Macoo 26:69-70; Marika 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Ayiwa, ba p'a gaanɲi ni Yesu ni wε, a Simɔ Pyɛɛri ni kalaapire la bɛ di daha pu fɛni na gaanɲi. Macɛɲɛ ki bye lee kalaapire le ni saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu tɛ ni; lee l'a pye kaɲuɲɔ a lee kalaapire l'i jɛ ni pu ni saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu kaanɲa ki ni. ¹⁶ A Pyɛɛri di ba yere kpɛɛngɛ ki na, kuɲɔɔ li ɲɔ na. Lee kalaapire le mu l'a pye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu cɛvɔɔ ge, a lee di guri foro kpɛɛngɛ ki na. Cee wemu wu bi kuɲɔɔ li ɲɔ sigɛe ge, a wu ba jo ni wee ni, na Pyɛɛri leɲɛ kaanɲa ki ni. ¹⁷ Ayiwa, ba Pyɛɛri ya jin kaanɲa ki ni wε, cee we w'a kuɲɔɔ li sigɛe ge, a wee di wu pye: «Ta mu bɛ bɛ wu wa we ná we wo kalaapiire ti ni wɛ?» A Pyɛɛri di wu ɲɔ shɔ na: «Ahayi, nɛ wa pu ni-i dɛ!» ¹⁸ Wiire tuun wu bye wii, a kapyebyii pu ni sɔrɔsii p'i na gɛri na wahani. A Pyɛɛri bɛ di ba yere pu tɔan na ganha na wahani.

Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ w'a Yesu yege

(Macoo 26:59-66; Marika 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Ayiwa, a saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo nɔɔɔfɔgbɔ wu Yesu yege wu kalaapiire te ni wu kalaa wu keree na. 20 A Yesu di wu pye: «Nɛ kunnɪ, kpɛɛngɛ na nɛ bi ma yu sipyii pu bɛɛri nii na. Nɛ bi sipyii pu kalaa Kilɛ-pɛɛɛɛ piyɛyɛ ye, ni Kilɛ-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Wee xuu wu ni bɛ Yawutuu pu bɛɛri bi ma puyɛ pinne. Nɛ ta na jomɔ pa shishiin jo ɲmɔhɔrɔ ni wɛ. 21 Naha na ma di na yegee wɛ? Piimu p'a na jomɔ pu logo ge, pee yege na dii nɛ d'a pu kalaa wɛ. Nɛ yemu jo ge, p'a yi cɛ can can na.» 22 Ba Yesu ya yee jo wɛ, lee di Kilɛ-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki gɛdi wa ta wu tɔan. A wee di kadaa ja wu nibɛgɛ ni, na wu pye: «Saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo nɔɔɔfɔgbɔ wu wo nɔ shɔgana li wa le mu mu ya?» 23 A Yesu di wu pye: «Nɛ bu da nɛ kafilakuumɔ jo, lemu l'a wu kolo ge, lee jo. Ga ye nɛ jo ge, yee bu da y'a tii tajogo ni, naha na ma d'a na kpɔn wɛ?»

24 A Anɛ di pɔɔrɔ ti yaha wà Yesu na, na wu yaha she gan Kayifɛ mu, saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo nɔɔɔfɔgbɔ we.

Pyɛɛri ya foro Yesu kaa tɔan sanha

(Macao 26:71-75; Marika 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Lee bi Simɔ Pyɛɛri ta sanha na ki tɔan na wahani. A sipyii pii di wu yege na: «Ta mu bɛ bɛ wu wa we ná we wo kalaapiire ti ni wɛ?» Ga, a Pyɛɛri di foro wu kaa tɔan na jo: «Ahayi, nɛ wa pu ni-i dɛ!» 26 Ná wemu wo niwɛɛɛ Pyɛɛri ya paa laha ge, wee wo ceborona wa bɛ wu bye saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo nɔɔɔfɔgbɔ wu kapyeyɛ wa. A wee di Pyɛɛri pye: «Wee tuun wu ni, ta nɛyɛ pyaa ya mu na ni wu ni shiizhan tiire kɛɛyɛ yi ni wɛ?» 27 Ga, a

Pyɛeri di guri jo sanha na yi jɛ can wɛ, a xhupoo di mɛɛ su taapile ni.

P'a shɛ ni Yesu ni Pilate mu

(Macoo 27:1-2, 11-14; Marika 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Lee kadugo na a p'i foro ni Yesu ni Kayife kaban, na gari ni wu ni Oromɛ gbafɛnɛɛri wu kaanɔ ki ni. Lee ya pye jɪmugunɔ wu na. Yawutuu jɪnɔfɛɛ pu ya ta sɔɔ na jɛ kaanɔ ki ni wɛ, kɔnhɔ p'i gori yaha fɛfɛɛ na bɛ ni pu wo kalɛgɛɛ ki ni, kɔnhɔ pu bɛ di ba jɔ Nuwuuro ti wo Kalɛɛ li yalige ki li. ²⁹ Lee l'a Pilate pye w'a foro pa pu yiri kpɛɛngɛ ki na, na ba pu yege na: «Lekɛ we nɔ we d'a pye y'i wu jaagi lee na wɛ?» ³⁰ A p'i Pilate pye: «We nɔ we da bye wu jɛ kakuubye wɛ, wɛɛ bi da ga ba ni wu ni mu mu wɛ.» ³¹ A Pilate di pu pye: «Y'a se ni wu ni yiyɛ pyaa di shɛ kiiri kɔn wu na na bɛ ni yi wo saliya wu ni.» A p'i Pilate pye: «Li ya saha wɛɛ pu sipya wa shishiin gbo wɛ.» ³² Lee ya pye mu, kɔnhɔ Yesu bi jomɔ pemu jo na wee na ba xhu xugana lemu na ge, pee jɔ di fa.

³³ Wee tuun wu ni a Pilate di guri jɛ gbafɛnɛɛri wu kaanɔ ki ni, na Yesu yiri na wu yege na: «Yawutuu wo saan mu jɛ ya?» ³⁴ A Yesu di Pilate pye: «Muyɛ pyaa k'a ye kɔn mayɛ funnɔ ni na jo laa, ta watii w'a yi jo mu jii na?» ³⁵ A Pilate di wu pye: «Wee tuun wu ni, ma na jɔ Yawutu gɛ? Muyɛ pyaa shishiin ni saraya jaha shɔɔnrivɛɛ jɪnɔfɛɛ, pee p'a pa ni ma ni nɛ mu, na nɛ wu kiiri kɔn ma na. Lekɛ ma d'a pye pu na wɛ?» ³⁶ A Yesu di wu pye: «Nɛ wo saanra ti wa naha ke kɔnɔ ke na wɛ. Nɛ wo saanra ti da bi bye naha ke kɔnɔ ke na, nɛ wo sipyii pu bi

da kashen ηmō ne kaa na, kōnhō Yawutuu ηunōfεε pu ganha bu já ne co wε. Ga ne wo saanra ti ηe naha ke koηō ke na wε.» ³⁷ A Pilate di Yesu pye: «Wee tuun wu ni saan mu ηe γε?» A Yesu di wu pye: «Mayε pyaa ki wa yi yu na saan ne ηe; can wu ηe wii. Ga lemu na ne se koηō ke na ge, lee li wa mε, na can wu shεε sipyii pu na. Sipyaa wemu funηō ki ηe wu da ηaari can ni ge, weefōō wu da da ne jomō nuri.» ³⁸ A Pilate di wu pye: «Naha ki ηe can wε?»

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Macao 27:15-18, 20-21; Marika 15:6-11; Luka 23:13-19)

Ba Pilate ya yee jo wε, na foro kari sanha Yawutuu pu yíri na shε pu pye: «Ne mu kunni, ne kaa la shishiin ηa we ná we na lemu l'a wu kagbuu xō wε. ³⁹ Ayiwa, ma na jo lee wa wù mu kalεε, na jo yee bæeri, ba Nuwuuro ti wo Kalene l'a nō wε, di ma kasoleme wa yaha yi mu. Lee funηō ni yi la ηe di Yawutuu pu wo saan wu yaha ya?» ⁴⁰ A p'i ganha na seλε na yu: «Ahayi dε! ma ganha bu wee yaha wε, Barabasi yaha!» Na ta wee Barabasi we di bi dun sipyii na.

19

Pilate ya sōō li na na pu Yesu gbo

(Macao 27:22-31; Marika 15:12-20; Luka 23:20-25)

¹ Ayiwa, Pilate ya li ta mu ge, a wu jo na pu Yesu kpōn ni susōlōō ni. ² A sōrōsii p'i xhuyo shin na pye saanra ηudōnō, na lee tō wu ηunō ni. Na saannaa fadegbōhō nijiga ka le wu na. ³ A p'i ganha na

fuloo wu na na yu: «Naabye Yawutuu saan!» Na ganha na kadawahaa leni wu ni.

⁴ A Pilate di guri foro sanha kpεεngε ki na na shε sipyiire ti pye: «N'a da pu pye p'i foro naha ni wu ni kpεεngε ki na, kɔnhɔ y'i li cε na jo nε ta kaa la shishiin ja we ná we na lemu l'a wu kagbuu xɔ wε.» ⁵ A p'i foro ni Yesu ni, xhuyo judɔnɔ li na jε wu na, saannaa fadegbɔhɔ nijiga ki bε di jε wu na. A Pilate di sipyiire ti pye: «Ayiwa, ná wu we!» ⁶ Ba saraya jaha shɔɔnrivεε juɔɔfεε ni Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki gɛdii p'a Yesu ja wε, na ganha na xhuulo, na yu: «Yi wu kori tige na! Yi wu kori tige na!» A Pilate di pu pye: «Yiyε pyaa ki pa wu co shε gori tige ki na, bani nε kunni wa kaa la shishiin ja we ná we na lemu ya wu kagbuu xɔ wε.» ⁷ A Yawutuu juɔɔfεε p'i Pilate pye: «Saliya wa wu jε wee mu, na saha ni wee saliya wu ni, w'a yaa na gbo; bani w'a wuyε yaha na Kile ja wee jε.»

⁸ Ba Pilate ya pee jomɔ pu logo wε, a wusama di fya. ⁹ A wu guri jé ni Yesu ni gbafenεeri wu kaɔja ki ni sanha, na shε wu yege na: «Mii mu d'a yiri wε?» Ga Yesu ya ta wu jɔ shɔ wε. ¹⁰ A Pilate di Yesu pye: «Go nε na m'a fεhε gε? Ta mu ya li cε na jo se wa nε ni nε wu mu yaha wε? Se d'a nɔhɔ pye bε nε ni sanha nε wu mu kori tige na wε?» ¹¹ A Yesu di wu pye: «Kile w'a wee se wu kan mu mu nijaa, lee bε wε muyε pyaa wo se bi da ga já bye nε na kaa la shishiin na wε. Lee funɔ ni, wemu w'a nε co na pa gan mu mu ge, lee l'a wee wo jurumu wu pye w'a jεhe mu wo wu na.»

¹² Ba Yesu ya yee jo wε, a Pilate di ganha na yahagana shaa wee tuun wuyε pyaa ni Yesu na.

Ga, a Yawutuu p'i ganha na seɛ na yu: «Ma bu sii we ná we yaha, ma ɲe nige Oromɛ saannaa ɲuɲɔfɔɔ Sezari naɲii wɛ. Sipyaa sipya w'a jo na saan wee ɲe ge, weefɔɔ ya ɲeri Oromɛ saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu pɛn.» ¹³ Ba Pilate ya yee logo wɛ, na Yesu yeege sanha kpɛɛngɛ ki na. Pu bi xuu wa yaa wà nɔhɔdaan wu ni ni kagereye ni kaɲa ki ni. Wee xuu wu mɛgɛ ki bye Yawutuu jomɔ pu ni na: «Gabata.» A Pilate di ba diin wu kiirikɔɔn koro li ni wee tuun wu ni. ¹⁴ Kee caɲa ki ɲimuguro ti bi da bye Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalenɛ le. Na caɲa ki ta k'a nɔ ɲiɲɛ niɲɛ ni, a Pilate di Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ pu pye: «Yi saan wu we.» ¹⁵ A p'i ganha na xhuulo na yu: «Yi wu yeege naha! Yi wu yeege naha! Yi wu kori tige na!» A Pilate di pu pye: «Nɛ wu da yee wo saan wu kori tige na ya?» A saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'i wu pye: «Saan watii ɲe nige wèe mu Oromɛ saannaa ɲuɲɔfɔɔ Sezari kadugo na wɛ.» ¹⁶ Wee tuun wu ni a Pilate di Yesu ɲɔ yaha pu mu, na pu shɛ wu kori tige na.

P'a shɛ Yesu kori tige na

(Macao 27:32-44; Marika 15:21-32; Luka 23:26-43)

A sɔrɔsɪi p'i Yesu co, na foro ni wu ni kanha ki ni, ¹⁷ na wuyɛ pyaa wo korikoritige ki taha wu ɲuɲɔ ni. A p'i ganha na gaɲi xuu wà ni, wee mɛgɛ ɲe na: «Nugorɔgɔ xuu» p'i wu yiri Yawutuu jomɔ pu ni na «Goligota.» ¹⁸ A p'i shɛ wu kori tige na wà. A p'i sipyii shuun wa bɛ pinne kori ni wu ni. Wa ɲe wu kanige cɛ; wa ɲe wu kamɛnɛ cɛ. A Yesu yɛ pyaa di bye pu niɲɛ ni. ¹⁹ A Pilate di pu pye p'a kama pa ka kɔɔrɔ la na, na lee kori korikoritige ki na wu ɲuɲɔ na. Pee kama pu pe na:

NAZARETI SHĒEN YESU, YAWUTUU WO SAAN
WĒ.

²⁰ Yawutuu niɲehemɛɛ pu bi pee kama pu kalaa, bani p'a bi Yesu kori xuu wemu ni ge, wee xuu wu bi lii kanha ki na wɛ. Pee kama pu bɛ di bi ka Yawutuu jomɔ pu ni, na pu ka Oromɛ shĒen jomɔ pu ni, na pu ka Girekii jomɔ pu bɛ ni. ²¹ Wee tuun wu ni a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'i shĒ Pilate pye: «Mu bi yaa mu yi ka na <Yawutuu saan wɛ,> ga mu bi yaa mu yi ka na: <We ná we ya jo na Yawutuu saan wee ɲɛ.>» ²² A Pilate di pu pye: «Nɛ yemu ka na xɔ ge, yee y'a da bye wà.»

²³ Ayiwa, ba sɔɔsɔsii p'a Yesu kori xɔ tige ki na wɛ, na wu fâya yi shan tahaa shishɛɛɛ, wa bɛeri w'a taa la lɔ. A p'i wu fadegbɔhɔ ki bɛ lɔ, kee fadegbɔhɔ ke di bye fâɲa nigin, joomɔ baa. Na lɔ fugba wu na, na digi nɔhɔdaan, tajɔɔɔ bye ki na xuu wa shishiin ni wɛ. ²⁴ A sɔɔsɔsii p'i puyɛ pye: «Wù ganha bu da wu fadegbɔhɔ ki shɛɛngi wɛ, wù kagaanshaan pye ki na, ki na nɔ wemu na ge, kɔnhɔ wù wee cɛ.» Ba lee ya pye mu wɛ, yemu y'a ka Kilɛ Kafila wu ni ge, a yee ɲɔ di fa na:

«P'a na fâya yi taa taa puyɛ na,

na kagaanshaan pye na fadegbɔhɔ ki wuu
na.»*

Lee sɔɔsɔsii p'a pye.

²⁵ Lee bi Yesu nu Mariyama, ni wu nu wu ceboroshɔ, ni Kilopasi shɔ Mariyama, ni Magadala shĒen Mariyama yɛ ta pee ya yere Yesu korikoritige ki tàan. ²⁶ Ba Yesu ya wu nu wu ɲa wɛ, kalaapire lemu kaa li bi dan wu ni ge, na lee bɛ ɲa nufɔɔ wu tàan wɛ, a wu wu nu wu pye: «Nufɔɔ we, ma ja

* 19:24 Zaburuu 22:19

wu we.» ²⁷ Lee kadugo na a wu lee kalaapire li be pye: «Ma nu wu we.» Na co kee caŋa ki na, a lee kalaapire l'i gari ni Yesu nu wu ni wu kaban, na wu co xuuni.

Yesu xugana

(*Macoo 27:45-56; Marika 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Lee kadugo na ba Yesu ya li ce na keree ki beeri no ya fani fo na pa no we tuun we na we, a wu jo: «Waga ki wa ne na.» W'a yee jo, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, kōnhō yee be no di fa. ²⁹ Lee bi shō la ta wà lee ya ni vinegiri na. A p'i yoro ta lo fyenmi wee vinegiri wu ni, na tee migile kagaanga ka na na taha Yesu no na. Tige kemu wo genε k'a bye kagaanga ki ge, kee mege ki ne na «Izopu.» ³⁰ Ba w'a tee yoro ti sōn sōn we, na jo: «Keree ki beeri no ya fa nime.» Ba w'a yee jo we, na wu nuŋo sogi, na wu munaa li kan Kile mu.

Sōrsi wa ya Yesu firi wu kabanugo na

³¹ Ayiwa, kee caŋa ki bye Yawutuu wo cadeenge ki cadanga. Sipyii piimu p'a kori tiye yi na ge, Yawutuu nuŋofee pu funŋo bye pee pu cadeenge ki ta wà we. Bani kee cadeenge ki bi kiyε waa cadeenyε yi saya na. Lee wuu na p'a she Pilate neeri, sipyii piimu p'a kori kori ge, na wu pee yaha p'i she pee tōyo kegi kegi p'i xhu tōvuyo na, kōnhō p'i pu tirige laha tiye yi na. ³² A sōrsii p'i gari, sipyii shuun wemu p'a pinne kori ni Yesu ni ge, a p'i she no na nizhiime wu tōyo kegi kegi, na neeri shuun wo wu yiri, na wee be tōyo kegi kegi. ³³ Ba p'a no Yesu na we, na wee ta wee ya xu xō, na bye pu ya wee wo tōyo yi kegi kegi we. ³⁴ Ga, a sōrsi

nigin wa di wu canmi taga Yesu firi wu kabanugo na. Taapile ni, a shishan ni lɔhɔ di foro tafirige ki ni. ³⁵ Sipyaa wemu w'a pe jomɔ pe paari mε ge, weefɔɔ yε pyaa k'a le na nii na. Wu nii kanagaa ki bε di jε can. Wuyε pyaa ki bε wa dā li na na wee nii kanagaa ki jε can. W'a kii keree kii paari, kɔnhɔ yee bε di dā ki na. ³⁶ Ayiwa, kii keree kii bεeri ya pye mu ge, yemu y'a ka Kilε Kafila wu ni ge, a yee jɔ di fa na:

«Wu kaciige ka shishiin wa da ba gεgi wε.»*

³⁷ L'a ka sanha xuu wa bε ni Kilε Kafila wu ni na: «Sipyaa wemu p'a firi ge, wee p'a da ba wii.»*

Yesu legana faɲa ni

(Macao 27:57-61; Marika 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Lee kadugo na a Arimate shεen Yusufu di shε Pilate jεeri na wu sɔɔ pee mu, p'i shε Yesu nixhugo ki tirige laha tige ki na. A Pilate di sɔɔ pu mu. Yusufu bε bi bye Yesu wo kalaapire la, ga Yawutuu pu wo jii fyaara ti bi wu pye wu na ηmɔhɔni. A wu gari na shε Yesu nixhugo ki tirige. ³⁹ Ayiwa, Nikodemu wemu wu bi shε Yesu yiri caɲa ka piige ge, a wee bε di ba ni nudanga yanmuyɔ tεhεε shuun wa ni, na yi suri yiyε ni. Nigin wa mεgε jε na Izopu, nigin wusama mεgε di jε na alowesi. Yi bεeri bi yaa yi kiloo kεlεε taanri (30) xɔ. ⁴⁰ A pee shuun wu Yesu nixhugo ki lɔ, na nudanga yanmuyɔ yi le fatɔɲɔ ka ni, na kee migile wu na, na bε ni Yawutuu pu wo xuu legana li ni. ⁴¹ Tiire tεgε ka bye wà kee bi lii Yesu takorogo ki na wε. Faɲa ka nidugiyahaɲa di

* **19:36** Zaburuu 34:21, Ekizode 12:46, Nɔburuu 9:12
Zakari 12:10

* **19:37**

bye kee tεγε ki wo faaya yi ni, sipya bi sanha le na kee ni wε. ⁴² Ba ma na jo kee caņa ki bye Yawutuu pu wo cadεengε ki cadanga ge, a p'i fyaala shε Yesu le kee faņa ki ni, bani faņa ki bε bi lii wε.

20

Yesu ya jε na foro xu ni

(Maco 28:1-8; Marika 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Ayiwa, Dimazhi wu jisɔɔgbɔhɔ ki na, na kpεengε ta ki sanha wo wε, a Magadala shεen Mariyama di gari faņa ki na. Kageegbɔhɔ ke pu bi gologolo taga faņa ki jɔ tɔ ge, a wu shε kee ta k'a laha faņa ki jɔ na. ² Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a wu baa kari Pyεeri ni lee yiri, na shε pee pye: «P'a Kafɔɔ nixhugo ki lɔ yeege faņa ki ni, wèe di ya cε mii p'a wu yaha wε!»

³ Ba Pyεeri ni lee kalaapire l'a pee jomɔ pu logo wε, a p'i foro, na gari faņa ki na. ⁴ Pu shuun wu bεeri wu bi fe na gaanjɔ faņa ki na. Ga, a lee kalaapire li tɔrɔ di wεri Pyεeri na, a lee di baa toro Pyεeri tãan, na shε nɔ wu jaha na faņa ki na. ⁵ Ba wee ya nɔ faņa ki na wε, na jaari wii ki funɲɔ ni; faviire te pu bi taga Yesu migile ge, a wu tee faviire ti ja wà jɲɲε ki na. Ga wu kunni di ya jé faņa ki ni wε. ⁶ A jeri di bye, a Simɔ Pyεeri di nɔ. Ba wee ya nɔ wε, na jé faņa ki ni, na faviire ti ja wà jɲɲε ki na. ⁷ Faņa kemu ki bi taga Yesu jɲɲɔ ki migile ge, a wu kee ta p'a kee kurulo, na ki yaha ki yε xuu ni. Kee bi ta pinnε ni te ti faviire ti ni wε. ⁸ Wee tuun wu ni, kalaapire lemu l'a fεnhε nɔ faņa ki na jaha na ge, a lee bε di na jé faņa ki ni. A wee bε di li ja mu, na dà li na na Yesu ya jε. ⁹ Jomɔ pemu pu bi ka Kile

Kafila wu ni ge, na li waha l'i waha, Yesu ya yaa na ɲε na foro xu ni ge, kalaapiire ti bi sanha pee ce ta wε. ¹⁰ Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i guri na ma deeye ni.

Yesu ya wuyε shε Magadala shεen Mariyama na (Macao 28:9-10; Marika 16:9-11)

¹¹ Ayiwa, lee di Mariyama ta w'a shε yere faɲa ki ɲɔ na, na ganha na mεε suu. A wu mεsuwo wu ba leele, na jaari wii faɲa ki funɲɔ ni. ¹² Na melekeεε shuun wa ɲa wà, faviire di ɲε pu na. Xuu wemu ni pu bi Yesu sinniɲε ge, wee xuu wu ni pu bi tiin. Nigin wa wu bye ɲuɲɔ ke xuu we ni, wusama di ɲε tɔɔyɔ ye xuu we ni. ¹³ A pee melekeεε p'i Mariyama pye: «Cee we, ɲaha na mu di wa mεε suu wε?» A wu jo: «Nε Kafɔɔ wu nixhugo p'a lɔ, nε di ya ce mii p'a wu yaha wε.» ¹⁴ Ba w'a pee jomɔ pu yu wε, na ba ɲmahana ɲeri, na Yesu niyerege ɲa wà; ga wu bi ta li ce na jo Yesu wu ɲε wii wε. ¹⁵ A Yesu di wu yege na: «Cee we, ɲaha na mu di wa mεε suu wε? Jɔgɔ mu di wa zhaa wε?» Ayiwa, a Mariyama di ganha na giin na tiire tεge ki kafɔɔ wu wi, na wu pye: «Yesu n'a zhaa, ma bi ta m'a wu lɔ, wu sanha shε na na di shε wu lɔ da gaanji.» ¹⁶ A Yesu di wu pye: «Mariyama!» A Mariyama di ɲmahana ɲeri wu yiri na wu pye Yawutuu jomɔ pu ni na: «Rabuni!» (Lee kɔri ɲε «Karamɔgɔ.») ¹⁷ A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu da gbɔn na na wε, bani nε sanha dugi fɔlɔ na kari na To wu yiri wε. Shε yi jo na cebooloo pu mu na nε w'a duri na gaanji na To wu yiri, yee be wo To we; wee wemu wu ɲε nε Kile, na ɲε yee be wo Kile ge.» ¹⁸ A Magadala shεen Mariyama di shε

kalaapiire ti pye na wee ya Kafɔɔ na. Yesu ya yemu jo wu mu ge, a wu yee jo pu mu.

Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire ti na

(Macao 28:16-20; Marika 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Wee Dimazhi wuyε pyaa yakonɔ, kalaapiire ti bye puga ka ni. Pu bi kee gburaya yi shɔhɔ wá puyε na Yawutuu nɔnɔfεε pu nɔi fyaara wuu na. A kalaapiire t'i ba binne Yesu fo na w'a yere pu niɔε ni. A wu pu pye: «Kilε wu nɔnɔnɔε kan yi mu.» ²⁰ Ba w'a yee jo wε, na wu keye ni wu kabanugo ki shε pu na. Ba kalaapiire t'a Kafɔɔ wu na wε, a pu funyɔ di sii taan xuuni. ²¹ A Yesu di pu pye sanha na: «Kilε wu nɔnɔnɔε kan yi mu. Na To Kilε w'a na tun tungana lemu na ge, lee tungana le ninunɔ na nε bε w'a da yi tun.» ²² Ba w'a yee jo wε, na nɔ kafεεge fɔ wá pu na, na pu pye: «Yi Fεfεεε Munaa li shɔ. ²³ Yi bu sipya bεeri wo jurumu yafa wu mu, weefɔɔ wo jurumu wu na yafa wu mu. Ga yee bye yee di ya sipya wemu wo jurumu wu yafa wu mu wε, weefɔɔ wo jurumu wu da yafa wu mu wε.»

Yesu ya wuyε shε Tomasi na

²⁴ Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire ti na cana kemu ge, kalaapiire lemu mεgeε ki nε na Tomasi, p'i wu pyi sanha na «Ŋmami» ge, wee bye ni pusamaa ni kee cana wε. ²⁵ A Kalaapiire tisara di ba wee pye: «Wèe ya Kafɔɔ na!» A Tomasi di pu pye: «Nε kunni bye nε tɔɔrɔ ti fε pu na wu keye yi na, na na kabee taha tee tɔɔrɔ te wɔ fε pu na, na na kenε bε taha ŋmaga ki wo fε pu bε na wu kabanugo ki na wε, nε da ga dà yi na bada wε.» ²⁶ Ayiwa, a cewuu nigin di doro, a kalaapiire t'i ba shε tiyε pinne sanha puga

ki ni. Tomasi be di bi bye ni pu ni kee cana. A p'i gburaya yi shòhò. A p'i ba binne Yesu fo na puyε ninε ni. A wu pu pye: «Kile wu naninε kan yi mu.»
²⁷ Lee kadugo na a wu Tomasi pye: «Tomasi, fulo naha, m'a ma kenε ki taha na keye yi na ma wii; ma bu xhò m'a ki taha na kabanugo ki be na wii. N'a daa baara ti yaha, m'a da daa na na.»
²⁸ A Tomasi di wu pye: «Ebe! Mu wu ne ne Kafòò ni ne Kile!»
²⁹ A Yesu di wu pye: «Mu ya ne na ge, lee be l'a mu pye mu ya dà ne na we! Piimu pu ne pu ya ne na we, na dà ne na ge, pee ne duba nagoo.»

Yohana Kitabu wu kakana nunjo

³⁰ Yesu ya kakanhanana ninnehehe kii be pye wu kalaapiire ti nii na, kee ya ta ka naha we Kitabu we ni we.
³¹ Ga kiimu k'a ka ge, kee wo kakana nunjo ki wa kònhò y'i li ce, y'i dà be li na na Yesu wu wa Shòvòò we, na wee wu ne Kile Ja we. Y'i nòhò jii sicuumò ta wee n'a daa we funnjo ni wu mege ki fanha ni.

21

Yesu ya wuyε she wu kalaapiire gbarashuun na

¹ Ayiwa, kii keree kii kadugo na, Yesu ya wuyε she sanha wu kalaapiire ti na Tiberεyade Gba wu no na. Le shegana le na w'a wuyε she.
² Simò Pyeri, ni Tomasi wemu p'a byi sanha na «Imami» ge, ni Nataneli wemu w'a yiri Kana kulo li ni, Galile fiige ki ni ge, ni Zebede jalaa shuun, ni kalaapiire shuun wa be, lee bi pee ta pee beeri na ne shiizhan.
³ A Simò Pyeri di pu pye: «N'a da zhe fyaa sha.» A kalaapiire tisara be di jo: «Wèe be pu wa da zhe ni ma ni.» A p'i foro kari, na she jé kòrògò ka ni,

na pu jɔlɔɔ pu jɔ kɔn na waa. Ga pu ya fyara bɛ ta kee cana ki wo piige ki ni wɛ. ⁴ Nimugunɔ wu na, a kalaapiire t'i Yesu niyerege ja gba wu jɔ na; ga pu bi ta wu cɛ na jo Yesu wu jɛ wii wɛ. ⁵ A Yesu di pu pye: «Na naniinɛɛ, ta yee ya fyaa pii ta?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Wèe ya ta yaaga bɛ ta wɛ.» ⁶ A Yesu di pu pye: «Yi jò wu wá kɔrɔgɔ ki kanige cɛ wu ni, yi na fyaa ta. Ba p'a jò wu wá wà wɛ, fyaa pu jɛhɛjɛ kenjɛ ni, pu ya já jò wu kile yeege lɔhɔ ki ni wɛ.» ⁷ Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a lee di Pyɛɛri pye: «Pyɛɛri, go Kafɔɔ w'a wii!» Ba Pyɛɛri ya logo na Kafɔɔ w'a wii wɛ, na wu fadenjɛ lɔ le, bani wu fadenjɛ baa wo wu bye. Na do lɔhɔ ki ni, na ganha na gaanji Yesu feni. ⁸ A kalaapiire tisara di ganha na ma ni kɔrɔgɔ ki ni, na jò wu bɛ kilee na ma ni fyaa pu ni. Bani pu bi lii kogonɔ ki na wɛ. Pu ni kogonɔ ki bye mɛtɛrɛlɛɛ xhuu nigin (100) shi.

⁹ Ba p'a nɔ kogonɔ ki na wɛ, na naganhaa ja wà, fyaa d'a taha ki junɔ ni, na buuri bɛ ja wà. ¹⁰ A Yesu di pu pye: «Fyaa piimu y'a co ge, yi pa ni pii ni naha.» ¹¹ A Simɔ Pyɛɛri di jé kɔrɔgɔ ki ni, na jò wu kile yeege, na foro ni wu ni kpɛɛngɛ ki na, wu bɛeri ya siiji fya nagaya na fo yi xhuu nigin ni kɛlɛɛ kaguro ni taanri (153). Ga fyaa pu ni pu jɛhɛjɛ ni, jò wu ya kɔn wɛ. ¹² A Yesu di pu pye: «Yi pa y'i ba li!» Sipyaa ya ta kalaapiire ti ni wemu ya sɔɔ na wu yege na jo: «Mu di jɛ jɔgɔ wɛ?» Bani pu bɛeri bi li cɛ na Kafɔɔ wu jɛ wii. ¹³ A Yesu di fulo na buuri wu lɔ kan pu mu, na fyaa pu bɛ lɔ kan pu mu. ¹⁴ Na co fo Yesu jɛduun wu na, wu tɔɔpii taanri wuu l'a pye lere na wuyɛ shɛɛ wu kalaapiire ti na.

Yesu ya Pyɛɛri yegee

15 Ba p'a li xɔ wɛ, a Yesu di Simɔ Pyɛɛri pye: «Yohana ja Simɔ, ta nɛ kaa ya dan mu ni xuuni na toro pii samaa tãan?» A Pyɛɛri di jo: «Uun gɛ, Kafɔɔ! Muye pyaa ki bɛ ya li cɛ na mu kaa ya dan nɛ ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyapiye yi ɲɔ shaa.»

16 A Yesu di wu pye sanha tɔɔɲii shuun wuu li ni na: «Yohana ja Simɔ, ta nɛ kaa ya dan mu ni xuuni?» A Pyɛɛri di jo: «Uun gɛ, Kafɔɔ! Muye pyaa ki bɛ ya li cɛ na mu kaa ya dan nɛ ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyaa pu naha.»

17 A Yesu di wu yege taanri wuu li ni na: «Yohana ja Simɔ, ta nɛ kaa ya dan mu ni?» A Pyɛɛri ɲaha di danha, bani Yesu ya wu yege fo tɔɔɲii taanri na: «Ta nɛ kaa ya dan mu ni?» Lee na a wu Yesu pye: «Kafɔɔ, mu ya keree bɛɛri cɛ. Muye pyaa k'a li cɛ na mu kaa ya dan nɛ ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyaa pu ɲɔ shaa!»

18 A Yesu di Simɔ pye sanha na: «Can can na, n'a da yi jo ma mu, ma lɛvɛɛɛ ti tuun wu ni, mu bi ma ma kirige taga mayɛ pɔ. Xuu wemu w'a ma taan ge, m'a ganha na se wà. Ga mu ba ba lɛ, ma na ba ma keye yirige, sipya watii na kirige ki pɔ ma na. P'a ganha na se ni ma ni xuu wa ni ma funɲɔ ɲɛ ma shɛ wemu ni wɛ.»

19 Pyɛɛri bi da ba xhu xugana leke na lee di baraga taha Kile mɛgɛ na ge, lee xugana le Yesu ya shɛ ni le kafila talenɛ le ni. Lee kadugo na a wu Pyɛɛri pye: «Ta ma na fɛni!»

Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge

20 Ba Pyɛɛri ya kara wii wɛ, kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a wu lee ɲa li na ma pu kadugo yíri. Lee kalaapire le li bi shɛ diin Yesu tãan na pu yaha pu na li caɲa ka piige, na wu yege na: «Wù Kafɔɔ, sipya wekɛ wu wa da ba mu nɔhɔ yaha wɛ?»

21 Ayiwa, ba Pyεeri ya lee kalaapire li na wε, na jo: «Wù Kafɔɔ, we do, lekε di da ba we ta wε?» 22 A Yesu di wu pye: «Li nεhε daan nε mu nago kanna wu gori yaha niifεεε na fo di zhe nε caguribaŋa pye k'a nɔ, mu naha wa yee ni wε? Mu kunni w'a ma nε feni ye sa!» 23 A kalaapiire t'i pee jomɔ pe caaga na xuu wu bεeri círi na lee kalaapire le da ga xhu wε. Na ta Yesu di ya ta Pyεeri pye na jo wu da xhuu wε, ga Yesu ya jo na: «Li nεhε daan nε mu nago kanna wu gori yaha niifεεε na fo di zhe nε caguribaŋa pye k'a nɔ, mu naha wa yee ni wε?»

Jomɔ pu taxɔgɔ

24 Lee kalaapire le ninunɔ li wa pe jomɔ pe naha yu. Wee shiin wu d'a pe jomɔ pe ka bε. Wée bε ya li cε na can wu nε wu jomɔ pe.

25 Ayiwa, Yesu ya keree ni nεhεnεε kiitiigee bε pye. Pu da bi jo p'i kee bεeri nigin nigin ka, nε giin jo pee Kitabuu pu bεeri bi da já jé koŋɔ puga ni wε.

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara S noufo (S noufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

  2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423